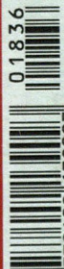

BBVA-k presidente berria du: Francisco Gonzalez

ARGIA

uska l Herriko Astekaria

Nobela Historikoa

IRAGANAREN EDIZIO BERRIA

Kamel Ziani:
"Berebreak harrituta daude maratolari atera naizelako"

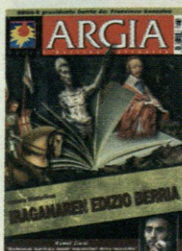

TXITXARDIN BELTXA

Oria Etorbidea, 12

☎ 37 03 04

20160 Lasarte-Oria

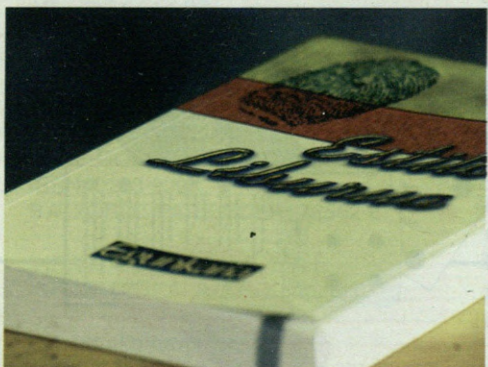

Argazkia: Alberto Elozegi
Diseinua: antza S.A.L.

JOSEBA OLALDE

■ Kontxi Bilbao: "Redondoren dimisioa berri ona da normalizaziorako bidean" 9

ALBERTO ELOSEGI

■ Estilo Liburua: Hirugarrenean, idazkera argia jomuga 15

ALBERTO ELOSEGI

■ "Konekta Zaitez", bai, baina nora? 18

MONIKA DEL VALLE

■ Literatur jazz: Poesiarekin hitzordua 41

ORRIZ ORRI

Irakurleak Mintzo 5

POLITIKA

Euskal Politikaren Termometroa 6

Elkarrietzeta: Kontxi Bilbao. 9

Mikel Asurmendi

EKONOMIA

Francisco Gonzalez BBVAko presidente. 12

Daniel Udalaiz

EUSKARA

Estilo Liburua: Hirugarrenean, idazkera argia 15

jomuga. Pilar Iparragirre

GIZARTEA

Internet: "Konekta Zaitez", bai, baina nora? 18

Onintza Enbeita / Joxerra Aizpurua

Zuhaitz babestuak: Adardun bereziak. 22

Lierni Arrieta / Ainhoa Oiartzabal

Elkarrietzeta: Kamel Ziani. 26

Estitxu Eizagirre / Ixiar Eizagirre

KULTURA

Euskal Kulturaren Ezpalak 32

Nobela historikoa. Literatura eta iragana modan. 35

Nagore Irazustabarrena

Literatur jazz: Poesiarekin hitzordua. 41

Urtzi Urrutikoetxea

Orain dela 30 urte 44

Pilar Iparragirre

ASTIA HARTUTA

Argitalpenak 46

Agenda 49

Bizia 50

Ihesi 51

Denborapasak 55

IRITZIAK

Politika: Errapel Txokarro 8

Kultura: Josu Rekalde 34

Azkena: Andoni Egaña 58

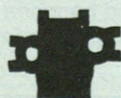
Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailak
diruz lagundutako aldizkaria

Gipuzkoako Foru Aldundia

Kultura, Euskara, Gazteria eta
Kirol Departamentua

Argitalpen honen edizioa laguntzaile.

kutxa

zuri esker
gracias a ti

gizarte ekintza
obra social

ITZULIKA?

MAHAI JOKOA

Bizkaiaren ganeko 2.000 itaun-erantzun

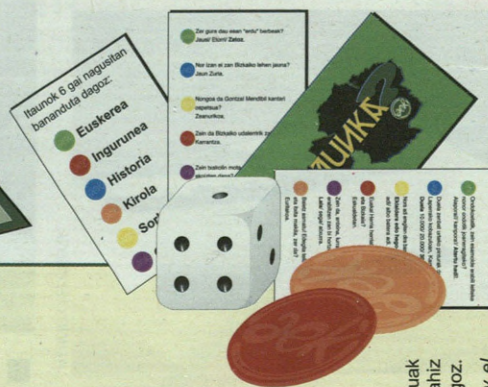
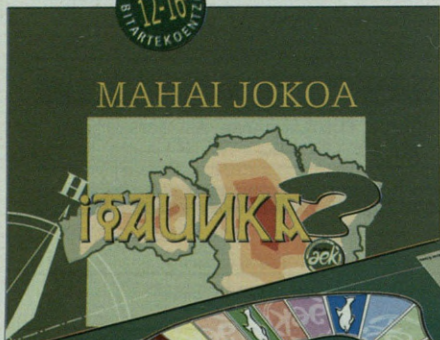

GAZTETXO eta HELDUENTZAT

Zer dakizu Bizkaiaz?

- Zeri esaten jake "ogigaztaia"?
 - Nor zan Martina Ibaibarriaga?
 - Zein da euskera hobe, Markina ala Zornotzakoa?
- 2.000 itaun, geure herrialdea olgetan ezagutzeko.

DNI / CIF
ENA / IFK.....

Eskaerea egiteko orria

Persona y teléfono de contacto
Harremanetarako, izena eta telefonoa

Dirección
Helbidea

Código postal
Posta kodea Provincia
Probintzia

Forma de pago
Ordaintzeko era Banku bidez (20 zenbaki)

Entidad bancaria
Bankuaren izena

BIZKAIKO aek
euskal herriko alfabetatze euskalduntze koordinakundea

Salneurria: 5.000 pta./ 1.000 ogerleko/ 30,05 € (B.E.Z. barne)

Eskatu egizu zeure herriko aek-ren euskaltegian, edota:

• 94 415 52 57 edo 94 415 95 12 telefonoetan • Posta-e: idioia@aeknet.net • 94 416 65 55 faxa

* Informazioa aek-ren fitxategian gordeko da, babespekoa da eta interesatuak eskatu, aldatu edo ezabatu leike gura izan ezker. Beronen kontrola nahiz erabilerari, Norberaren Datuak Babesteko Lege Organikoaren mende dagoz.
* Esta información se guardará en nuestro fichero, es confidencial y el interesado es libre de modificarlo o cancelarlo. Su control y tratamientos están sujetos a la Ley Orgánica de Protección de Datos de Carácter Personal.

Rellenar este impreso y enviar a la siguiente dirección
Eskari-ori hau bete eta bidali ondoko helbidera:

BIZKAIKO aek • Perro kalea, 1-5.a • 48005 BILBO

Jabetza: KOMUNIKAZIO BIZIAGOA, S.A.L.
Lehendakaria: Joxe Mari Irazusta
Zuzendaria: Pello Zubiria.
Zuzendari orde: Xabier Letona.
Idazkaritza Teknikoa: Ixabel Bereziartua.
Produktzioa: Berdaitz Goia.
Erredakzioa: Mikel Asurmendi, Katixa Garate, Nagore Irazustabarrena, Onintza Irureta, Izaskun Jauregi.
Sustapena: Kike Amonarriz.
Argitalpenak: Bego Zuza.
Harpidetzak: Edurne Urruzmendi.
Bezeroen harrera: Olatz Korta.
Publizitatea: Iñigo Txintxurreta, Aloña Soraluze.
Administrazioa: Marijo Aiertza, Mari Karmen Loiarte.
Argazkiak: Alberto Elozegi.

HELBIDEAK

GIPUZKOA: Industrialdea, 15. 20160 Lasarte-Oria. Tel.: 943 37 15 45. Faxak: 943 37 34 03 (erredakzioa)/943 36 10 48 (komertziala).

IPARRALDEA: Xalbardin baita. 64122 Uruña. Tel.: 559 47 60 00. Faxa: 559 47 60 01.

NAFARROA: Gazteluko Plaza 44, 3. eskuina. 31001 Iruña. Tel.: 948 22 22 85.

POSTA ELEKTRONIKOA: Erredakzioa: kazeta@argia.com Komertziala: komertzial@argia.com

WEB ORRIALDEA

www.argia.com

LEGE GORDAILUA: NA 80-1963.

ISSN: 0213-909X.

BATZORDE PAREKIDEA: 72562 E.

INPRIMATEGIA: Antza, S.A.L.
INFORMATIKA: A.S.P. Koop. Elk.

Urtebeteko harpidetza:

Hego Euskal Herria ...17.300 pta./104 euro
Ipar Euskal Herria ...828 lib./126 euro
Espainia ...17.300 pta./104 euro
Beste atzerriak ...22.145 pta./133 euro
Airez ...34.600 pta./208 euro

KOMUNIKAZIO BIZIAGOA, S.A.L.
Ametzagaina Taldeko partaidea da

KAIXO ARGIA

Zure zale porrokatu bat nauzu. Ez atzo goizekoa, gainera. Hogei urteotan zure orri apainduekin, burutazio jantziekin, aholku zein denbora-pasa ugarirekin... asko ilustratzeaz gain, gozatu egin dut; batik bat, duela 17 urte eta erdi kartzelaratu nindutenetik zure aleak astero jasotzen hasi nintzenetik.

Une goibel eta egoera zitaletan lagun maitagarria izan zaitut. Dispersioko ziega hauek gudan sortu nahi duten deserriratzeko horretan, zu eskuetan hartzeak zirrara berezi bat sortzen du, zure herritik gertuago sentiarazten baitzaitu. Horrexegatik, astero-astero zu jasotzea bizioa ere bada, aizu!

Batzutan gure herri zahar maitatu horretan jazotzen diren hainbat gertakizunen aurrean zure ikuspegia ez dut gogoko izaten, beste batzutan gehixeago, baina beno, zu gabe ez dut egon nahi, hain zuzen ere, leku hauetan niretzat Euskal Herria zarelako, zure argiaren itzala behar beharrezkoa dudalako.

Eta horrexegatik gaur kristoren mina hartu dut. Ez dizute niganaino ailegatzeko laga. Zergatik? galdetuko didazu. Nik jakin badakit, adiskide, baina erantzuna idatzizko hitzetan adierazten ez dakit. Nire hitzekin adierazten hasiko banintzaizu senperrenak esango nituzke, eta orduan eskutitz hau zuzana ez litzateke inoiz ailegatuko. Baina zure adiskide diren beste batzuei zer gertatzen ari zaien badakizu, hau da, Ardi Beltza, Kalegorria, Egin, Euskaldunon Egunkaria...; Noaual, Hernaniko Kronika eta abarrak ere ataka berezietatik pasatzen hasiak diren moduan zuri ere begiko zaituzte orain. Hau kuxidada ageri zaiona demokrazia honetako adierazpen askatasunari. Ez dakit, hemen Algecirasko itsas-hegi honetan zurekin duten

mesfidantza horrek hor Euskal Herrian eraginik izango duen, baina jakinaren gainean jartzen zaitut: hemen ni preso naukatenek zu ere behin behineko atxiloturik zaituzte. Hemendik hogeiren bat egunera, hilabete akaso, hiru hilabete ez dut uste, edo auskalo! nigana etortzeko baimena emango dizute, edo agian behin betiko atxiloturik uzten zaituzte; ez pentsa hori egiten badute ere muturra gorrituko zaienik e!

Bien bitartean zu etorri zain irrikitan egongo naiz, zutaz gaiztoki zaleturik nagoelako-edo, maite dudan eta behar dudan herriaz dakarkidazun ARGIA behar dudalako-edo...

Ez zaitut aspertu nahi. Eskutitz honekin batera zure atxilotze aginduaren kopia bidaltzen dizut. Eta bidebatez, esaiezu zure urrutixeagoko adiskide haiei (beranduegi baino lehen zer datorkiekeen gogoetatxo bat egitea komeni bailitzaieke) erne ibiltzeko, euskaraz idatzi, informatu, hausnartu... egiten duen oro, Euskal Herriaz aritzeko GARZON-AZNAR-OREJAren esanetara belaunikatzen ez den oro, (nahiz eta gaur libro direla uste) arriskupean baitago. Hala ere, arren! ez etsi eta segi zure bidean euskaldunon zure ARGIA egin eta ematen. Euskal Herriari demokrazia haize jator bat eman nahi diogunok eskertuko dizugu eta!

JOXAN PAGOLA KORTAJARENA

(Algecirasko espetxea)

Hiruko Txikian

GIMON

Lapurdiko Angelu herrian bizi den familiari orain gutxi eman zioten aditzera, erne eta argi ibiltzekoa alegia. Horretarako lehendik ere aski motiborik ez bailuen, koktel bat etxearen kontra jaurtikiz igorri zioten zuzenki mezua, berrikitan, eguarritan berritu diotena. Amaren kotxeko gupilak zultzeaz gain, alabarenari su eman diote. Prentsa agentziaren batek, afera zuritze aldera auzokideekiko liskarrei edo ego-tzi dizkie erasoak. Gipuzkoako egunero-koak ez du dudarik egin. Ez da hor politika nahasi behar. Elkarbizitzaren eremuari soilki dagokionez, bere hortantxe uztea egokiena. Asurantzek egin

ditzatela bakeak. Poliza -asurantzarena noski- berritzean tokatzen den malusa ordaindu eta kito. Eta suteen aurkako asurantzik ezean, lagunaren artean berdindu eta hurrengo arte. Xinplea oso. Ez dira bakarrak auzoan arazoak dituztenak, prentsa jarraituz besterik badirudi ere. Ez dira bakarrak kotxeak irekita uztea nahiago izaten dutenak, itxi ezkerro sarraillak aldatu beharrean aurkitzen direnak dezente baitira auzo hauetan. Izan ere, prentsa agentziek ez badakite ere, Lapurdiko kostaldean elkarbizitza liskartsua da oso auzo gehienetan GAL garaletan bezalaxe ●

◆ JOXE MARI OSTOLAZA

T E R M O

TXANPONA

URTE BERRIA

Halako atzeraldi -batzuen iritziz- edo geldialdi -beste- ustez- baten iragarpenen artean, 2002rako gure desiorik hoberenak opatu nahi dizkiegu Euskal Herriko, Europako eta munduko ekonomiei, baina, batez ere, ekonomia horiek posible egiten eta pairatzen dituzten gizon eta emakumei. Ea munduko ekonomia guztiek gizon eta emakumeen beharrak asetzen dituzten eta herri eta pertsonen arteko desberdintasunak desagerrarazten. Ea herrialde txiroetako kanpo zorra eta ihesa, paludismoa eta miseriaren eraginez hainbat gaixotasun sufritzera behartuta dauden planetako milioika gizon eta emakumeen egoera ezabatzen duten. Ea euskal ekonomiak geure arteko pobrezia, gizon eta emakumeen arteko desberdintasuna, langabezia eta lan ezegonkortasuna desagerrarazten duen. Ea herri bakoitza subirano izan daitekeen, ekonomia hiritarren zerbitzura antolatu ahal izateko eta beste herriei solidario izateko. Ea 2002ko ekonomia aberastasuna sortzeko gai den, gero banatzeko. Tamalez, sistema neoliberal, kapitalista, hau ez da desio horiek asetzeko gai. Borrokatzen jarraitu beharko dugu sistema alternatibo eta solidario bat aurkitzeko. ●

◆ DANIEL UDALAITZ

KONTZERTUAREN ESPIRITUA URRATU DU MADRILEK

NEGOZIAZIORAKO presio tresna gisa kontzertuaren luzapena erabili du etengabe PPren Gobernuak, eta azkenean Senatuak argi berdea eman zion urte bukaerako azken egunetan. Mehatxua gauzatu da jada. Akordiorik ezean, Arabako Diputazioarekin bakarkako akordioa gauzatuko zuela etorri zen ondoren eta, aldebakarreko luzapena bezala, juridikoki oso zalantzarria izan arren, mehatxua gauzatzeko arriskua agerikoa da. Alde bakarreko luzapenarekin kontzertuaren itun izaera apurtu du Madrilek eta aurrerantzerako izugarri aurretiko txarra da, azkenean akordioa gauzatu ala ez. Madrilgo botereak mehatxuak ez dituela alferrik egiten erakutsi du, eta aurrerantzean hori oso kontuan izan beharko da edozelako ekimen eramaterako orduan.

GARZON EPAILEAREN AROA

1997AN HBren Mahai Nazionalaren aurka-ko espetxe aginduarekin ekin zion Baltasar Garzon epaileak bere eraşoaldi sutuari eta harrezkero jardura juridiko-politikoaren izar distiratsua izatearen jokoan aritu da 18/98 sumario ospetsua etengabe gizenduz. HB, Egin, Ekin, Haika, AEK, Zabaltzen, AAB... Zerrenda luzeegia, zalantzarik gabe, bere kontu eta

■ Baltasar Garçon epailea.

kemenaren fruitu bakarrik izateko. Izebergaren gailurra da Garçon, eta ur azpian dira haren jardura xaxatu eta laudoriotu duten Estatuaren hainbat esparru, horien artean PPren Gobernu nagusi. Baina bere instrukzioak, halaber, etenbako danbatekoak jaso ditu Entzutegi Nazionalako 4. Salaren aldetik eta bere jarduna eta protagonismoa gero eta zalantzakoa da justizia administrazioaren zenbait guneren begietara. Ikusi behar, sektore hauen eragina norainokoa den 2002ko Garçon jardueran.

AUKERA BAT GALDU DA

EUSKO Jaurlaritza 1999an EHrekin 2000rako adostutako aurrekontuekin aritu beharko da 2002. urtean ere (bigarrenkoz aurrekontu berdinekin). Hori da benetako paradoxa,

B A H E A

• Carlos Garaikoetxeak 'Egunkaria'n: "Inoiz ez nintzen Ajuria Eneko Itunarekin ados izan, nazionalismo espainiarraren tresna izan baitzen. Ardanza tranpan erori zen, protagonismo politiko handia izateko liturgia bat eskaintzen baitzion. Eta gurea... akatsa ere ez zen izan, zeren eta sartu ez bagina politikoki suntsitu egingo gintuzketen. Eta azkenean lehertu zen, ez berez, baizik eta Mahaiaren baitako kontraesanak zirela eta. Urte haiek denbora galtze bat izan ziren".

HILABETE ZAILAK PSE-N

Udaberrian egingo ei da PSE-EEren ezohiko kongresua eta ordu arte alderdian gerta daitekeena zalantzaz betea dago. Ideien lehia izango da, zalantza barik, baina pertsona eta alderdiko botere sektore desberdinen arteko borroka ere bai. Ikusi beharko da Nicolas Redondo Terrerosak zer erabakitzen duen idazkaritza berrirako berrautaketara aurkezteari buruz, baina badirudi orain arte berak zuzendu dituen sektoreek indarra galdu dutela eta Egigurenen eta Bizkaiko idazkaritza nagusiaren inguruan biltzen direnek posizioak indartu dituztela. Datozen asteotan ikusi ahal izango dira esandakoaren egitasunaren lehenbiziko aztarnak.

ez nahi izatea Batasunarekin ezer hitzartu eta, azkenean, EHrekin egindako aurrekontu batzuekin aritu beharra. Abertzaleen arteko harremanean zenbait urrats emateko aukera galdu bide da aurrekontuen saltsa-maltsa honetan; EAJ eta Batasunaren arteko harremanen maila eta egoera politikoa zein den kontuan hartuta, begi bistakoa zen Jaurlaritzak ez zuela onartuko Batasunak egindako proposamena. Baina politikan horren ohikoak diren eszenatikiaz bestaldeko elkarren arteko zenbait konpromisok, horren beharrezkoa den harremanen berbideratzearen abiapuntua ekar zezakeen.

NAFARROAN ERE LUZAPENA

NAFARROAKO Gobernuak ere 2001eko aurrekontuekin jardun beharko du, PSNren sos-

tengua galdu ondoren. 2001. urtean oposizioa gogortu zuen PSNk eta 2003. urteko foru eta udal hauteskundeei begira, 2002.ean ere bide beretsutik edo gogorragotik arituko dela pentsa liteke. Ikusi behar, bestalde, PSE-EEen gertatzen ari denak zein eragin duen PSN-n, esaten den gisan EAEko sozialismoan gertatzen denak PSOE osoan eragina izan badezake, begi bistako arrazoiak medio eragin handiagoa PSN-n.

BARCINAREN AURKAKO EPAIA

2000KO dekretu foralaren itzalean babes-tuz, 1997an Iruñeko Udalak onartutako euskararen ordenantzak baliogabetu zituen Yolanda Barcina UPNko alkateak. 2002an, ordea, Nafarroako Administrazio Epaitegiaren aginduz, ordenantza haiek indarrean izango dira berriz.

■ Maixabel Lasa, zuzendari berria.

IZPIAK

Maixabel Lasa Juan Mari Jauregi Gipuzkoako Gobernadore Zibil ohiaren alarguna izango da Eusko Jaurlaritzako Barne Sailak sortu berri duen Terrorismoaren Biktimak Laguntzeko Zuzendaritzaz arduratuko dena. Jaurlaritzak zuzendaritza eta izendapen entzute-tsu honekin erantzun die ETaren biktimizekiko ardura-gabekeriaz aritzea leporatu dioten sektoreei, nagusiki PP eta PSE-EEko zenbait sektoreri.

Jose Luis Cortina, 1981eko estatu kolpean aritu ei zen militarra (epailetan absolutua izan zen) CESIDek Gabonak ospatzeko egin zuen festan izan zen gonbidatu gisa.

Nicolas Redondo Terreros berriz PSE-EEren Idazkaritza Nagusira aurkeztuko den ikusteke dagoenean, alderdiaren zuzendaritzan jarraitu ezean Gamesa aeronautika enpresan goi mailako kargu bat izan dezakeen zurrumurrua zabaldu da.

■ Nicolas Redondo.

• **Iñaki Castro**, Erneko idazkari nagusia: "Orain eszenatokia desberdina da, bi hildako baititugu. Hildakoez izugarrizko eragina izan dute Sailaren diskurtsoan eta Baltzak 180 gradu ko norabide aldaketa eman du. Atutxaren garaira jo da berriz: alderdiaren politika gobernuarenetik bereiztea. Hara, gero hori sinetsi egin behar da, eta nik ez dut sinesten".

• **Nicolas Redondo Urbieto**, (Nicolas R. Terrerosen aita): "Batzorde Exekutibo Federala koherentzia eza eta axolagabekeria handiarekin aritu da bere garaian Jesus Egigurenen idazkia erretirarazi ez zuelako".

Aipaezina ote?

Badira borroka armatua ez dela arazoa erraten dutenak. Arazoa Espainiak eta Frantziak Euskal Herria desagertarazteko daramaten politika suntsitzailea baizik. Aldarrikapen honekin ados egonik ere, ezin dugu ukatu borroka armatuak eta "kale borrokak"... gizartean duen eragina. Benetako biolentzia nor den ederki asko badakigu. "Justizia mugagabea" -askatasun iraunkorra- dela eta, base militar bat uzteari, zenbat kabellera afganiar dagokio trukean? Babes diplomatiko eta propagandistikoa emateari, zenbat? Ez, aferari heldu behar zaio.

Jakina da, botereak, indar mediatikoez biolentziaz hitz egiterakoan erakunde armatuaren bortxakeriaz aritzen dira soilik. Identifikatzen dute abertzaletasuna (nazionalismoa beren hitzetan) biolentziarekin eta "ez-nazionalismoa" (nazionalismo espainola zein frantsesa) demokraziarekin (haiena, noski). Bertzaldetik, zenbait giza mugimenduk eta beren burua abertzaletzat jotzen duten askok ere uste dute estatu-biolentzia ematen dela, beren legalitatea urratzen dutenean: paramilitarren ekintzak, presoan egoera, atxilotetak, ilegalizazioak ... Ez dute ukatzen menperatzen gaituzten estatuen biolentzia, bainan ez dira sustraietara joaten.

ZALANTZARIK gabe, jatorrizko eta indarkeria nagusia Herri hau bereganatu zuten estatuen menperatze eta zapalketatik dator. Bortxakeria hori iraunkorra izan da eta da. Eta iraunkorra da eta izan da ere zapalketa horren aurkako Herri honen jarrera (autodeterminazioa). Gatazka ez da orain dela 50 edo 100 urtekoa, mendetako baizik. Biolentzia inperialista izendapena eman diezaiokegu ematen den biolentzia honi.

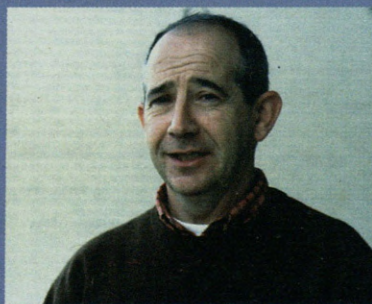
Izan ere, hainbat aipamen egin nahi nuke gai honen inguruan hausnarketa gisa. Espainiako botereak borroka armatuari eta kale borrokari errentagarritasun sozial eta politiko handiak ateratzen dizkie. Eta kaltetuenak, berriz, geu gara.

Borroka armatuak ekarri giza kostua aintzat hartzea da. Aldioro aipatzen diren seirehun hildako horiek

ezezik badira bertze milaka eta milaka eroriak inoiz aipatzen ez direnak. Herri hau, Herri izan nahi duen herri xehea ordaintzen ari den prezioa ikaragarria da eta izan da. Errepresioaren biktimak gara lehendabizi eta nagusiki, baina azken aldiko zentzurik gabeko estrategia okerraren ondorioak jasaten ari gara baita ere. Ezker Abertzaleak, guziok (Aralarrek barne) dugu erantzukizuna. Borroka armatuak sekula ez bezalako desprestijioa dauka, bereziki hautetsiak objektibo militartzat hartu direnetik.

Aipatu beharrik ez da auzitan dagoena ez dela Herri batek, eta konkretuki Euskal Herriak, eskubidea ba ote duen bere burua armaz defendatzeko, armaz erasotzen zaionean.

Auzia da ea egun eta hemen borroka armatuak laguntzen duen gure xedeak lortzen. Gero eta argiago dakusagu borroka armatua oztupo bilakatu zaigula Ezker Abertzalearen garapenerako. Gure nortasun ezaugarrietan erraten dugun bezala "borroka armatua, gaur, ez da komenigarria".

Errapel Txokarro
Aralarreko kidea

"Aralar ez da inolaz ere sortu, zenbaitek leporatu bezala, Ezker Abertzalea ahultzeko, aitzitik, Ezker Abertzalea berbideratzeko asmoz sortu gara. ETak sortu du Ezker Abertzalearen barneko zatiketa, ez bertze inork"

ERAKUNDE armatuak bere estrategian jauzi kualitatiboa eman du azken urte hauetan eta Ezker Abertzaleak betidanik ihes egin nahi izan duen enfrentamendu zibilerara garamatza.

Aralar ez da inolaz ere sortu, zenbaitek leporatzen diguten bezala, Ezker Abertzalea ahultzeko, aitzitik, Ezker Abertzalea berbideratzeko asmoz sortu gara. ETak sortu du Ezker Abertzalearen barneko zatiketa,

ez bertze inork.

Egun ezinbertzekoa da su-eten iraunkorra. Hemendik gutira ez dakit aski izanen den, bide beretik jarraikiz gero. Ezkerrekoak eta abertzaleak izanik ez gara hipokresiarekin lerratuko. Ez diogu inori "kondena"rik eskatzen, bai ordean kritika politikoa eta borroka armatutik eta kale borrokatik edo bereiztea. Honek emanen liguke parada ikusteko: alde batetik, nor dagoen autodeterminazioa-soberania-independenziaren alde elkarrekin borrokatzeko prest, eta bertzetik, oportunismoa non dagoen eta nork erabiltzen duen hau guzia aitzakia gisa ●

K O N T X I B I L B A O

Eusko Legebiltzarreko kuorumaren auzia oraindik argitzeke agurtu genuen IU-EBko Kontxi Bilbao. Ganbarako mahaikide honen ustez, Juan Jose Ibarretxe lehendakariak alderdiekin hasitako elkarrizketaren bidea da legebiltzarra desblokeatzeko bide bakarra.

“REDONDOREN DIMISIOA BERRI ONA DA NORMALIZAZIORAKO BIDEAN”

■ “Hemen zerbaitek huts egiten du, harrigarria da gertatzen ari dena, aurrekontuak ezin dira subiranozaleak eta konstituzionalistak izan aldi berean, ez eta bi aldetiko arrazoibideak baliagarriak izatea ere”.

Eusko Legebiltzarreko mahaia-
ren partaidea zara EB (Ezker
Batua) alderdiaren izenean.
Zure hautaketa biziki kritika-
tua izan zen Batasunaren aldetik. Nola
hartu zenuen kargua?

Hautaketak zeharkako norabide bat zekarrela kontzientea izan nintzen. Hau da, Ezker Batuak hiru eserleku ditu Legebiltzarrean, eta berez, mahaian ez dago kigu eserleku bat. Gure alderdiak talde politiko guztiek mahaian leku izan beharko luketela defendatu du beti, hartara, Batasunak ere mahaian leku izan beharko luke. Hautaketaren okerra aurreko legealditik heldu zen. EHk mahaia utzi zuen eta horrek mahaia-
ren hautaketan arazoak sorrarazi zituen. EAJ-EA koalizioa irabazlea izanik, normala zen ere mahaia-
ren lehendakaritza eta lehendakaritzaordea berauek bereganatzea. Gu EAJ-EAK planteaturik sartu ginen, mahaia ez zela eskubide osoz osatzen kontziente izanda. Hala ere, Juan Mari Atutxa bozkatu genuen baina EAren kideari ez genion botoa eman.

■ Nola ikusten duzu politika mahai horretatik?

Legebiltzarra eta mahaia aurkikuntza erabatekoa izan da niretzat, oso ezberdina da bertatik eta kanpotik ikusten dena. Batzordeei buruzko eztabaida zailen ondoren aurrekontuarenak heldu dira, salbuespenezko egoerak bizitzen ari gara, Juan Mari Atutxak esan didanez, mahaia-
ren funtzionamenduari buruzko ikastaro trinko bat burutzen ari naiz.

Mahaian egoteak legebiltzarrean planteatzen eta ehuntzen den guztia eza-
gutzeko parada ematen dizu. Bere arau-
bidea sakon ezagutzea, kasu. Legebiltzar-
rean hainbat urte daramaten askok baino
hobeto ezagutzen dut araubidea dagoene-

JOSEBA OLALDE

■ “Eskuinak ezberdintasunak berezkitzat eta naturalizat jotzen dituen bitartean, ezkerrek ezberdintasun sozialak gairatu eta saihestu behar ditu, hau da, ezberdintasunak ez dira berez sortuak”.

ko, legebiltzarkideek eskuarki ez baitute kezka hori. Alderdi bakoitzaren politika egituratzeko defentsa moduak, beren argudioak eta interesak mahaian ezagutzen dituzu, halaber.

■ **Zeri erantzuten dio Legebiltzarreko egungo egoerak? Araubidea ondo interpretatua al dago?**

Oposizioko taldeek Jaur-larritza gutxiengoan gobernatzen ari dela ikusarazi nahi izan dute, hori da beren saia-kerak. Nahiz eta horretarako (eta kuoruma eman ez dadin) PP, PSE eta Batasunaren jarrera bateratua eman behar izan den. Eusko Legebiltzarren araubideak (Nafarroako Legebiltzarrean bezala, kasu) aurrekontuak banan bana bozkatzeko baimentzen du. PP eta PSE bat etortzea naturala ez bada ere -azken urteotan ohikoa bihurtu bada ere, denok dakigun arrazoiengatik- Batasunarekin bat etortzea ikusigabea zen egundaino. Hau da, hemen zerbaitek huts egiten du, harrigarria da gertatzen ari dena, aurrekontuak ezin dira subiranozaleak eta konstituzionalistak izan aldi berean, ez eta bi aldetiko arrazoi-bideak baliagarriak izatea ere. Edo bata edo bestea da, arrazoi-bideak txanpon bereko bi aldeak baitira.

■ **EB oposizioan balego, Atutxaren interpretazioa zilegitzat joko zenuke?**

Bai. Beste gauza bat da interpretazioa amorragarria edo gustukoa ez izatea, PP, PSE eta Batasunari gertatu zaien bezala. Baina, juridikoki, aukera hori araubideetan dago, 1986an erabili zen azken aldiz. Orduan ere, eztabaidak eztabaida, erabili

□ “Aurrekontuak onartzea berebizikoa da hiruko gobernuaren barruan hitzartutako politika aurrerakoia gauzatzeko”

zen, ez gara ezer berririk egiten ari. Araudiak aurrekontuak banan bana onartzea edo ez onartzea baimentzen du.

■ **Demagun kuoruma ematen dela. Zein egoera islatuko litzateke ganbaran?**

Kuoruma balego, eta osoko zuzenketa bat egin beharrean emendakinak banan bana bozkatuko balira -nire iritzia daziur aski aurrekontuak ez lirateke itzuliko, PP eta PSEk bat egingo lukete banan bana bozkatzeko orduan, baina Batasunak zailagoa izango luke PP eta PSEekin batera emendakinak banan bana ez onartzea. Alegia, orain ez bezala, oposizioak gobernu gutxiengoan agertarazteko

egiten duen ahalegin hori zailagoa izango lukete. Egoera oso paradoxikoa da, hala ere. PP, PSE eta Batasunak batzordeetako eztabaidetan gehiengo izango lukete eta banan bana emendakinak bozkatzeko adostasun batera iritsiz gero, zuzenketak atzera botako litzukete. Gerta daiteke ere aurrekontuak banan bana bozkatzeko ez itzultzea, baina azkeneko bozkaldian denok aho batez ez onartzea. Horregatik ez dut irteera erraza ikusten.

■ **Egoera desblokeatzeko aukerarik ikusten al duzu?**

Egoera desblokeatzea zaila ikusten dut, PPK eta PSEk ganbararen presidentek bere norabidea zuzentzea eskatzen baitute; modu inplizitu batez hori nahi dute, Atutxaren aldetik aldaketa bat nahi dute batez ere. Nik egoera desblokeatzeko bi aukera ikusten ditut: presidentearen zuzenketa -emango ez dena, nik uste- edo Ibarretxe lehendakariak alderdiekin elkarriketatzen hartu duen bidea. Jaur-larritatik egoera desblokeatzeko itxaropen bat ikusten dut, hori litzateke egokiena denontzat, oraingo gatazka uxatzeko eta gobernarritasuna bideratzeko, bestela hau enkistatuko da.

■ **Aurrekontuen luzapenak zer suposatuko lioke Ezker Batuari?**

Aurrekontuen luzapenarekin segi genezake gobernatzen, IU-EBk kudeatzen dituen eremuetan oinarrituko aurrekontuak erabiltzen direlako. Alabaina, gure politikarako oso kaltegarria litzateke. Gizarte politika kudeatzeko negoziazioan eskatu eta eman zitzaiguna ez genuke eskuratuko, aurreko legealdian adostutako aurrekontua izango genuke. Esaterako, etxebizitzak

ko politika 13.000 milioietatik 21.000 milioietara pasatzea lortu badugu, eta hau ez bada gauzatzen, diru murrizketa nabarmen batekin aritu beharko dugu. Inmigrazio politikan, besteak beste, aurrekontu berriaren ordez, 2000ko aurrekontuarekin segitu beharko genuke. Aurrekontuak onartzea berebizikoa da guretzat, hiruko gobernuaren barruan hitzartutako politika aurrerakoia gauzatzeko modu bakarra baita.

■ **Redondo Terrerosen dimisioak zer suposa dezake alderdi sozialistaren politikan, EAeri begira?**

Redondo Terrerosen dimisioa berri on bat da bake prozesu eta normalizazio-

rako bidean, baina ez dut uste alderdi honen politikan sakoneko aldaketa bat emango denik; oso eszeptikoa naiz bere dimisioaren aurrean. PSE alderdiak, PPrekin batera, maiatzeko hauteskundeetarako programa aho batez onartu zuela kontuan hartu behar da, eta berean, herri honetako gehiengoak onartzen duen bake eta normalizaziorako elkarrizketa bideari uko egiten diola.

■ **PSErekin duzuen harreman eskasa, bestalde, agerikoa da. Zer gertatzen da?**

Ez daukat esplikaziorik, nahiz eta EB beti egon den PSErengana hurbiltzearen alde. Maitasun ezinezkoa da, antza. Bi alderdien oinarritzko militanteen arteko joera naturala hurbiltzea da, baina praktikan alderdi sozialistak errefusatzeko du EB.

Alderdi sozialistak, legebiltzar honetan behintzat, gurekiko aurkakotasun izugarria dauka, itsua esan genezake. Ez dugu ulertzen zer egin diogun horren gorrotatuak izateko, historikoki ez baitago horretarako argudiorik. Gurekiko oldarkortasuna begi bistakoa da, bere begietara ez gara esistitzen. Ezkerraren ohiko paradoxa bat da, tamalez. Batu beharrean zati-zeko joera historikoa daukagu, eskuineko alderdien artean gertatzen ez dena.

■ **EBren zereginetara etorritik, egin al daiteke ezkerreko politika bat zentro-eskuineko gobernu honetan?**

Ezker Batuak gobernu honetan izan dezakeen eragina mugatua da, baina gure txikian eraginkorrak izan gaitezke. Iza-tezko bikoteen legea aurrera ateratzea, adibidez, lorpen handia izango da. Jakina, ez da populazioaren %50rentzako aurrerapen bat izango, baina ukitzen duen populazioaren parte modu oso adierazgarri batez hunkitzen du, ezkerreko baloreen pentsamoldetik betiere. EB gobernu honetan sartu izana mesedegarria izango da hiritar hauentzat.

■ **Funtsean, ez al zarete gobernuan EAJ eta EARekin baketze politikan duzuen ikuspuntu komunagatik?**

Baketze prozesua gai funtsezkoa da, denok harrapatzen gaituena, baina hori ez da gu gobernuan egoteko arrazoi bakarra. Etxebizitzaren politikaren norabidea gure esku izatea edo beste alderdi baten esku izatea ez da gauza bera. Populazio konkretu baten bizitzan eragin ezberdina du gure partaidetzak. Araban

HEZITZAILE BAT POLITIKAN

1958an Bilbon jaioa. Magisteritza Gazteizen eta psikologia Donostian ikasi zituen. Gizarte hezitzaile lanetan zaildua da eta Gasteizko udaletxeko psikologo teknikaria da gizarte kasuetarako; borondatezko lan-uztaldian dago gaur egun. Mugimendu sindikalean aritua. 1997an sartu zen IU-EBn. EAEko eta Arabako kontseilu politikoaren zuzendaritzako kidea da eta Arabatik legebiltzarkidea.

badaude 8.000 pertsona etxebizitza bat izateko zerrendetan, agian ez dugu guztien nahia beteko, baina aurreko gobernuak 3.000 pertsonaren beharrei erantzuteko asmoa baldin bazuen, EB gobernuan izanda, 4.000 pertsonen lortuko dute etxebizitza hori. Ez dira gai handiak,

baina gai honetan hala nola familieren bitarteko legean, lur zorua legean, adin gutxikoen defentsarako legean... gure eskuhartzea eraginkorra izango da. Gai hauek guztietan ez da berdinean eragiten ezkerreko eta eskuineko politika eginez.

■ **Inmigrazioaren atalean nabaritutako al da zuen eragina?**

Inmigrazioaren atalean, eremu eta jokamolde berriak zabaldu nahi ditugu burutzen ari garen ikerketen bitartez. Euskadi etorkinen babesleku izan dadin nahi dugu. Ezkerreko ikuspuntu batetik, ez da gauza bera EB gobernu honetan izatea edo ez, bere eragina begi bistakoa da. Ezkerrek desberdintasunak ezabatzea helburu ditu. Eskuinak ezberdintasunak naturalizat jotzen dituen bitartean, ezkerrek ezberdintasun sozialak gainditu eta saihestu behar ditu, hau da, ezberdintasunak ez dira berez sortuak, ez dira naturalak, historian barrena gauzatuak baizik ●

◆ MIKEL ASURMENDI

ITZULPEN ZERBITZUA

eskura

SERVICIO DE TRADUCCION

**EUSKARA - GAZTELANIA
GAZTELANIA - EUSKARA**

Bezeroen beharretara egokituz,
Ingelesa, Frantsesa, Alemaniera, Italiara,
Katalana, Portugesa, Galegoa...

1985EAN SORTUA

JOSÉ ARANA, 15 BEHEGAINA • 20001 DONOSTIA
TEL.: 943 29 18 30 • FAXA: 943 27 58 69
eskura@eskura.com • www.eskura.com

BBVak bere historian lehen aldiz, Euskal Herrikoa ez den eta Neguriko familietatik urrun dagoen pertsona bat izango du lehendakari. Aurrerantzean Francisco Gonzalez, Rato eta Aznarren laguna, izango da lehendakari bakarra Emilio Ybarra ordezkatzuz.

FRANCISCO GONZALEZ BBVA-KO PRESIDENTE

■ Ezkerretik eskuinera: Francisco Gonzalez, BBVAko lehendakari berria, Emilio Ybarra, BBVAko lehendakari ohia eta Pedro Luis Uriarte, kontseilari ordezkari ohia eta lehendakari izateko hautagai izan dena.

Aurreikusi baino hiru hilabete lehenago, BBVAren lehendakaritza pertsona bakarraren eskuetan geratu da: Francisco Gonzalez, orain arte Emilio Ybarrarekin lehendakari kidea zena. Izan ere, Ybarrak uko egin dio, bat-egitea gauzatzerakoan hartutako akordioaren arabera, martxoan bitartean bete behar zuen karguari. Ybarrak erretiroa hartzeko data aurreratu du, bat-egitea finkatua zegoela iriztita eta presidente bakar berriari 2002ko eta etorkizuneko erronkei taldearen berrantolaketa batekin aurre egiten uzteko. Ybarrak gain, kontseilari ordezkari Pedro Luis Uriartek ere kargua utziko du. Uriarte Ybarrak alboan izandako konfiantzazko pertsona izan da eta bera izan zen BBV eta Argentariaren bat-egitearen eta aurretik, Bilboko Bankuaren eta Bizkaiko Bankuaren fusioaren egile garrantzi-

tsuenetarikoa. Ybarra eta Uriarterekin batera, hauei lotutako zuzendaritzako beste hainbat goi karguk utzi du bankua: besteak beste, Javier Echenique, Mario Fernandez eta Antonio Fernandezek. Beraz, presidente bakar berriak eskuak libre izango ditu bere konfiantzazko pertsonak zuzendaritzako organigraman jaritzeko.

Ybarrak eta Uriartek kargua uzteko

■ **BBVak, historian lehen aldiz, Euskal Herrikoa ez den lehendakaria du, PPren Gobernuak bultzatutakoa**

emandako arrazoi ofiziala, ziklo bat bete dela alegia, egia izan daiteke, baina ez egia osoa. Uriarte eta Gonzalezen harremanak ez dira oso onak izan eta euren banku estrategiak oso ezberdinak dira. Gauzak horrela, Ybarrak kargua uzteare-

kin Uriartek logikoki ez zuen bankua uztea beste aukerarik, lau urtez jarraitzea aurreikusia zegoen arren. Javier Goirigolzarrik ordezkatzeko du Uriarte. Berau Bilboko Bankutik dator, baita Uriartek sustatutako taldetik ere. Baliteke Uriarte izatea etorkizun hurbilean EAEko aurrezki kutxen fusioa egiteko aukeratutako pertsona. Uneon ezer ofiziala ez dagoen arren, batzuek BBKren presidentziara jo dezakeela diote, aurreikusitakoa baino lehen erretiroa harlezakeen Berroetaren orde.

FG-REN KARRERASTERRA. Finantza ingurunean "efege", FG, izenez

ezaguna den Francisco Gonzalez izango da lehendakari berria. Esan ohi denez, hutsetik sortua, baina Espainiako Gobernuak lehendakariordearen eta lehendakariaren, hau da, hurrenez hurren, Rato eta Aznarren laguna. Lehenik Argentariako

lehendakari izan zen, Aznarrek izendaturik, eta gero BBVAko lehendakari kide Ybarrarekin batera. Aurrerantzean bera izango da lehendakari bakarra ehun mila langiletik gora dituen BBVA taldean, munduan zehar sakabanaturiko 8.700 sukurtsal ingururekin munduko frankiziarik handienaren buru. Finantza erakunde honek bi bilioi pezetatik gorako fondo propioak ditu, 2.408.763 milioi pezeta (14.477 milioi euro, 94.963 milioi libera), eta 50 bilioi pezetatik gorako aktiboa guztira (300.506 milioi euro); 302.000 milioi pezetatik gorako etekinak (1.816 milioi euro), zergak ordaindu ondoren. Horiek 2001. urteko lehen bederatzi hilabetei dagozkien zifra ofizialak dira, eta, beraz, 2001eko urtearen amaierakoak, laster ezagutuko direnak, nabarmen handiagoak izango dira.

Bilboko Bankuaren eta Bizkaiko Bankuaren bat-egitetik sortutako eta,

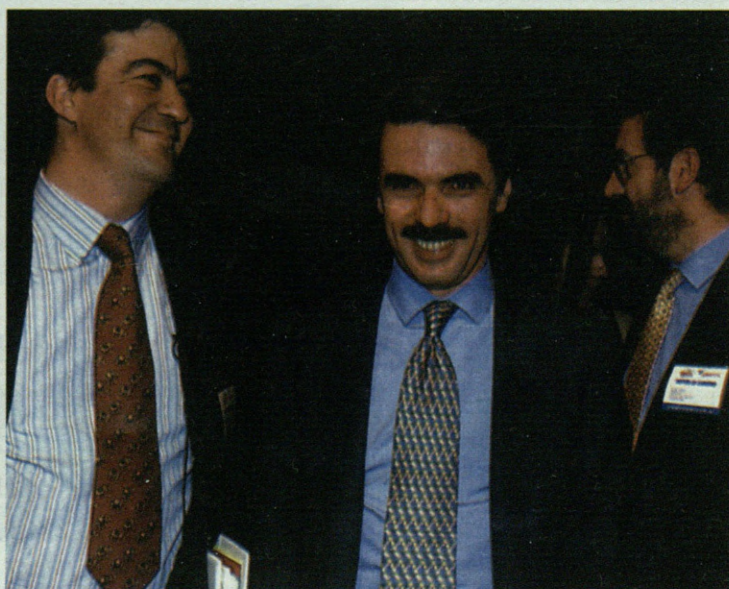
egitean hitzarturik dagoenaren arabera, gutxienez 2007. urtera bitartean FG izango da BBVAren lehendakari bakarra. Egoera hori baliteke aldatzea beste bat-egiteren bat gauzatuko balitz -ezin esan ezinezkoa denik-, eta, gainera, beste bat-egiteren bat izatekotan, ziurrenik, nazioarte mailakoa izango litzateke.

Francisco Gonzalez Rodriguez, FG, Chantadan, Galiziako herri txiroenetako batean, jaio zen 1945ean. Beraz, 57 urte ditu gaur egun. Ekonomia Zientziak ikasi zituen Madrilan, eta 1970ean lizentziatu zen. Informatikako hainbat enpresatan aritu zen lanean, eta 1983an Truke eta Burtsako agente izateko oposaketa gainditu zuen.

1987an 751.265 euro biltzea lortu zuen, eta azterketa elkarte bat eratu zuen. Handik gutxira, 1989an, Gonzalezek F&G Inversiones Bursatiles enpresa sortu zuen, eta Espainiako Estatuko

Sean lortu ondoren. Geroagokoak dira beste izendapen esanguratsu batzuk: Villalonga Telefonikako lehendakari, edo Alfonso Cortina Repsolekoa.

Argentariako lehendakari izendatua izan ondoren, FGk Ramon Bustamante, Ratoren senitartekoa, izendatu zuen bere taldeko bigarren buru. Hala ere, FGk, bere egoera fisikoa zaintzen asko ahalegintzen den, erre eta edan egiten ez duen eta kafea txurroekin gosaltzen duen gizon honek, ez zuen inolako zalantzarik izan eta, bankua ondo ez zebilela ikusi zuenean, hura kendu eta Francisco Gomez Roldan jarri zuen haren tokian. Hiru urtetan zehar, BBV-rekin bat egin zuen arte, FGk eraldaketa lan handia egin zuen Argentinian. Horrela, erakunde bakar batean bildu zituen Banco Exterior, Caja Postal eta Banco Hipotecario, eta horien langileria berregituratu eta teknologia berrietan

■ Francisco Gonzalezek bi babesle garrantzitsu izan ditu: Rodrigo Rato (ezkerrean) eta Aznar (eskuinean, erdikoan).

orain arte behintzat, egoitza Bilbon duen euskal finantza erakunde honen historian lehen aldiz gertatu da lehendakaritzan dagoen pertsona Euskal Herritik kanpoko izatea. Duela ehun urte baino gehiago sortutako finantza erakunde horietan, azken hogeita hamar urteetako lehendakariak Galindez eta Toledo izan dira Bizkaiko Bankuan, eta Sanchez Asiain eta Ybarra Bilboko Bankuan. Nola ote dabilta Neguriko familia handiak? Lasai ote daude urrats garrantzitsu honen ondoren? Garai bateko botere borrokak berrituko ote dira? Denborak hitz egingo du. Bat-

agentzia garrantzitsuenetako bat bihurtu zuen. 1996an Merry Lynch-i saltzea erabaki zuen. Eragiketa horrekin mozkin oso esanguratsuak bereganatu zituen: 96 milioi euro inguru. Esan ohi da oso bere erakoa eta itxia dela eta bere langileetako bat berak ere ez zuela eragiketaren inolako berririk izan. Berehala, 1996ko maiatzaren 16an, Argentariako lehendakari izendatu zuten, garai hartan Espainiako Gobernuako lehendakari izendatu berria zen Jose Maria Aznarren eskutik. Aznarren gobernuak egindako lehen izendapena izan zen, boterea 1996ko maiatzaren

inbertsio handiak egin zituen. 1999an FGk, BBV bazkide bat aurkitzeko gogoz zebilela jakitun, bere bankuarekin eta Ybarrarenarekin bat egin eta BBVA sortzea negoziatu zuen haiekin. Batzuk diotenez Aznarren Gobernuak, edo Ratok (FGren babeslea) berak, jakinarazi zion FGri euskal finantza erakundea bazkide bat aurkitzeko asmoz zebilela.

FG oso gizon langilea dela esan ohi da, den guztia bere buruari zor diola, baina ez dela inorekin fidatzen, galiziar on bezala. Eta Aznar bezala, zeinak, Ges-

MONIKA DEL VALLE

■ Baliteke aurrerantzean nazioarte mailako fusio bat egi-tea eta egoitza Bilbotik eramatea.

carteraren gorabeherak zirela-eta, zipriz-tindu aurretik babestearren, bere buruaz beste inorretaz ez zela fidatzen esan zuen, badaezpada ere.

RATO, BERE BABESLE NAGUSIA. Nola iritsi da FG honeraino, ia hutsetik abiatu? FGren historia ezagutzen dutenek ziurtzat ematen dute Rodrigo Rato izan dela haren babesle nagusia. FGk 1993an ezagutu zuen gaur egungo Rato ministroa. Garai hartan FG 1989an sortutako F&G Inversiones Bursatiles elkarteko lehendakaria zen. Enpresen eta politikaren inguruneetan ezagun egiteko asmoz, urtean bi mintegi antolatu ohi zituen FGk. Errenta Finkoari buruzko 1993ko Nazioarteko mintegira Rodrigo Rato politikaria gonbidatu zuen, une hartan PPrez bozeramaile zena Kongresuan.

Ratoren jardunaldi horretako ekitaldia prestatzeko, kronista batzuek diote-nez, biek elkarrekin bazkaltzea erabaki zuten. Hor hasi zen gerora jarraitu duen harremana. Gaur egun lagunak dira. Horrela hobeto ulertzen da Aznarren Gobernuak Argentariaren lehendakari-tzarako egindako lehen izendapena FGrentzat izatea.

KOMUNIKAZIO TALDE PRO-PIOA. Enpresa guztiek, bereziki handiek, eta oso bereziki finantza arlokoek, izugarri zaintzen dute beren irudi ona, eta irudi on hori ematen saiatzeko ez dute inolako zalantzarik egiten diru eta lagun-tzaile kopuru handiak erabiltzeko. Horregatik, hain zuzen ere, ez da batere harri-

eta komunikazioa indartu eta zaintzea da, eta horretarako ezinbestekoa da komuni-kabideekin etengabeko harreman onak izatea.

Orain artean BBVAk komunikazio eta irudi onaren maila handia lortu du prentsan. Ez da kasualitate hutsa komu-nikazio enpresek noizbehinka antolatu ohi dituzten komunikazio eta gardenta-sun arloko sariak behin eta berriz jaso izana. Azken hogeita hamar urte hauetan, lehenik Sanchez Asiainekin BBn, gero

□ Egoitza Bilbon mantentzeko gogoaren oinarrian ez dago inolako jarrera abertzalerik

BBVn, eta azkenik Ybarrarekin BBVAn, Antonio Fernandez izan da euskal finan-tza erakundearen komunikazio taldeko buru. Orain, Ybarrak alde egitean, BBVAren komunikazio eta irudi ardura-duna ere joan egin da, aurretiko erretiroa harrarazita. Eta Argentariatik datorren beste pertsona bat igo da BBVAren komunikazio gailurrera, Javier Ayuso; horixe zen hain zuzen ere FGrekin egin-kizun horretan aritzen zena, Argentaria-ko lehendakari zen garaian. Honekin batera, BBVrekin bat egin ondoren, per-sona ugari zuen sail hartako beste langile batzuk ere sartu ziren BBVAn. FGk, bai lehen eta bai orain, oso kontuan hartzen du

tzekoa finantza erakunde handie-tako Komunikazio eta Irudi Saila lehendakaritzatik guztiz hurbil ego-tea eta zuzen-zuzenean haren meneko izatea. Sail horren ardu-radun nagusia, gehienetan, zuzendaritza nagusi baten jabe izaten da, komuni-kaziokoarena edo lehendakaritzari erantsiarena. Bere lana finantza era-kundearen irudia

bere irudia zaintzeko arloa. Horregatik, erabat bere konfiantzazko pertsona bat izango du sailaren arduradun, hau da, Argentariako garaian zuen berbera.

SOZIEATEAREN EGOITZAK BILBON JARRAITUKO AL DU?

Behin baino gehiagotan hitz egin izan da BBVAren egoitza aldatu eta Bilbotik Madrilera eramateko arriskuaz. Hitz hutsak baino gehiago entzun izan dira, eta abertzaletasunaren aurkako sekto-reek, zenbait une politiko gatazkatsu-tan, zorrotz eskatu izan dute aldaketa hori egin dadin. Orain arte, nagusiki Neguriko pertsonen kontrolatzen zituz-ten lehendakaritza eta administrazio kontseiluek egoitza hori Bilbon jarrai-tzearen alde egin dute, hiri horretatik zetozelako gaur egungo BBVA eratu zuten Bilboko Bankua nahiz Bizkaiko Bankua. Baina, hori egia izanik ere, ezin da ukatu azken urte hauetan era-kundearen eragiketarako makineria Madrilan egon dela nagusiki.

Orain, lehendakaritza bakarraren buru FG izanik, ikusi egin beharko da zer-nolako mugimendua sortzen den zentzu horretan. Gaur egun administ-ra-zio kontseilua hiru multzotan banaturik dago: Neguriko antzinako familiak; Argentariatik etorritako kontseilari multzo bat, gehienak taldeko oso akzio gutxirekin; eta akzio ugari dituen hain-bat familia: Entrecanales, Alicia Koplo-witz, Alfonso Cortina edo Placido Arango. Egia da BBVAko administ-ra-zio kontseiluan, abertzaletasunetik hur-bil zegoen Uriarte joaterakoan, kontsei-lariak ez direla abertzaleak. Beraz, egoitza Bilbon mantentzeko gogoaren oinarrian ez dago inolako jarrera aber-tzalerik. Neguriko familien tradizioaren indarra dago, zerren, abertzaleak ez izan arren, bilbotarrak edo neguriarrak baiti-ra, eta orain artean behintzat ez dute egoitza aldatzerik nahi izan. Baina, gaur egun horietako inor ez dago lehen-dakaritzan, eta indar handia du lehen-da-karitzak. Eta, gainera, bestalde, gerta liteke aurrerantzean nazioarte mailako bat-egite bat iristea, eta horrelakoren bat gauzatuz gero, egoitzaren aldaketa-rako arrazoi eta abagune benetan indar-tsua gerta liteke hori. Denborak eta, batez ere, "egoera politikoak" izango du azken hitza ●

◆ DANIEL UDALAITZ

"Euskaldunon Egunkaria" k "Estilo Liburua" kaleratu du hirugarren go. Azken edizio honetan, kazetariak egin ohi dituzten akats ohikoenak eta Euskal Herriko izendegia jasotzeaz gain, idazkuntzari buruzko hainbat argibide bildu dute.

HIRUGARRENEAN, IDAZKERA ARGIA JOMUGA

ALBERTO ELOSEGI

■ Lehen "Estilo Liburua" 1992an argitaratu zen eta bederatzi urte beranduago hirugarren edizio berritua kalean da.

Larakurlearen arreta pizten ez duen komunikabideak jai du. Eta hori lortzeko, argitasuna da giltza. Hara zergatik eskaintzen duen "Euskaldunon Egunkaria" k bere hirugarren "Estilo Liburua", euskaraz behar bezala idazteko arauak biltzen dituen liburua, etxeko kazetariarentzat ez ezik, euskaraz argi idatzi nahi duen edonorentzat hizkuntza egokia erabiltzeko aholkuak ematen dituen. Patxi Petrirena, Jaione Alberdi, Jose Luis Aranguren, Irene Arrarats, Arkaitz Goikoetxea eta Beatriz Zabaldoren ahaleginen emaitza da 2001eko "Estilo Liburua". Guk, hura egiterakoan izan dituzten buruhausteen berri jakin nahi-eta, "Euskaldunon Egunkaria" ko

euskara zuzentzaileen talde hori koordinatu duen Patxi Petrirenarekin hitz egin dugu.

LEHEN URRATSAK. "Euskaldunon Egunkaria" kaleratzen hasi zenerako, bazuten oinarritzko arauak biltzen zituen orri sorta bat. Izan ere, hasi aurretik, ikastaro bat egin zen kazetariarekin, idazterakoan sortzen diren oinarritzko arazoak eta idazten eskarmenturik ez duenak gauzak itzultzean egiten dituen huts tipikoak egokitu eta arrasto batzuk emateko. Dena dela, behin egunkaria martxan, hasierako paper sorta gehituz joan zen, oharrekin, erabakiekin eta gainerakoekin. Eta halako batean, hura guztia landu eta liburu

moduan argitaratzeko mementoa iritsi zitzaizela erabaki zuten, interesgarri izan zitekeelakoan, bai "Euskaldunon Egunkaria" n erabiltzeko, bai kanpora begira ere. "Halaxe sortu zen gure lehen 'Estilo Liburua', 1992an. Funtsean, oinarritzko irizpideak ziren. Hizkuntza aldetik, gramatikako huts tipiko batzuen azterketa, zalantza hiztegi bat, izendegia, sigla zerrenda eta beste. 'Hiztegia' atalean, guk hartutako erabaki mordoxka agertzen zen, kalean zeuden hiztegiek eskaintzen zituzten aukeretatik bat hartuta. Izan ere, forma bat baino gehiagotan agertzen ziren hitzak, 'Euskaldunon Egunkaria' n behintzat modu berean agertzeko asmoa genuen, eta gure arrisku eta guzti,

'Hiztegi Batua' ren aurrekaria-edo egin genuen".

BIGARREN ESTILO LIBURUA.

Hiru urte beranduago, bigarren "Estilo Liburua" kaleratu zuten: "Oker ez bana- go, Euskaltzaindiaren arau berri mor- doska bat sartu zen: munduko izendegia, gramatikako beste arau mordoska bat ere bai...", esan digu Petrirenak. Horrez gain, hiztegiaren ere ordurako ba omen zen Euskal- tzaindiak emandako zerrendaren bat, eta hori ere nabaritu omen zen beraie- nean. Nolanahi ere, "Euskaldunon Egunkaria" ren hiztegiak ez zituen bakarrik hitzen formatuko zalan- tzak argitzen, erabilera txar askoren ordezkio proposamenak ere egiten zituen. "Hasiera batetik, informazio asko agertu da gure hiztegiaren. Irakurtzen baldin bada goitik behera... Beno, badakigu inork ez duela hori egi- ten, baina kontsulta askoren erantzuna aurki daiteke bertan".

HIRUGARRENAK, IDAZKUN- TZA ATALA EKARPEN. Eta bide ber- tsua jarraitu omen dute hirugarren "Estilo Liburua" egiterakoan ere. "Sei urte hauetan gehien landu duguna sintaxia izan da, erraztasuna eta argitasuna bila- tu nahian. 'Egunkaria' n bada 6-8 pertso-

nak osatutako talde bat, egunero testuak orrazten dituen. Lan handia egiten da hor. Beti ari gara esaldiak egokitzen, argitasuna bilatzen. Eta zuzenketa lan horretatik ere atera ditugu ondorio batzuk".

Beste teorialari batzuetatik ere jaso dituzte ekarriak. Esnal eta Zubi- mendik idazkerari buruz

egindako lanetik,

kasu; edo Juan Garziaren "Joskera lante- gi", Ibon Sarasolaren "Euskara batuaren ajeak" edota Koldo Zuazoren "Euskara- ren sendabelarrak" liburuetatik. Zera adierazi digu Patxi Petrirenak: "Kanpoko teoria liburuetan agertzen zena, gure eguneroko praktikan egiaztatu dugu. Lan horiek guztiak oso ongi etorri zaizki- gu, eta gure lanean frogatu ahal izan dugu haien balioa, gainera".

Ahalegin horren guztiaren ondorioa, Idazkuntza deitu atalean islatua dago, non idaztean ulermena errazten duten egiturak eta joskerak sartu dituzten. "Hori da, ziur aski, liburu honek duen ekarpenik handiena", dio Patxi Petrirenak.

Atal horretan, puntuazioa ere landu dute, oro har, gutxi puntuatzeko joera dagoela sumatu dutelako. "Eta gainera zenbaitetik dio hainbeste punta- tzeak etena eta traba dakarrela. Hori ez da horrela. Zeinu guztiak erabiltzeak ez du irakurketa traba- tzen, kontrakoa egiten du, irakur- leak ez duelako egin behar izaten idazleak egin ez duen lana", gainera- tu du liburuaren egi-leak.

AKATS OHIKOENAK.

Idaz- ketaz ari garela, zeintzuk ote dira kazetariok egiten ditugun akats ohikoenak? Bada, itzulpen txar- rretatik omen datoz gehienak,

inguruan dauzkagun erdaren oihartzun asko irensten dugulako konturatu gabe, eta zenbait topiko txarren kalko gordin- gordinak idatzi: adibidez, 'alderdi ezber- dinen arteko bilera bat', 'alderdien arteko bilera bat' esateko orduan; edo 'zelaia baldintza onetan dago', 'zelaia ongi dago' jarri beharrean... Gainera, gauzak esateko moduan ere egiten ei ditugu aka- tsak. "Eta horren guztiaren ondorioz,

■ Patxi Petrirena

Idaztean probatu

Eltzea sutan jartzean probatzen den bezala, idaztean probatuko da estilo liburu honen balioa. Zalantza edo argibide beharra dagoenean erantzunik ematen badu, ona izango da. Horixe besterik ez baita lan honen helburua: behar jakin batzuei erant- zutea; hainbat gauza idatzi behar dituenak kontsultak egin eta erantzunak topatzea.

Beraz, kazetarietzako prestatua baldin badago ere -eta hedabide jakin bateko kaze- tarientzat, bereziki-, idatzi behar duen edo- nori hainbat laguntza eman diezaiokeen liburu dela uste dugu. Ez baita lan teori- koa, praktikoa baizik: maiz egiten diren hutsegiteak, hiztegiko zalantzak (hitzen formakoak nahiz erabilerakoak), izende-

ALBERTO ELOSEGI

giak (Euskal Herriko udalerri, herri, kontzeju, auzo, men- date eta mendiak, baita munduko izen eta datu asko ere), letra larriak eta xeheak, pun- tuazio zeinuak...

Adibideen bidez azaldu ditugu puntu guztiak, arau nahiz gomendio. Adibide horietan nahiz azalpenetan, Egunkarian egu- nero-egunero egiten dugun azterlanaren eta orrazketa lanaren ondorioak ageri dira. Ez genuke aiantzi nahi, hala ere, urte hauetan hainbat pertsona eta lantaldek egin duten ekarpena ere, hainbat arrasto eskaini baitiz- kigute idazkera argia eta zehatza (hitzetan nahiz joskeran) iristeko lagungarri direnak.

Badakizue, beraz: jar ezazue eltzea sutan; probatu, frogatu, eta esan ●

□ “Zenbaitek dio hainbeste puntuatzeak etena eta traba dakarrela. Zeinu guztiak erabiltzeak ez du irakurketa trabatzen, kontrakoa egiten du”
PATXI PETRIRENA

esaldi ordenamendu nahiko arraroak sortzen dira, nekez ulertzen direnak bukaerara ailegatu arte, eta irakurlea behartzen dutenak, ulertzekotan, puntu jakin batera ailegatu eta berriz atzera buelta egitera..., diosku Petrirenak. Bada, hutsune horiek guztiak saihesteko adina adibide dago “Estilo Liburua”n.

IZENDEGIAK ETA TOPONIMIA.

Izendegiari eta toponimiari dagozkion atalak ere eguneratu dituzte. Petrirenak dioenez, “Euskal Herrikoak lan handia eman du, baina mundukoa baino errazagoa izan da: azkeneko urtean berrituak izan diren izendegiak hartu ditugu -EAEkoa, Nafarroakoa, eta Euskaltzaindiak emandako Zuberoako eta Lapurdiko izendegi berritua-, guztiak batu eta ahalik eta informazio gehiena eman dugu. Badauka zer osatu oraindik ere, baina pozik gaude”.

Munduko izendegiari dagokionean, berriz, asko ei dago egiteke oraindik. Herrialdeen eta hiri nagusien izenak erabakita daude, hainbat uharte eta mendirenak ere bai, baina herrialde bakoitzeko hirietan sartuz gero, gorabehera gehixea go omen dago: “Guk Elhuyar-en lana hartu dugu oinarri, baina hala ere gelditzen dira zalantzak”.

ERANTZUNIK EZ. Lana egiten duenak espero du saririk, eta “Euskaldunon Egunkaria”koak ere irrikaz daude “Estilo Liburua”k nolako harrera izan duen jakiteko. “Oraindik ez dugu ezer jaso, ordea. Agian ikusteko denborarik izan ez dutelako, edo gauza berririk ez dela egongo pentsatu dutelako. Baina horrela balitz, oker daude, aski berritua eta osatua dago. Gu iritzien esperoan gaude, eta jakiteko gogoz gainera” ●

◆ **PILAR IPARRAGIRRE**

Arturoren kaiera

EUSKARAREN TELEFONOA ABIAN

Kontseiluaren baitako Hizkuntza Eskubideen Behatokiak Euskararen Telefonoa sortu du, hizkuntz eskubideen urraketiei aurre egiteko asmoz. Behatokiak kexak bildu eta kasuaren dokumentazioa jasoko du, eta, hilabete igarotakoan, salatzaileari kexa nola bideratu adieraziko dio. 902 194 332 zenbakiak euskararen jarrera eredugarriak txalotzeko aukera ere emango du.

UZTARGI ZERRENDIA BERRIA

EuskaraZ zerrendan duela lau bat hilabete hainbat arazo izan ondoren, Udako Euskal Unibertsitateak zerrenda kudeatzeari utziko ziola adierazi zuen. Uztargi zerrenda moderatu berria sortu du orain UEUK, euskarari buruzko eztabaida piztea helburu izanik. Nahiz eta UEUK EuskaraZ utzi, EuskaraZ zerrendak aurrera egin du, Kaixo! atariaren arduradun Aitor Lopez de Aberasturik hartuko du bere gain, eta Interneten euskaraz eztabaidatzeko zerrenda moderatu gabea izango da.

MANIFESTAZIO JEN-DETSUA IRUÑEAN

Oinarriak elkarguneak eta Nafarroako 640 hautetsik elkarretaratzea deitu zuten Iruñean abenduaren 22rako, hizkuntz eskubideen alde. “Euskara, eskubidea lege eta Stop euskararen aurkako erasoak” lelopean, 15.000 pertsona izan ziren bertan. Antolatzaileek ezustekoa hartu zuten, Udalak ez zielako megafonia erabiltzeko baimenik eman, nahiz eta aurretik eskatua izan.

2001eko ANTON ABBADIA SARIA BANATUTA

Dionisio Amundarain hizkuntzalari eta irakasleak irabazi du Gipuzkoako Foru Aldundiak euskararen zabalpen eta normalizazioaren aldeko lanagatik urtero banatu ohi duen Anton Abaddia saria. Amundarain, besteak beste, Goierriko euskalduntze eta alfabetatzeko eskolen sortzaile dugu.

Urrea

■ Zigor Kodearen gaztelaniazko eta euskarazko argitalpen elebiduna kaleratu berri dute. Deustuko Unibertsitateak, Euskal Herriko Unibertsitateak eta Herri Arduralaritzaren Euskal Erakundeak osatutako lana Espainiako zigor legegariaren euskarazko lehen itzulpena da.

■ Osasuna futbol taldearen web gune ofizialean sartu gara eta informazio pila aurkitu dugu bertan: klubaren historia, partiden egutegia, plantillako kideak... Hori guztia, ordea, gaztelaniaz dator. Euskaraz aurkitu dugun hitz bakarra Osasuna bera izan da, hitzaren gaztelaniazko baliokidearekin, badaezpada ere.

Ikatz a

Olentzerok eta Erregeek makina bat ordenadore oparituko zituzten Gabon hauetan. Hala ere, etxe asko daude ordenadorerik gabe. EAEko zein Nafarroako gobernuek laguntzak eman dituzte ordenadorea erosi eta erabiltzaileak internetera konekta daitezen.

“KONEKTA ZAITEZ”, BAI, BAINA NORA?

Iazko urte amaieran 200.000 ordenagailu inguru omen zeuden Euskal Autonomia Erkidegoko etxeetan. Eusko Jaurlaritzak hiru urteren buruan kopuru hori bikoizteko asmoarekin, “Konekta Zaitetz” kanpaina jarri zuen abian. Bigarren helburua, internet-dun partikularren kopuruak bost bider handitzea zen. Hasiera batean, Eusko Jaurlaritzak 25.000 pezetako (1.000 libera, 150,25 euro) laguntza eskaini zien ordenagailua erosi eta internetera konektatzen zirenei. Aldi berean, Eusko Jaurlaritzak Vital Kutxa, BBK eta Gipuzkoako Kutxarekin egindako akordioaren ondorioz, hiru aurrezki kutxek, maileguetan erraztasunak emateko konpromisoa hartu zuten: 11 urterako maileguak, komisiorik gabekoak...

Jaurlaritzak finantzaketarik gabe ere erosi zitekeela ordenagailua azaldu zuen. Horretarako, kanpainarekin bat egin duten banatzaileetara jo, gutxieneko baldintzen barruan ordenagailua hautatu eta konexioa lortzeko Euskal Autonomia Erkidegoko biztanlea zarela frogatzea nahikoa izan da. Deskontua ere, automatikoki egin izan dute banatzaileek.

Finantza erakundeek laguntza jasotzeko, lehenengo pausoa dendara joan eta saltzaileari salmenta agiria eskatzea izan da kanpainan zehar. Gero, hori hartu eta banketxera joan beharra izan du jendeak, Euskal Autonomia Erkidegoko biztanlea dela frogatuz. Gehienezko kreditua 180.000 pezetakoa izan da Jaurlaritzak eta finantza erakundeek emandako 25.000 eta 20.000 pezetako laguntzak alde batera utzita. Kreditua ordaintzeko eperik luzeena, berri, 11 urtekoa da.

Kanpainaren berri eman bezain laster, erakunde berriak sartu ziren zakuan, hala

■ 20.000-25.000 pezetako laguntzak eman dira ordenagailua erosteko.

nola, Euskadiko Kutxa. Honek 45.000 pezetako diru laguntza eskaini zuen ordenagailua erosteko, eta hiler 2.000 pezetatik behera ordaindu beharreko kreditu errazak. Luze gabe, akordio berria sinatu zuen Eusko Jaurlaritzak 11 finantza erakunderekin: Banco de Vasconia, Banco Guipuzcoano, Banco de Vitoria, Banco Popular, Bankoa, Vital Kutxa, BBK eta Gipuzkoako Kutxa. Azken horien eskaintza hauxe izan zen: 200.000 pezetako ordenagailua erosten zuten herritarrei, 6 urtetan hiler 2.500 pezeta kobratuko zitzaizkien.

Hainbeste erraztasun eman ondoren, itxarotekoa zen jendearen erantzuna itzela izatea. Hitzarmena sinatu ostean, Juan Jose Ibarretxe lehendakariak berak aitortu zuen “konpetentzia piztea” zutela hel-

buru. Izan ere, horrela operadoreek tarifak merketu eta interneterako lotura hobeak eskainiko zituztela uste zuten. Azken egunotako berrien arabera, finantza erakundeetako batzuek hilabete gehiagoz luzatuko dute 20.000 pezetako diru laguntzaren hitzarmena eta beraz, urtarilaren 31 arte laguntza horri probetxua ateratzeko moduan izango gara.

Ordenagailua erosteko, maneiatzen jakitea ezinbestekoa da. Arazo horri ere aurrea hartu zion Eusko Jaurlaritzako Justizia, Lan eta Gizarte Segurantzza Sailak: internet eskolak antolatu zituen. 16 eta 80 urte bitarteko Euskal Autonomia Erkidegoko edozein herritarrek izango zuen internet erabiltzen ikasteko aukera. 16 orduko ikastaroak antolatu ziren, eta horietatik 10 praktikoak. Beharrik gabe-

ko pertsonentzat antolatu ziren ikastaroak, eta urtero 20.000 ikaslek parte hartzea zen Jaurlaritzaren aurreikuspena.

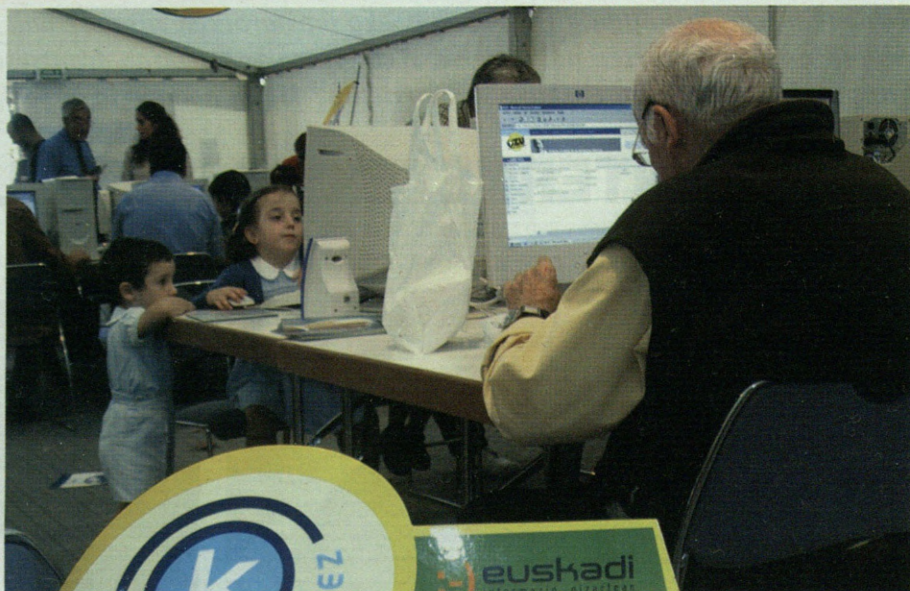
Azkenean, programak emaitzak eman zituen: lehenengo astean 2.000 ordenagailu saldu ziren. 2001eko urtarrilean, 460 milioi pezetako (2.764.655 euro) diru laguntzak zeuden emanak. Kontuan hartuta ordenagailu bakoitzerako 25.000 pezetako laguntza eman zuela Jaurlaritzak, ordenagailu mordoa direla kalkula dezake edonork. Eskaeraren aurrean, Eusko Jaurlaritzak enpresetara zabaltzen zuen kanpaina, eta Miramon, Miñao zein Zamudioko teknologia parkeetan teknologia berrien sustapenerako bulego bana jarri zuen.

Hiru urterako finkatutako ordenagailu kopuruaren herenak salduta zeuden dagoeneko, 2001eko uztailaren. Orduan pozik agertu ziren Eusko Jaurlaritza eta SPRIko zuzendaria (Eusko Jaurlaritzak SPRIren bitartez bideratu izan ditu "Konekta Zaitetz" erako diru laguntzak).

DOÑA KASILDA PARKEAN NABIGATZEN. Kanpaina amaitzera zihola-eta, joan den udazkenean hainbat ekintza antolatu zuen Eusko Jaurlaritzak. Bilbon, Donostian eta Gasteizen "Konekta Zaitetz"eko karpak jarri zituzten urrian. Asteburu oso batez izan dira karpak hiri-buruetan, eta jendeak bertara joan eta interneten ibiltzeko aukera izan du.

Begiraleek lagunduta, bakoitzak gehien interesatzen zaion gaiak begiratzeko aukera izan du kalean bertan. Abenduan Durangoko Liburu eta Disko Azokan ere jarri zuten "Konekta Zaitetz" gunea, eta batek baino gehiagok liburu eta disko artean baino gehiago disfrutatu zuten "Konekta Zaitetz" gunean.

"Azken finean, jendeak jakin behar du internet ez dela txarra. Neurrian erabiliz gero, eguneroko gauzetan lagundu

■ "Konekta zaitetz" kanpainako karpak Bilbon.

egiten digula ulertu behar du jendeak", azaldu zuen Bilboko karpako begirale batek. Ordenagailuen artean zebilen neska-mutil koadrila batek ez zuen zalan-tzarik izan, "etxean ez daukagu, baina

horrelako gauzak ikusi ahal izango zirenik!". Haiek behintzat bidaia laburra egiteko aukera izan zuten, eguneroko kafetxoa betiko lekuan hartu ordez.

Gainera, "Konekta Zaitetz" Legebiltzarkide subprograma jarri zuten abian Gasteizko legebiltzarrean. "Bulego Mugikorra" izeneko ekimenaren barruan, legebiltzarkideei ordenagailu eramangarria zelan erabili irakatsi zitzaizkien. Eusko Jaurlaritzan jarritako programa berriei esker, legebiltzarkideek etxeko euren ordenagailutik eman ahal izango dute edozein ekintza parlamentario egiteko proposamena zein baimena.

■ **Eusko Jaurlaritzak 200.000 ordenagailuren kopurua hiru urtetan bikoiztu nahi du eta internetdun partikularren kopurua bost bider handitu**

eskatu egin behar dugu", esateko orduan.

Bilboko karpa, Doña Kasilda parkean jarri zuten. Adineko lau emakume zeuden hirugarren lerroko ordenagailu batean, eta eurek adierazi zuten, "nork pentsatuko zuen, lekutik mugitu gabe

NAFARROA ERE KONEKTATUTA. Nafarrek ere izan dute konektatzeko aukera. 2001eko uztailaren 8a izan zen diru laguntzadun ordenagailua eskuratzeko azken eguna. 6.009 nafarrok erosi zuten ordenagailua Foru Gobernuak bultzatutako "e-hogar" kanpainari esker.

Kanpainarekin bat egin duten gehienak Iruñea eta inguruko hiri handietakoak dira. Estatistiken arabera, beste hainbat hiritan, %10era ere ez da iritsi konektatu kopurua, nahiz eta hiriak izan eta egunerokotasunean hiriko bizimodua egin. Kasurik aipagarrien artean, Tafalla herria dago Lizarrarekin batera.

◆ **ONINTZA ENBEITA**

ORDENADORE EROSLEAREN PERFILA

ADINA	%	GUZTIRA	BIZKAIA		GIPUZKOA		ARABA	
			Gizonak	Emakumeak	Gizonak	Emakumeak	Gizonak	Emakumeak
25 urte bitartera	11,74	6.742	2.361	1.297	1.235	841	657	351
26-30	14,64	8.410	2.895	1.622	1.601	1.001	821	470
31-45	44,02	25.289	8.816	5.069	4.607	2.868	2.589	1.340
46-60	24,10	13.845	4.867	2.611	2.709	1.469	1.482	707
60tik gora	5,50	3.157	1.194	652	572	324	292	123
Guztira	100	57.443	20.133	11.251	10.724	6.503	5.841	2.991

Eusko Jaurlaritzaren "Konekta Zaitetz" kanpainaren laguntzaz 2001ean EAEn ordenadorea erosi zuten erosleen datuak dira hauek.

Ordenadorea erosi dugu, berau erabiltzeko ikastarotxo egin ere bai. Han ikasi dugu posta elektronikoa erabiltzen eta interneten nabigatzen. Web guneak gazteleraz, frantsesez, ingelesez ikusi ditugu... euskaraz gutxi. Nola ugaltu euskara web orrietan? Hona hemen Joxerra Aizpuruaren proposamena.

INTERNETEK EZ DAKI EUSKARAZ

■ Haurrek zein ez hain haurrek internet erabiltzeko abilezia handia izaten dute. Baina euskaraz nabigatzen al dute?

Jaizkibeleko lehen aldapak igotzen hasi naizela, ohi dudana bezala paisaiari so egin baina buruko barre-nari arreta ia erabatekoa eskaini diot. PCak, Macintoshak, internet, web, posta elektronikoa buruaren barnean nahasten direlarik. Izerdia kontrolatu nahian edo, urrats txikiagoak emanez jarraitzen dut, jakin ere bai baitakit horrela ideiak ere hobeto lotzen ditudala.

Milaka eta milaka euskal herritar izan dira etxerako ordenagailua eskuratu dutenak Eusko Jaurlaritzak sustatutako "Konekta Zaitetz" kanpainaren bidez. Aparatu berri gehienekin gertatzen den bezala hasieran asko erabiko dira, interneten eta CD-ROMetan saltseatzen batez ere, baina hilabete batzuen bueltan erabiltzaile bakoitzak erabilera-tamaina hartuko dio.

Malda handi samarreko aldapan abiatu naiz eta nik neuk ere internet ia egunero kontsultatzen dudala aitortzen diot

nire buruari, nik ere nire erabilera-tamaina hartu baitiot. Lanean informazioaren kudeaketa elektronikoari buruz informazioa bilatzen edota posta elektronikoa erabiltzen igarotzen dut denbora puska bat; eta etxean, egunkari elektronikoak, bidaien eskaintza edota lagun batek komentatutako gai baten inguruan aritzen naiz. Posta elektronikoan euskara nahila

dudala adierazten dit, nire neuronek nik baino lehenago ulertu dute disfunzioa alegia, eta nik horren kontzientzia izan arte izerdia jariatzen segituko dut. Guadalupeko bidera ailegatu naiz eta zer egin? Edo bideari segitu Jaizkibel hego aldeko hegitik zeharkatuz, edota hoge minutuko beste izerdixoa egin eta Jaizkibel gaineko bideari jarraitu. Gorputzak

Guadalupeko bidean abiatzea eskatzen dit, baina neuronek hoge minutu beranduagoko plazerra gogorarazten didatenez halaxe egiten dut, nekatuta eta izerditan, baina berriro gora.

□ "Konekta Zaitetz" kanpainarekin euskal gizartea munduko pelotoi handian aurrera samarrean kokatzea lortu da, baina pelotoi horretan bereiztuko al gaituzte?

koa erabiltzen dut, baina interneten aritzean erdara da hein handian kontsultahizkuntza; ideia honek aldapak eragindako izerdi beroarekin izerdi hotza aldi berean jariatzea eragiten dit eta hau beti nire barrenak aurreratzen didan "sos" seinalea izaten da.

Izerdi hotzak zerbait analizatu behar

"Konekta Zaitetz" kanpainarekin euskal gizartea munduko pelotoi handian aurrera samarrean kokatzea lortu da, baina pelotoi horretan bereiztuko al gaituzte? Edota marka jakin gabeko elementuak izango gara? Zer behar dugu interneten euskaldunok euskaldun, gure begien aurrean eta bestee-nean ere, izaten segitzeko? Izerdia berri-

■ "Kokatu euskara webean" gauzatzeko oinarri nagusiak

HELBURUA. Webean ahalik eta informazio gehien euskaraz egotea.

EZAUGARRIAK.

- ✓ Nahi duen edonork informazioa webean kokatu ahal izatea.
- ✓ Horretarako ez da informatikarik jakin behar izango. Formulario eta txantiloietan oinarritutako sistema izango da.
- ✓ Web orriak automatikoki sortuko dira formularioetatik abiatuz.
- ✓ Web orri mota desberdinak egongo dira webean kokatu nahi den informazioaren arabera.
- ✓ Sistemaren erabilpenerako jakinkizunak webean bertan egongo dira, baina paraleloki bizpairu orduko formazio-ikastaroak antolatuko dira herri desberdinetan.
- ✓ Webeko informazioa aurretik zehaztutako thesaurus entziklopediko/periodistiko baten arabera antolatuko da datu-base dokumental batean.

PROIEKTUA GAUZATZEKO PARTAIDEAK ETA EGINKIZUNAK.

Hiru partaide mota aurreikusten dira

proiektu honen garapenean.

Batetik PARTAIDE TEKNOLOGIKOA dago eta, gutxienez, ondoko eginkizunak izango lituzke:

- ✓ Informazio-thesaurus zehaztu eta horren arabera datu-base dokumentala parametrizatu.
- ✓ Informazioa sartzeko formularioak diseinatu.
- ✓ Formularioetatik web orriak automatikoki sortzeko sistema eratu.
- ✓ Informazioa kargatzeko eta kudeatzeko zerbitzaria eta sarea diseinatu.
- ✓ Informazioa atzitzeko eta segurtasuna bermatzeko sistema antolatu.

Bestetik, MANTENIMENDUA eta PROMOZIOA egiten dituen partaidea dago ondoko eginkizunekin:

- ✓ Bezeroen oharrei erantzutea.
- ✓ Sistema promozionatzea publizitatea eta abarren bidez.
- ✓ Informazioaren datu-base dokumentala eguneratzea eta behar diren aldaketak egitea.

Azkenik, FORMAZIOAz arduratuko litzatekeen partaidea dago. Honen eginkizun nagusia Euskal Herriko txoko desberdinetan sistema erabili nahi dutenentzat ikastaroak ematea litzateke ●

ro beroa da eta ondo sentitzen naiz korapiloa ikusi dudalakoan bainago. Hala, Jaizkibel gaineko bidera ailegatu naiz eta nekea ia bat-batean joan eta lehen aldiz, goiz honetan, izerdi tantak gustukoak ditut.

Ordu-pare bateko bidea dut Jaizkibel gainean Guadalupera heldu arte, baina plazerreko bi ordu izango direla badakit, ezkerrean itsasoa eta barkuren bat edo beste eta eskuinean Lezo, Erreterria, Aiako Harria, Irun, Hendaia... ikusteaz gain, buruan "Kokatu euskara webean" kanpaina baitaukat; nahi duenak dakiena edo garatuta duen jolasa, hala nola, Australiako kanguruen ezaugarriak edota ARGIAren tribial elektronikoa, era erraz batean webean kokatzerik izatean datza kanpaina hau. Bururatutako ideia hau lagunarteko elkarriketa batean entzun nion lehen aldiz euskaltzale bati eta ona iruditu arren buruko beste pultsu elektriko bilakatu zen, Jaizkibeleko aldapak berriro analogiko bihurtu didan arte.

Guadalupera ailegatu naiz eta begien bistakoaz gozatzea erabaki dudanez "Kokatu euskara webean" kanpainari jai eman diot gaurkoz ●

◆ JOXERRA AIZPURUA

ARGIA

ren eskutik

OSKORRI

VIZCAYATIK ... BIZKAIARA

Teatro Arriaga - urtarrilaren 16an - 20:00etan

Laguntzaile:

Zuhaitz mota batzuk oso bitxiak dira, beste batzuk balore historiko handia dute. Oso urri direnak ere badira. Hauen balioa ikusita eta mehatxua urruti ez dela somatuta, zuhaitzak babesteko neurri bereziak sortu ziren. Izotzak harrapatu ez dituenak babestuko ote dituzte?

ADARDUN BEREZIAK

Neguan sartu garen honetan, paisaia kolorez aldatzen hasten da. Baina zein da kolore aldaketaren arduraduna?

Lehen berde zena, orain gorri bihurtu da, lehen jantzia zegoena, orain biluzik ageri da. Baina zein da paisaia aldaketa hauen arduraduna?

Hotza gainean dugu (dagoeneko okerrena igaro ez badugu behintzat), eguneko argi ordu murrizak hala diosku. Landareen erreinuan iraultza izan da: batzuk, kolore berdea ematen dieten klorofilak birzurgatzen dituzte. Hostoa galtzen dute eta lozorroan sartzen dira. Gogorrenak aldiz, ez diote negu gorriari inongo beldurrik. Hauen hostoek tinko diraute, tenperatura baxuenak ere gainditzeko gai dira. Ahulenak, negua jasan ezin duteenez, hil egiten dira, baina, hil aurretik oinordekoak emango dituzten haziak bertan uzten dituzte.

Betidanik saihestu eta jasan dituzten eraso naturalez gain kalterik bortitzenak eragiten dizkiegu gizon-emakumeok.

Lehenik basoak suntsitu genituen, gero larreak goldatu eta gaur egun errepide eta abiadura handiko tramankuluen artean, merkatal gune eta poligono industrialak eraiki ditugu. Eta non bizi behar du landareen erreinuak?

GINARRIZKO BABES NEURRIAK. Halako suntsiketaren aurrean begiak itxi ezinik, ginarrizko babes neurri batzuk jarri ditugu geure burua zuritu asmoz. Babesa era desberdinetara eskaintzen diegu; izendapen moten arabera.

Natur parke, biosfera erreserba eta biotopo babestuak: tamaina desberdineko inguruak babesten direnez, bertan dauden landareak babesturik geratzen dira. Horretaz gain, egiten diren landaketetan espezie autoktonoak bultzatzen dira. Baina orain arte, bertoko espezieak izan arren, haziak atzeritik ekartzen ziren. Bertako dibertsitatearen alde lehen pausotxoak ematen hasi gara eta "Aiako Harria" natur parkeko egitasmotan idatzi den bezala: aurrerantzean egingo diren

■ Gorostia apaingarri gisa erabiltzeak mehatxatu du.

landaketatan erabiltzen diren haziak ingurukoak izango dira.

MEHATXATURIKO ESPEZIEAK.

Landare batzuk beraien kokalekua edo izaera hauskorragatik jasan duten beherakada izugarria da. Eragiten zaion kaltea murrizteko eta hasierako populazioa berreskuratzeko asmotan mehatxatutako espezieen zerrendan sartu ditugu. Zerrenda honen barnean egoera desberdinak deskribatzen dira: interes berezikoak, arraroak, zaugarriak eta arriskupekoak. Izendapenaren arabera babes neurri desberdinak hartzen dira beti ere, dauden populazioak ugaltzeko helburuarekin.

Egoera larrienean daudenei arriskupekoak deitzen zaie eta guztira bost dira. Horien artean daude *Antennaria dioica* eta *Genista legionensis*. Antenariaren kasuan, geratzen den populazio eskasa, mila aldetatik eraso daiteke. Hain ale gutxi egonik, habitataren edozein aldaketak oso sentikor bilakatzen du. Pista edo errepideen eraikuntzak eta basa landake-

ALBERTO ELOSGE

■ Hernaniko Goiz-eguzki parkean dagoen ginkgo hau babesturik dago.

BASANDERE ARGITALETXEA

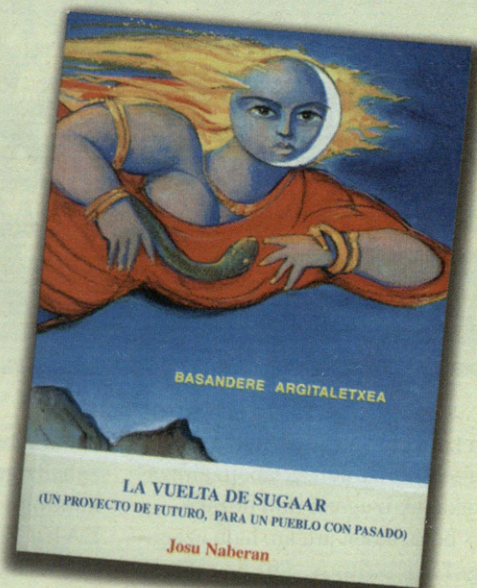
Birmingham 1, Pral. Eskubia
20002 DONOSTIA
Tel. / Faxe: 943 45 38 52

LA VUELTA DE SUGAAR

(Un proyecto de futuro para un pueblo con pasado)

Modernitatea, esaten digutenez, lehiakortasuna, lapurreta, gerra eta konkistaren gain eraikitzen da, eta horiek dira aurrekotasunaren giltzak. Eredu hori Antzinako Europan zehar mila urtetan zehar ekialdetik etorritako konkistatzaile indoeuroparrek ezarri zuten. Baina, orain, azkeneko ikerketa zientifikoek, Europa zahar hura (non euskal ezaugarriek erabateko eragina izan zuten), gizarte berdintzale, ez-patriarkal, ez gerrazale eta ludiko bezala azaltzen digute.

"La vuelta de Sugaar" liburuak unibertso berdintzale (nonbait gure kontinenteko sozialismo errealeko lehenengo esperientzia historikoa) hartara eramaten gaitu eta egungo kapitalismo basatiaren aurre eredu bezala kontrajartzen du. Euskal inkontziente kolektiboan oraindik bizirik dagoen mundu haren ezaugarriak ditu Josu Nabereanek oinarri Euskal Herriko egungo berreraiketa nazionala burutzeko eta, Europari begira, Europa Zaharraren galdutako nortasuna aldarrikatzeko, gure kontinenteko azken herria indijenaren testigantza ekarriz.

LA MUJER EN EUSKAL HERRIA (HACIA UN FEMINISMO PROPIO)

Funtsezko liburu honetan euskal feminismoaren erroak aurkitzen saiatzen da eta Euskal Herria borroka feminista globalari ekar diezazkiokeen bertako ikuspuntuak aztertzen dira, euskal gizarte matriarkalistan emakumeak burutu dituen berezko baloreen garrantzia aldarrikatuz.

Marta Agirrezabala (nekazari sindikalista), Xabier Amuriza (idazle eta bertsolaria), Miguel A. Barcenilla (historialaria), Arantxa Erasun (Senideak-Gureak), Isaura Gratacos (etnologoa), Nekane Jurado (ekonomialaria), Anne-Marie Legarde ("L'Univers psichique des basques: Une instauration de la symétrie des sexes" tesiaren ikerlaria), Roslyn M. Frank (Iowako Espainiera eta Portugalera Saileko kidea), Alizia Stürzte (historialaria eta idazlea), Zirilda (Sexu ikerketarako eta Heziketarako Kolektiboa); hauek guztiak dira, ezpairik gabe, euskal pentsamenduan erreferente bihurtuko den liburu honen egileak.

PROIEKTO ABERTZALE ETA AUERRERAKOI HONETAN KOLABORATU NAHI BADUZU HARPIDETZA EGIN GOIKO HELBIDERA TXARTELA BIDLIZ
(Urtean 4 liburu: 2.300 pztatan bana)

HARPIDETZA TXARTELA / TARJETA DE SUSCRIPCIÓN

Izen-abizenak / Nombre-apellidos

Helbidea / Dirección

Herria / Localidad

Posta kodea / Código postal

Tel.

Bankua edo Aurrezki Kutxa / Banco o Caja de Ahorros

Sukurtsala / Sucursal

Kontuaren zenbakia (20 digitu) / Número de cuenta (20 dígitos)

Data / Fecha

Sinadura / Firma

■ Mehatxaturiko espezien artean egoera larrienean *Genista legionensis* dago.

tek eragin kaltegarria sor dezakete. Baina goiko larreetan bizi denez, abeltzaintza-ren beherakadak izugarri min dezake.

Interes berezikoen artean, hain ezaguna den gorostia dugu. 1983. urtetik babespean dago. Interes berezikoa bihurtzen du hegazti askorentzat neguko elikagai preziatua delako. Arriskupean ordea, gabonetan apaindura moduan erabiltzeko gehiegikeriak jarri zuen. Izendapen hau oso ezaguna da guztion artean, nolabaiteko mirespena diogulako, zuhaitz txiki honi. Babesak, landarea hartzera debekatzen gaitu, edo bere zatiak, haziak barne, baita moztu edo errotik ateratzera ere.

BAKARKA BABESTUTAKO ZUHAITZAK. Baina landareen artean gehien lilurutzen gaituztenak zuhaitzak dira. Nork ez du zuhaitz baten magalean lo kuluxka bat botatzea amestu bazkal ostean? Edo pagopean mokadutxo bat egin nahi izatea? Artzainak gineneko oroimena ote? Nork daki? Halere, paradisu gune hauek mantentzekotan edo, zuhaitz aleak babesteko figura legal bat ere badugu, "Zuhaitz apartekoa" deritzona, alegia. Zuhaitz hauek beraien ezaugarriak direla eta; tamaina, adina, historia, edertasuna edo kokalekua, bereziki babestea merezi dute.

Zuhaitzak alea babestearen ideia 1987an jarri zen martxan. Lehiaketa bidez ikastetxeek parte hartu zuten zuhaitzen aukeraketatan eta honetaz gain, teknikari batzuek lurralde osoa aztertu zuten

zuhaitz berezi hauen bila. Proposatutako zuhaitz guztietatik 119 aukeratu ziren eta katalogo batean publikatu. Gaur egun, EAEn 25 zuhaitz daude izendatuta. Gehienak bertako zuhaitzak dira eta sei kanpotik ekarritako haziak. Zuhaitz ikaragarriak dira sekueia eta douglas izeia, esaterako. Beste 19 zuhaitzak bertakoak dira. Ugarienak, arteak, 6 dira. 5 hagin daude, 3 haritz, lizarra, artelatza ezkia, pagoa eta ametsak dira gainontzekoak.

□ Izendapen eta babes neurri hauek ondo datoz, besterik ez bada ere geure aberastasun zein txirotasuna neurtzeko

Kanpoko espezien artean bi sekueia daude, biak ere parketan kokaturik eta izendaturiko kanpoko zuhaitz gehienen moduan, bere tamaina eta edertasuna direla eta babesten dira. Esate baterako Arrasateko Monterron parkean dauden sekueiak 45m-ko altuera du. Ez da harritzekoa ordea alboan duenak 40m baititu. Albizturko douglas izeiak aldiz 55m-taraino igotzen ditu goiko adarrak. Bestalde, Bergarako Monzon jauregiko lorategiko magnolia eta Hernaniko Goiz-eguzki parkeko ginkgoa ere babesturik daude. Bi espezieak klima honetara ondo egokitu dira eta beraien edertasuna dela-eta asko erabili dira lorategietan.

Atzerrik ekarritako zuhaitzak alde batera utzita, zuhaitz babestuak hiru probintziatan barreiatutik daude. Arteak (*Quercus ilex*) esaterako Gipuzkoan, Bizkaian zein Araban daude. Garain,

Bizkaian, Santa Katalina ermitaren inguru lasaian ia 9m-ko altuera eta 20m-ko diametroko kopa duen arte mardul bat dago. Kimaketa modua dela eta, zuhaitz honek hosto dentsitate ikaragarria du eta bertakoek diotenez azpian 360 ardi gorde omen daitezke. Zuhaitz ale soilak bakarrik ez dira babesten figura honekin; hala beharrez gero, zuhaitz multzoak ere babes daitezke. Getariako Garate gainean adibidez, Artelat (*Quercus suber*) multzo osoa dago izendatua. Euskal Herriko artelat multzo handiena da eta horregatik babesten da. Zuhaitz ale hauek ugaltzeko duten arazo nagusia bertako abereak dira, ale berrien garapena oztopatzen baitute. Behin baino gehiagotan eman diete su zuhaitz hauei. Artelatza bere azal lodia dela eta (bertatik ateratzen da kor-txo) suari nahiko erresistentea bada ere, erretzeak ez diete batere laguntzen. Haritzak (*Quercus robur*) ere izendatu dira, hala nola, Altubeko haritza eta Ondategi-koa. Haritza, artelatza, artea, ametza, haritz ilaunduna, haritz kandugabea eta abar ere familia berekoak dira. Beraien arbaso komunak ez daude oso urrun, horregatik gaur egun ere elkarrekin ugaltu eta ale emankorrak hazten dira. Haue-tariko bat Artzentalesen dago. Haritz

kandudun bat amets batekin gurutzatu eta hibrido eder bat eman dute. 36 m-ko ale zoragarri honen kopaduraren zabala ere izugarria da, 25m-koa. Esateko dago, haritzen artean ezagunena,

aparteko zuhaitz izendatu gabea, Gernikako arbola dela. Ez du natura aldetik balore handirik, baina bai balore historikoa.

Hagina ere askotan agertzen zaigun zuhaitza dugu, badira lau izendatuak eta hauetariko bat, Antoñanako hagina dugu, Araban. Bere tamaina eta edertasunarengatik babestu beharrekoa.

Izendapen eta babes neurri hauek guztiak ondo datoz eta baliagarriak dira besterik ez bada ere geure aberastasun zein txirotasuna neurtzeko. Hala ere, ezin ditugu inguruko landare guztiak babestu nahiz eta guztiak diren bizi iturri, plazer iturri eta nola ez diru iturri. Babeste lanetan hasi ordez has gaituzten ez suntsitzen edo suntsitu beharra onartuegia daukagu? ●

◆ LIERNI ARRIETA
◆ AINHOA OIARTZABAL

2002ko urtarrila

KOLDO MITXELENA Kulturunea

Erakusketak

hilabetean
zehar

Erakustaretoa
Ironia.

12
rarte

Ganbara
Menchu Gal.
Los Menchu Gal de Menchu Gal

Hitzaldiak

Seminario sobre Exclusión Social
y Diversidad Cultural

Antolatzaileak: KMK eta SOS Arrazakeria
Laguntzaileak: MUGAK: Centro de Estudios
sobre racismo y xenofobia.

ostirala
11

"De la diferencia a la desigualdad. Nuevas
retóricas para la exclusión social".
Hizlaria: Manuel Delgado

19:30

"Paradisus arrotzena da" Lantegia

Antolatzailea: ARTELEKU
Koordinatzailea: Rogelio López Cuenca
Laguntzaileak: UNIA (Universidad Internacional de Andalucía)
eta LA MADRASA (Centro del Mundo Árabe-Islámico de San Sebastián)

asteazkena
16

"Europa y el Mundo Musulmán"
Hizlaria: Gema Martín Muñoz

19:30

ostirala
18

"L'orient dans le miroir, L'orientalisme
photographique"
Hizlaria: Mounira Khemir (traducción Simultánea al castellano)

19:30

asteazkena
23

"Las mujeres de los mundos árabes"
Hizlaria: Mouna Louhamane

19:30

osteguna
24

"El fantasma etnológico del arte
contemporáneo"
Hizlaria: Nicolás Sánchez Durá

19:30

ostirala
22

Kultur Soziologiaren Mintegia

Antolatzailea: Bergarako UNED
Laguntzailea: KMK

"Kulturaren espazioak"
Hizlaria: Jesús Arpal

19:30

Aurkezpenak

osteguna
17

Danza Vasca. Aproximación a los Símbolos de Juan
Antonio Urbeltz.
Partehartzaileak: J.A. Urbeltz eta Enrique Ayerbe

19:30

ostirala
25

¡Prestos a Virar! de Carlos Alonso Mendizabal
Partehartzaileak: Carlos Alonso Mendizabal, Miguel Angel Bascaran,
Fernando Amaiz

19:30

Museoak

hilabetean
zehar

Untzi Museoa

Itsas memoria lantzen (erakusketa)

Euskara

Gabonetan, opariak euskaraz!!!

Gazteen aisialdiaren inguruko euskarazko
produktuen erosketa sustatzeko ekintza plana.

Jai Alai bideo jokoa

Euskal pilotako simulagailua, salgai.

Gazteria

Kontzertuak

larunbata
26

Godspeed Yu Black Emperor!

21:00

Gazteszena-Egia
(Donostia)

P E R F I L A

Marokon denbora gelditu egiten omen delako, hemen ikasi zuen korrika bizitzen nomadak. Bere-berea du umorea Zianik. Beti bezala heldu dio gaurko maratoiari, berotu artean pixkanaka hasi eta ondoren kontakizunen erritmoari eutsiz. Baina beti pentsatzen du hotz, gorputzak engainatu egiten du eta.

Testuak: Estitxu Eizagirre eta
Ixar Eizagirre
Argazkiak: Alberto Elozegi

“Berbereak harrituta daude maratoilari atera naizelako”

Urte asko daramatzazu Orion. Nola iritsi zineten Euskal Herrira, Kamel Ziani, zu, eta zure familia osoa?

Bi urterekin etorri nintzen. Nire aita Alemanian egona zen, lan bila. Gero Hernanin hasi zen lanean eta bertan bizi izan zen. Ondoren Orion jarri zen eta ni hona etorri nintzen. Hemen hazi naiz, eta lagun denak hemengoak ditut.

■ **Berberea zara zu. Berberea hizkuntza zer moduz dago osasunez?**

Berbereak nomadak omen ginen, eta Marokoko lau lekutan kokatu ziren. Gu Rif ingurukoak gara, eta han denek berberea hitz egiten dute. Hemengo kasua bezalakoa da, berberea euskara da eta hizkuntza arabiarra gaztelera zein frantsesa. Guztiz hizkuntza ezberdinak dira

arabiera eta berberea, ez dugu zertan elkar ulertu. Lehen ez ziguten berberea hitz egiten uzten, orain gutxi arte telebista berberea moztu egin ziguten. Kanean hizketan sumatzen bagintuzten egurtu

“Oinak txikituta ditut, oin azpiak limatuta, eta azazkal batzuk ezin ditut moztu ere egin”

egiten gintuzten. Orain ezin dugu Casa blanca eta horrelako hirietara joan, oso gaizki hartzen gaituztelako. Lan onetarako, berriz, edo polizia eta botere postuetarako beti kanpoko jendea ekartzen ziguten, botereari eusteko. Orain berdintsu jarraitzen du, aduanan guardiei esaten

badiezu ez dakizula arabieraz hizketan, sutu egiten dira "ikasi beharra daukazu!". Baina... kasurik ere ez. Nik ez dakit arabieraz, etxean beti hizkuntza bakarrean hitz egin baitugu, baita Orion ere.

Lehen independentzia eskatzen genuen, gurea beste hizkuntza eta kultura bat delako. Baina azkenean ez zen lortu, eta jende asko hil zuen poliziak kanean.

■ **Berbereen kulturak eta euskal kulturek zerikusirik badute?**

Gauza askotan oso antzekoak dira. Han ere irrintziak egiten dituzte ezkontzetan eta festetan, eta panderoa ere jotzen da. Ezkontza gauetan dantzan pasatzen dute gau osoa, kantuan. Janaria ere antzekoa da, hemen bezala haragi asko jaten da, ia otorduro. Mendi aldeko etxeak, berriz, hemengo baserri itxurakoak dira. Baina han dena da buztinazkoa.

■ Nolakoa da berbere gizartearen eta Europaren arteko harremana?

Berbereek goserik ez dute pasatzen, denetik dute han: oiloak, behiak, baratzak... Baina bertako jendea aspaldian goibel dago. Denak honantz, Europara datozela ikusten du, txalupetan gainera. Eta jendea kezkatuta dago. Sakeleko telefonoak ere iritsi dira hara, eta bateriekin dabilen telebista ere bai. Telebistaz ikusi omen ninduen lagun batek korrika egiten.

■ Hemengoaren antzeko ahozko tradizioa al duzue?

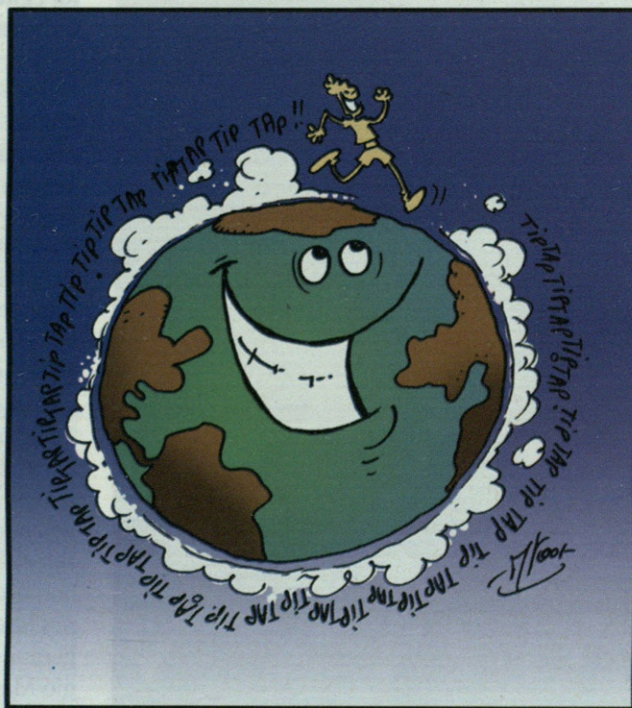
Ipuin asko kontatzen dira, gogoan dut amak txikitan asko kontatzen zizkidala. Gauean afalostean esertzen dira eta gau-beila oso luzeak egiten dituzte, berriketan. Hemen, berriz, etxera etorri, sofan eseri eta telebista kateak aldatzeko tramankulua elkarri kenduz aritzen gara. Tabernetan ere berdin, lasai-lasai sartu eta han ez dago denboraren zentzurik, egon egiten dira. Ez dago hemengo presarik. Hango herrixketan denbora geratu egiten da.

■ Ramadana zer moduz betetzen du kirolariak?

Ramadana hilabete bateko kontua da, orain gutxi bukatu da. Eguzkia ateratzen denetik ezkutatu arte barau egiten dugu. Txiroekin elkartasuna adierazteko modu bat da, jende askok ez du zer janik, eta ramadanean hainbesteko diru bat ematen dio familia bakoitzak egunero beharra duen bati. Nik hori korrika egitearekin

“Rif inguruko herrixketan denbora geratu egiten da”

Arratsaldeko 14:00etan edo 15:00etan entrenatzen dut, segituan sekulako gosearekin etxera joan eta tripa betetzeko!

■ Zergatik atera zenuen espainiar nazionalitatea?

Korrika hasi nintzen, gauzak ongi

atera zitzaizkidan eta komeni zitzaidan espainiar nazionalitatea. Munduko txapelketetara-eta ezin duzu joan nazionalitatearik gabe.

■ Atleta izateagatik errazago eman al zizuten espainiar nazionalitatea?

Bai, atleta izateagatik lehenago eman didate nazionalitatea. Kirolaria ez bazara... nazka-nazka egin arte egon behar duzu nazionalitatearen zain! 2-3 urte luzatzen da kontua, eta nik berriz 6 hilabetetan lortu nuen.

■ Nola hasi zinen atletismoan?

Pixka bat anekdotikoa izan zen. Ebanista nintzen eta tailu ikastaro batzuk egiten ari nintzen. Garai hartan judoan aritzen nintzen, eta pisua jaisteko korrika egiten nuen pixka bat, eta Getariako lasterketan parte hartu nuen. Helburu handirik gabe atera ginen lagunok, koadrila giroan... eta irabazi egin nuen! Lagun batek frogak egitera eraman ninduen Lasartera. Ongi nenbilela ikusi zuten, eta entrenatzen hasi nintzen. Egunero joaten nintzen entrenatzera Lasartera, autostopean!

■ Erabakia hartzea zaila izango zen...

Lasterka egiten hasi nintzeanean zurgintzan ari nintzen lanean, Zarautzen. Londresko maratoian oso gustura geratu nintzen lortutako emaitzarekin, 2:14ko denbora egin nuen, eta ezin nuen horrela jarraitu,

“Diego Garciak irakatsi zidan ez presarik izaten. Esaten zidan lasaitzeko, iritsi behar badu, iritsiko dela nire eguna”

uztartu beharra dut. Lasterketa egin eta gero jan egiten dut, baina gero berriro eusten diot barauari. Gogor entrenatzen dudanetan, ez dut goizez korrika egiten, gero egun osoan zutik iraun behar baitut.

CURRICULUM

- **Jaio:** Alhucemas-en (Maroko), 1972. urtean.
- **Maratoilaria.**
- **Neurriak:** Altuera: 1,79 m. Pisua: 64 kg.
- **Egin dituen maratoiak:** Londres, 1997 (2:14:22); Amsterdam, 1997 (2:10:18); Rotterdam, 1998 (2:12:09); Donostia, 1998 (2:15:21); Seul, 2000 (2:12:29); Amsterdam, 2000 (2:10:52); Rotterdam, 2001 (2:10:36).
- **Bere markarik onenak:**
 - +Pistan: 5.000 metro 13 minutu, 57 segundu eta 20 zentesimetan. Eta 10.000 metro 28 minutu, 48 segundu eta 93 zentesimetan.
 - +Maratoi erdia: 1:03:58.
 - +Maratoia: 2:10:18.
- **Garaipenak:** Amsterdamgo maratoian (1997), bigarren postua. Donostiako maratoian (1998), hirugarrena. Bartzelonako maratoi erdian, irabazle. Valentziako maratoi erdian, hirugarren. Bilboko maratoi erdian, irabazle. Euskadiko txapeldun izan da junior, promesa eta maila nagusian.

“Hotz izan behar da burua. Gorputzak engainatu egiten baitzaitu”

8 orduz lanean aritu eta gero entrenatzen. Orduan erabaki nuen honetan saiatzea.

■ **Zure anaia eta arreba ere korrika egiten dute. Familiako tradizioa da, kulturala?**

Ez, berbereak oso alferrak dira. Hemengo kulturaren antza du jate-kontuetan, tertulian aritzea asko gustatzen zaie, han ez da kirolaririk ateratzen. Berbereen artean, inor ez. Ni maratoilari atera naiz, eta oso arraroa egiten zaie. Boxeolariren bat atera izan da, baina Frantzian bizi denen bat. Nire aita ere aritu zen boxeoa, Hernanin, baina denbora gutxian.

■ **Antonio Martinez izan zenuen lehen maisu. Zer eman zizun?**

18 urterekin hasi nintzen, eta hori berandu da. Pista eta krosa egin nahi nituen, baina ia zuzenean maratoian hasi beharra izan nuen. Nire arazo nagusia zen ez nuela korrikarako oinarririk. Eta hori oso garrantzitsua da. Espainian bazi- ren beste batzuk nire kasuan, eta atzera geratu dira oinarririk ez zutelako. Antonio Martinezek horixe eman dit.

■ **Diego Garciarengandik, berriz, zer ikasi duzu?**

Batez ere pazientzia eduki behar dela irakatsi zidan. Nik hasieran gauza denak azkar egin nahi nituen. Entrenamendutan Santi Perez entrenatzaileak esaten bazidan egin 500 metro 3 minututan, ni 2:50 minututan egiten saiatzen nintzen, azkar- rago, eta Diegok irakatsi zidan ez presa- rik izaten. Hark esaten zidan lasai hartze- ko gauzak, iritsi behar badu, iritsiko dela nire eguna.

■ **Fisikoki zer ondorio dakartza maratoilari izateak?**

Giharrek asko sufritzen dute. Maratoi

“Entrenatzen ikusten ninduen Korta patroiak, eta beti esaten zidan: Zu arraunerako, utziozu korrika egiteari!”

bat egin eta gaizki atera bazaizu, dena duzu minberatuta, ezin eskailerarik jait... ongi atera bazaizu, berriz, hurrengo egunean ordu bete korrika egitera atera zintezke, ez duzu batere minik sentitzen. Sinestezina da animoak zer eragin duen.

■ **Sekulako egurra jaso omen zenuen Kanadako maratoian...**

Oso gogorra zen eta beranduegi heldu ginen Kanadara. Herrialde berri batera joandakoan, aklimatatu beharra daukazu, eta ordu aldaketak ere erasaten du. Goizko ordu bietan esnatu eta lo hartu ezinik egon zintezke 5:00 edo 6:00ak arte. Lau edo bostgarren egunetik aurrera has- ten da zure gorputza erritmo berrira ohi- zen. Bostgarren egunean zen maratoia,

BERTSOA

Doinua: Mutil koxkor bat

**Maratoiaren gogortasuna
oinetan duzu probatu,
bizitza ere mundu arteko
karrera zaizu gertatu.
Zoaz bidean, eta zaleon
txaloak saritzat hartu,
norberak jartzen du erritmoa
eta helmuga hautatu,
Diegok ziona, lasai ibili
baina inoiz ez geratu.**

Aitor Mendiluze

eta hori zen egunik txarrena, gorputza egoera berrira egokitzen hasia delako, baina oraindik ohitu gabe. 30 gradu zeudela egin genuen korrika, hezetasun handia zegoen, eta altitude handia. Lehen kilometrotik jada gaizki sentitu nintzen. 3-4 kilometro falta zirela hobeto sentitu nintzen, baina bukatu eta gelditutakoan, dena etorri zitzaidan, zorabioa, goragalea, arnasa hartu ezina... Izotza jarri zidaten bularrean, eta sekulako haserrea harrapatu nuen, izotzak eta denak pikutara bidaliz. 30 gradu egiten zituen, eta hotzez dardarka ari nintzen! Deshidratazioaren gorabeherak ziren, eta manta pilo ederra bota zidaten gainera.

■ **Zertan pentsatzen duzu maratoian korrika zoazen bitartean?**

Hotz izan behar da burua. Hamabost

BIZITZAREN PASARTEA

Munduko Txapelketan "basiberrikeria" bat gertatu zait. Bazkalostean hotel aurrean autobusa hartu genuen estadiora joateko. Eskua poltsara eraman, eta "kasuen! oin zolak!". Ongi begiratzten hasi, eta "ez dut hartu oin zolarik!" larritu nintzen. Entrenatzaileari kontatu nion nire arazoa, eta hark autobusa geratu (ordurako auskalo zenbat kilometro egin genituen) eta bara zer esan zidan: "Benoa, zu jaitzi. Gu estadiora goaz, eta zuk segi hotelera oin zola bila." Baina nola joango nintzen hotelera oinez? Ez nekien eta non nengoen ere! Autobusa geratu, ateak zabaltu, eta ez nekien hotelarentz abiatu edo ez... Eta zer izango, eta, zapatilak soinean neramatzan, oin zola eta guzti!

edo hogeigarren kilometroan gorputzak engainatu egiten zaitu. Oso ongi zaudela iruditzen zaizu, euforiko, eraso jotzeko gogoia ematen du... Eta ordura arte fresko sentitu arren, hogeita hamargarren kilometroan bat-batean beheraldiak ematen du, blokeatu egiten zara, atzetik mazoarekin eman balizute bezala. Hogeita hamargarren kilometroan jada ez da erritmo aldaketarik egin behar, ahalik eta energia gutxien gastatzen ahalegindu behar da... Gorputzak dena eman du, eta orduan sartu behar da likido gehien.

■ **Maratoilari bakartiaren mitoa noraino da egia?**

Orain arte Diego Garciarekin entrenatzen nuen, baina orain ez dago inor. Bakarrik entrenatzen dut, baina ohitu egiten zara, eta maratoiren batean bakarrik geratzen bazara, animoari nola eutsi ikasia duzu. Niri gustatzen zait maratoietan ere bakarrik joatea. Gogoan dut Amsterdamgo maratoian seigarren kilometroan geratu egin beharra izan nuela, sabeleko arazoengatik. Taldeak ihes egin zidan, baina ez nuen sekula erretiratzea pentsatu. Minutu bateko aldea ateratzen zidan, baina berriro abian jarri eta harrapatu nituen 26. kilometroan.

■ **Ezberdin korrika egiten du kultura**

bakoitzak?

Egia da, nik ere beti jartzen dut arreta horretan. Herri bereko jende gehienak du korrika egiteko modu bera, keniarrek, marokoarrek... Estilo berezia du bakoitzak.

■ Zuen hankek hitz egingo balute...

Belaunetatik gaizki ibiltzen naiz eta oin zola bereziak ditut. Ni nire oin zolarik gabe... maniatiko xamarra naiz gainera horretan. Oinak, berriz, txikituta ditut. Udan ez ditut txankletak janzen, jendeak oinak ez ikusteagatik. Oin azpiak

limatuta ditut, lixa pasatuta bezala. Azazkal batzuk ezin ditut moztu ere egin, haragitan sartu zaizkit-eta.

Gogoratzen dut Anoetan 10.000 metroko lasterketa batean zenbat sufritu nuen babekin. Egun hartan lasterketa ira-

“Nik ez dakit arabieraz hitz egiten, etxean beti berberea egin baitugu, baita Orion ere”

bazi nuen, gainera. Korrika hasi nintzen, baina zapatilek baba urratu egiten zidaten, eta haserre erantzi egin nituen. 5.000 metro egin nituen oinutsik, 5 minutu, pistana. Hankak odoletan bukatu nuen. Sekulako babatzarra nuen, medikuak azal osoa altxa behar izan zidan eta inguruko jendeak ezin zuen begiratu ere egin. “Hasiberrikeria” latza izan zen nirea: galterdirik gabe korrika egin nuen, eta zapatila berriekin gainera. A zer errieta egin zidan entrenatzaileak!

Hiru hilabete pasatzen ditugu maratonia prestatzen, eta hara iritsi eta hanketako edozer txorakeriarekin, urratu bat edo edozer baduzu, pikutara joaten da egindako lana. Hain zaude ahul eta argala!

Keniar askok korrika egiten du oinutsik. Agian horrela entrenatzen ohituta daudelako... Gogoan dut Marokon ere

“Hiru hilabete pasa maratonia prestatzen, eta hanketako edozer txorakeriarekin, pikutara joaten da egindako lana”

umeak oinutsik korrika ikusten nituela, lur gorritan. Hemen, 20.000 pezetako zapatilak erosten ditugu, azken aurrerapen denak dituen, eta hango umearen zapatilek ez dituzte 800 pezeta balioko, baina nola urratuko ditu dituen bakar horiexek korrika? A zer zalaparta aitak harrapatzen badu! Eta azkenean oina egin egiten zaie. Oin azpia gogor-gogorra izaten dute.

■ Hoge mila pezetako zapatilak aipatu dituzu... Zer dira, hegalaria?

Batez ere amortiguazio oso ona izaten dute. Pentsa, maratolari batek zenbat inpaktu jasotzen dituen urte bakarrean! Belauna bakarrik ez, bizkarrezur osoa astintzen du pauso bakoitzak. Urtean 10 pare zapatila gastatzen ditugu. Astea 180 kilometro entrenatzen hasten dugu eta 230 kilometro eginaz bukatu. Milaka kilometro egiten ditugu 3 hilabetea, eta derrigorrezkoa da oinetako onak ibiltzea.

■ Mendizalea omen zara. Korrika bezain azkar ibiltzen al zara?

Korrika egingo ez banu, astebururo joango nintzateke mendira. Oso gogokoa

**“Atleta izateagatik
lehenago eman didate
espainiar
nazionalitatea.**

**Bestela, nazka-nazka
egin arte itxaron behar
duzu!”**

dut. Baina zaila egiten zait mendizaleen pausoari jarraitzea, ez nago mendian ibiltzen ohituta. Ezin diot euren erritmoari eutsi, aldapa bat igo orduko atsedean hartu beharra daukat. Oso ezberdina da korrika egin eta mendian ibiltzea.

■ **Arrauna probatu duzu?**

Banku mugikorra probatu nuen, eta oreka galduta uretara erori nintzen. Korrika entrenatzen ari nintzela ikusten ninduen Jose Luis Korta patroiak, eta beti esaten zidan: "Zu arraunerako, utziozu korrika egiteari! Daukazu bizkar zabal horrekin!". Egia esan, maratoilariak normalean askoz estuagoak dira, baina nik judoa eta pisu altxaketa asko egin izan dudanez, bizkarrez ere indartsu xamarra naiz, besteen ondoan. Benito Lertxundi, berriz, futbolearen aritzen zen hondartzan gurekin, gu txikiak ginela.

■ **Zein helburu duzu hemendik aurrera?**

Otsailean Japonian dut maratoia, eta Europako txapelketan ere egon nahi nuke. Ondoren, Parisko munduko txapelketan parte hartu nahi dut. New Yorkeko maratoia korritzeak ere beti egin izan dit ilusioa. Parte hartze hutsagatik bakarrik, festa handi bat baita, baina beste helbururik gabe, oso gogorra baita marka egiteko ●

www.kaixo.com

E Z P A

PRINTZA

ETORKIZUN
KASKARRA

Bernardo Atxagak Bilbon emaniko hitzaldi batean euskal kulturaren inguruko honako hausnarketa egin zuen:

“Idazle bezala, oso kezkatu-rik nago. Nire garaikoak eta ni neuk egindako kultur bidearen adarra agortzen ari dela etengabe ikusten dudalako. (...)”

Euskara eta euskal kulturaren etorkizuna, benetan egoera oso kaskarrean dago, eta aurrerantzean gerta daitekeen ondorioetariko batzuen artean, euskararen desagertzea ere izan daiteke horietako bat. Horrekin batera, euskal komunitatearen desagertzea horri lotuta egongo litzateke, inolako ezbairirik gabe. (...)

Durangoko azoka euskal kulturaren panazea dela esaten du batek baino gehiagok, eta dena ondo doala uste dute. Baina, nire ustez, azokan saltzen diren euskarazko liburuen, diskoen edo bestelako produktuen kopurua aztertzen baldin badugu, oso kopuru txikia da. (...)

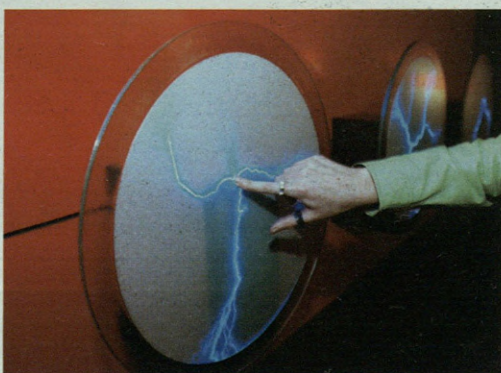
Euskarak gramatikoki aldaketa gehiegi izan ditu, eta horren ondorioz, jendea galduta bezala sentitzen da euskararen aurrean. (...) Norberaren euskara ere ona izan daiteke, nahiz eta Euskaltzaindiarentzat gramatika arauen arabera ez izan. Euskaltzaindiak gura duen euskarak ez du bakarrik zuzen izan beharko, pertsona bakoitzaren euskara ere oso aberatsa izan daiteke”.

ZARAUZKO AURKIKUNTZAK

AZKEN hogeitau urteotan Gipuzkoan aurkitu diren erromatarren garaiko eta Erdi Aroko aztarna garrantzitsuenak topatu dira Zarauzko Andre Mariaren Zeruratzearen parrokian, Aranzadi Zientzia Elkartek dioenez. Bertan, III. mendetik hasi eta XVII. mendea bitarteko aztarnak atzeman dira. Honek zera frogatzen du: erromatarren garaitik gaur egunera arte, etnik gabe, kostaldean gizakiak bizi izan direla. Erdi Aroko aztarnaz gain, erromatarrenak ere topatu dira. Eta honek erromatarrekin bertako biztanleek egiten zuten merkataritza frogatzen du.

PLANETARIO DIGITALA

ABENDUAREN amaieran jarri zuten martxan Donostiako Miramongo Zientziaren Kutxagunean planetario digital berria. Planetarioa 880 metro kubikoko esfera erdia da, aluminiozko kono alderantzikatu baten barruan kokatua dago eta bi sistema digital ditu proiektzioarako. Hain zuzen, “Elkano: primus circumdedistime” izeneko proiektzioa da eskaini duten lehenengoa. 25 minututan zehar Elkano munduan zehar eginiko bidaia du oinarri eta astronomia eta XVI. mendeke nabigazio metodoak erakutsi nahi ditu.

■ Planetario digitala jarri dute Kutxagunean.

PRINCIPAL EUSKAL
SAREAN

GASTEIZKO Principal Antzokia Euskal Antzokien Sarean izatea erabaki du bertako Udalak, Batasunak aurkeztutako mozio bat dela medio. Antzoki hori orain artean Espainiako Ikuskizunen Sarearen baitan egon da, eta Euskal Antzokien Sarean sartzeak bietan batera egoteko aukera ematen dio. Ikusleei eskaintza anitzago bat emateko aukera izango du Antzokiak.

ONDAREAREN
GUNERAKO BIDEAN

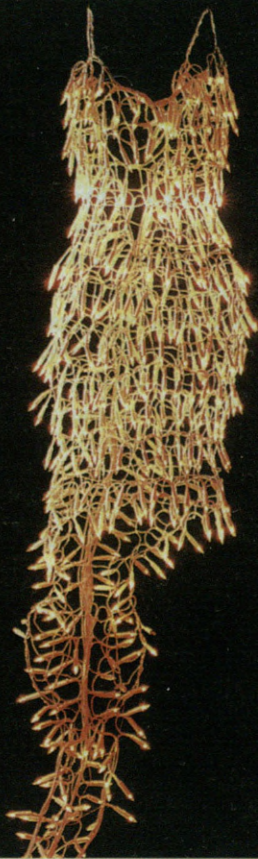
BAIONAKO Herriko Etxeak, Kontseilu Orokorrak, Hautetsien Kontseiluak eta EKEk “Ondarearen gunea” deituko denaren aitzin elkarteak jarri zuten martxan Baionan joan den hilabetearen bukaeran. Sortuko den gunen horren xede nagusia Ipar Euskal Herriko ondarearen aberastasuna nabarmentzea izango da. Aitzin elkartearen bidez, hiru alor nagusi jorratuko dira. Batetik, Baionako Euskal museoen eta Irizarriko dokumentazio zentroan dauden dokumento eta artxiboak erabiliz Iparralde guztira joango den erakusketa ibiltaria antzolatzea. Bestetik, ondareari buruzko hezikuntza antolatzeke helburuz haurrekin ekintzak antolatzea. Azkenik, dokumentazioaren gestioa lantzea.

AXULAR ZABALIK

GASTEIZKO Axular liburu dendak bere ateak zabaltu ditu berriro, oraingoan Madrilgo Casa del Libro-Liburu Etxea taldeko kide gisa. Orain hamar hilabete itxi zen liburu denda. Axularrek lehen zuten filosofia berari jarraituko

H I T Z B I T A N

- Antonio Altarriba idazlearen hitzak dira hauek, “El Pais”en bilduak: “Beti pentsatu izan da literatura serioa eta komikia bateraezinak direla. (...) Komikiek ordea, irakurtzeko zaletasuna sustatzen dute”.
- Juan Luis Zabalak “Euskaldunon Egunkaria”n: “Egungo bertsolaritzari gehien mires-ten diodana protagonista nagusien arteko elkartasuna da; bertsolari zein bertsozaleek beren arteari dioten fedea; elkarlanerako ageri duten isuri berezkoa, minik gabea; hitz

dio, eta gainera, eskaintza zabalduko du. Guztira, 100.000 ale eskaintzen ditu gutxi gorabehera, 850 metro koadro ditu eta bi solairu.

UNTZI MUSEOAREN URTEURRENA

DONOSTIAKO Untzi Museoak hamar urte bete dituela-eta, "Itsas memoria lantzen" izeneko erakusketa paratu dute urtarilaren 31 arte. Erakusketaren lehen atalak museoaren eraikinarekin historia laburbiltzen du; bigarrenak hamar urteotan Museoak antolatutako erakusketetako zenbait material biltzen ditu; eta hirugarrenak heziketarako hainbat jarduera jasotzen ditu.

ARTISTAREN ALDE

Artistari laguntzeko arte galerien mugimendu paralelo moduan sortu da Estudio Arte erakusketa aretoa. Donostian kokatu dute, Intxaurrondo auzoko Casa del Este etxean.

Lehenengo erakusketa gunen horren xedearen lekuko da. "Solsticio de invierno" izenburupean, 38 artisten lanak bildu dituzte. Horien artean oso ezagunak diren batzuk, gutxiago ezagutzen direnak, eta ezezagunak daude. Esaterako: Zumeta, Tápies, Oteiza, Javier Urquijo, Dora Salazar, Mari Angeles Soroa, Carlos Inda... Eskulturak, olioak, grabatuak, litografiak eta collageak daude ikusgai bertan urtarilaren 13a arte. Eta norbaitek lan horiek erosiz gero, aretoak ez du portzentaiarik gordetzen. Dirua bere osotasunean artistari ematen zaio. Horregatik egiten du lan, hain zuzen, artistaren alde.

■ 10 urte bete ditu Untzi Museoak.

DANI BLANCO

■ J. Kruz Igerabide.

IZENAK

Juan Kruz Igerabidek

"Mintzo naiz isilik..." izeneko liburua argitaratu du. Bertan, 7-8 urtetik gorako haurrei eskainitako 150 igarkizun paratu ditu, Lorena Martinez Oronozen irudiak lagundurik. Lana Elkarlanean argitaletxeko "Donadona" saileko bigarrena da.

Ana Diez zuzendari nafarrak "Algunas chicas doblan las piernas cuando hablan" filma estreinatu zuen joan den astean. Filma Iruñean errodaturik dago ia bere osotasunean. Eta Angel Amigok ekoiztu du.

Nafarroako Antzerki Eskolak "Alici@.com" izeneko lana estreinatu berri du. Maria J. Sagües da lan honen zuzendaria.

UKproiekt'01 izena daralma "Uk" aldizkariak ekoiztu eta argitaratu duen diskoak. CDa Uribe Kostako egile onenen musika elektronikoren bilduma da.

Ainhoa Arteta sopranoak Egile eta Editoreen Elkarte Nagusiak ematen duen Federico Romero saria jaso du.

RUBEN PLAZA

■ Ainhoa Arteta.

errazetatik haratagoko haurridetasun dinamiko eta pizgarria".

- Gabriel Villota Toyosek honakoa zioen "Gara"n: "Museoetako zuzendarien figurak futbol entrenatzailearen gero eta antz handiagoa du: kirol klubetan gertatzen den moduan, museoek orain euren krisiak taloitegi bidez konpontzea erabaki dutela dirudi (...)"
- Iñigo Muguruzak euskal musikari buruz: "Spice Girls bezalako muntaiak osatzen hasi behar badugu, euskal musika salbatzeko, gureak egin du. Agian kultur sendoagoa izango genuke, baina protesikoagoa ere bai".

Arte elektronikoa Euskal Herrian

Arte elektronikoari buruz Euskal Herrian egiten den lehen erakusketa handia da Miramongo Zientziaren Kutxaguneko "Arte Elektronikoa Euskal Herrian" erakusketa, hogei urtez lan horretan ibili ondoren eta Estatuko gainerako eskualdeentzat erreferentzia-gunea izan ondoren. Erakusketa hau Eusko Ikaskuntzak Zientzia, Euskal Kultura eta Sare Telematikoei buruz Donostian azaroaren 28tik 30era egin zuen XV. biltzarrean azaldutako interesagatik jaio da eta otsailaren 26ra arte dago ikusgai.

Erakusketa honetako ataletan sorburu teknologiko desberdina duten lanak ikusi, entzun eta erabil daitezke. Horrela, bere ibilbidean bisitariak era desberdineko esperientzia sentsorialak bizi izango ditu, bere etxean telebista aurrean eserita dagoen ikusle pasiboaren jarrerarekin zerikusi gutxi duten bizipenak lortuz.

1960an, "bideo-arte" (edo bideozko artea) deritzanaz, artea ulertzeko forma berri bat jaio zen. Izan ere, arte mota horrek abangoardia antiobjektualak garai hartan gartzten ziren -eta diziplina artistikoei ezarritako mugak hausten zituzten- tresna kontzeptual guztiak bereganatu zituen; aldi berean, teknologia elektronikoa berriak dakartzaten tresnak erabiltzen hasi zen modu sistematikoan, beraien dokumentazio-, manipulazio-, mediatizazio- eta erakusketa-ahalmenak baliatuz. Arte mota berri hori artista bideografikoan mugimendutik haratago doa, zeren eta, nire ikuspuntutik, Net Arten (edo Interneteko artean), arte elkarerragilean edo murgiltze teknologikoko esperientzietan gaur egun diharduten artistek ere kontzeptu berberak barneratu baitituzte. Adierazpen artistiko hori 1982 eta 1984 bitartean Donostian egin zen bideo-aldiaren eskutik heldu zen Euskal Herrira, eta harrezkero gero eta artista gehiago hurbildu dira harengana, halako moldez non gaur ia pentsaezina baita erakusketa handiak antolatzea bideo-artearen barne hartu gabe.

BESTE alde batetik, "instalazioa" izeneko arte mota dugu; beronek hautsi egiten ditu jakintza teknologikotik datozen lanbide konkretuei lotutako diziplinen arteko muga tradizionalak. Instalazioan formatuak ez du garrantzirik, zeren garrantzitsua dena kontzeptua eta beraren materializazioa edo transmisioa baita;

adierazpen artistiko honetan edozein material, gauza edo teknologia erabil daiteke, Artearen historia bera barne, errealitatea aztertzeko iragazki gisa baliaturik. Instalazioak tradizio luzea du hogeiko hamarkadaz geroztik, baina bere gorakadarik handiena hirurogeiko hamarkadan hasi zen, teknologia berrietan gero eta gehiago oinarrituz indar handia hartu baitzuen orduan.

Ordenagailua lehengo teknologia grafiko multzo handi bat sintetiza dezakeen tresna bihurtzen ari da. Gero eta artista gehiagok elkartu egiten dituzte teknika tradizionalak eta ordenagailuaren bidez sortutakoak. Bitxia da ikustea nola arte-museoetan eta

arte-galerietan argazkia lortzen ari den oparoaldia eta "argazkien xedearen errealitatea" sistematikoki manipulatzeko ordenagailuak ahalbidetzen duen erabilera elkarren eskutik datozen.

1985ean agertu zenetik, Internetek herri mailara eramane du informazioaren globalizazioa. Tresna berri horren bitartez gorpuzten ari dira hirurogeiko hamarkadan Mac Luhanek asmatu zituen teoriak: hedabideek eragin nabarmena dute planeta "auzune global" batean homogeneizatzeko bidean. Baina alor artistikoa zaila da oraindik ere artea Sarearen bidez hedatzea eta SAREako arte espezifikoak egitea zer ote den jakitea.

BESTE alde batetik, "Arte elkarerragilea" eta "errealitate birtuala" indartsu sartzten ari dira panorama artistikoa, bisitariak berak aukeratzeko dituen jarrerai erantzun egoikiak emateko duten ahalmenari esker.

Erakusketa honetan, ikuslea artelanaren parte aktiboa eta ezinbestekoa da, eta, beraz, urrundu egiten da ezer ere ukitzen uzten ez duten erakusketetatik edota sofán esertzea baino onartzen ez duten telebista moduko saioetatik. Erakusketa honetako atalak topagune gisa agertzen dira, artisten lan sortzailea eta bilaketa teknologiko konkretuak elkartzen dituztelako, euren sorburuan egon den testuinguru sozialean bertan txertaturik. Zientziaren eremuko sormena eta artearen eremuko sormena antzeko bideetatik ibiltzen dira, zeren berrikuntza baita beraien berezko mamia. Hala eta guztiz ere, teknologia ez da sortzen mugimendu sozialetatik urrundutako ikerkuntza bezala, eta artisten artelanak ez dira arte puru batetik sortzen den jenialtasun baten emaitza ●

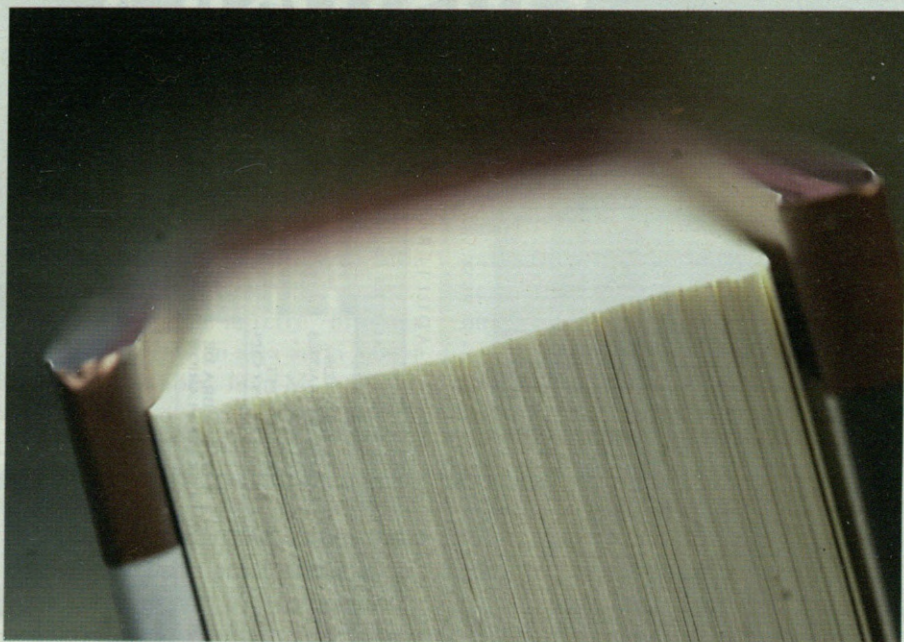
MIKEL MARTINEZ

Josu Rekalde
"Arte Elektronikoa Euskal Herrian"
erakusketaren antolatzailea, artista
eta irakaslea.

*"Gero eta artista gehiagok
elkartu egiten dituzte teknika
tradizionalak eta
ordenagailuaren bidez
sortutakoak"*

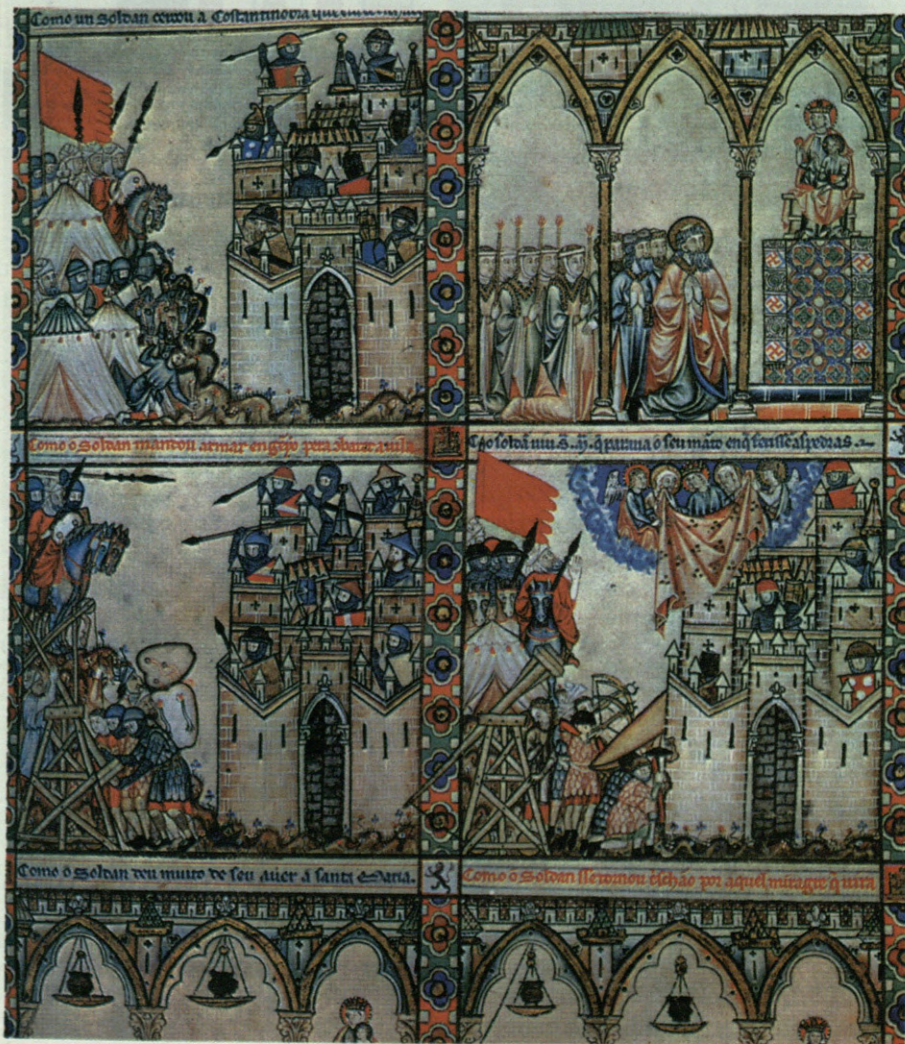
LITERATURA ETA IRAGANA MODAN

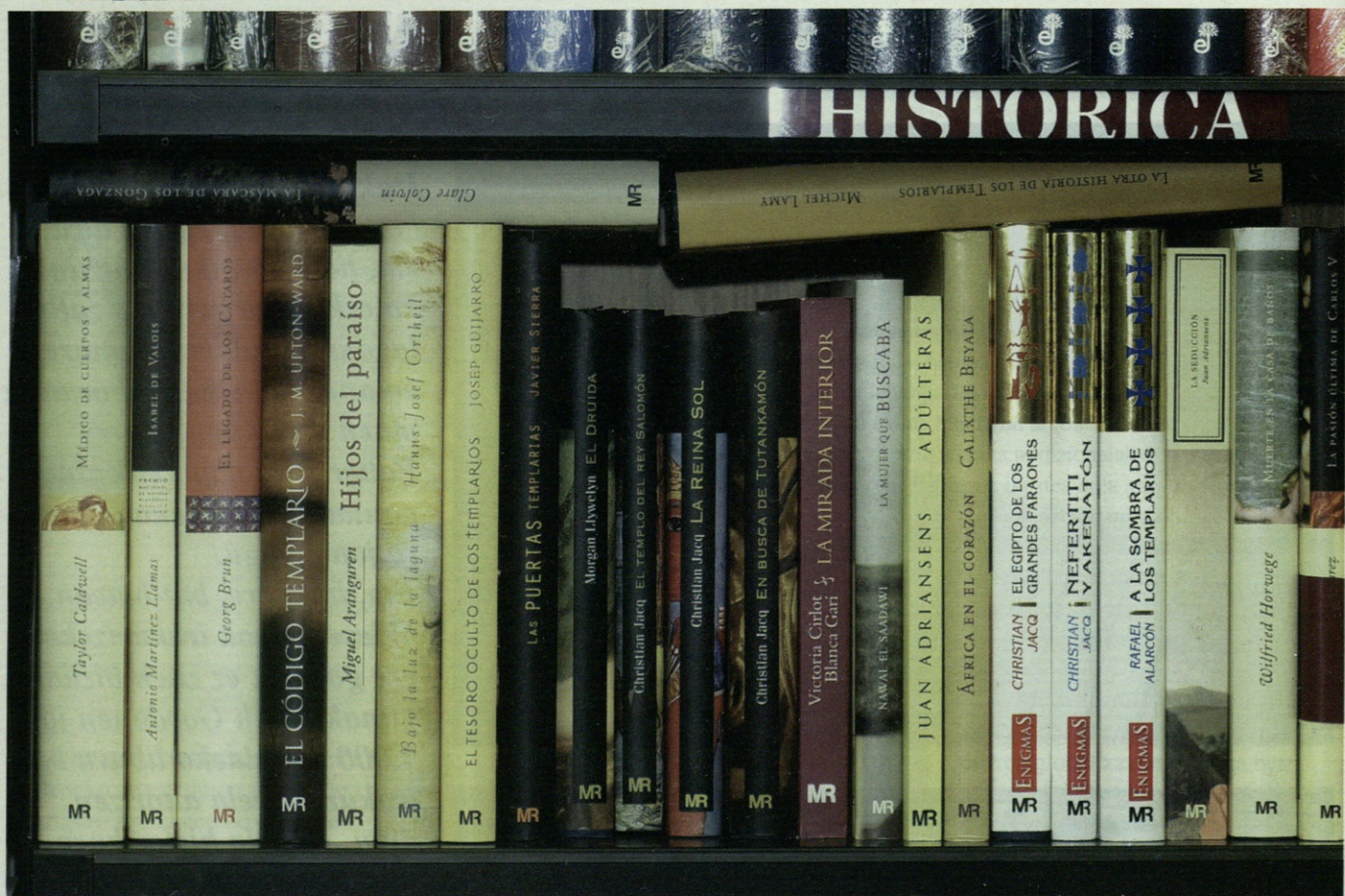

Ez omen dugu irakurtzen. Irakurzaletasuna bultzatzeko kanpainak egiten dira eta, hala ere, ikus-entzunezko eskaintza gero eta zabalagoaren indarrari amore emanetz, liburuak alboratuta omen dauzkagu. Harry Potter bera paperetik zine pantaila eta ordenagailuetara joan zaigu.

Eta, hala ere, bat-batean, bideseinaleak irakurtzeko ere gogorik ez zuen bizilagunak Noah Gordonen ia 1.000 orrialdeko liburu bat irakurri duela aitortzen digu. Nobela historikoen milioika kopia saldu eta irakurtzen dira gero eta gutxiago irakurtzen den mundu honetan. Zer dela eta? Historiarekiko jakin-min bizia al da azken urteotako modaren arrazoia? Ala, besterik gabe, iragane-ko kokaleku exotikoetako kulebroiak nahi ditu irakurleak? Ez historia eta ez literatura, ez dira izan berez diru iturri oparoegiak, baina biak uztarturik negozio biribila osatu dute azken urteotan. Irakurzaletasuna eta iraganaren ezagutza bultzatzeko balio badu, bejondeiola nobela historikoari.

Testuak: Nagore Irazustabarrena

■ Nobela historikoek gero eta toki gehiago hartu dute liburu dendetako apaletan azken urteotan.

Azken urteotan nobela historikoa modan dagoen generoa da. Noah Gordon eta Ken Follet bezalako idazleak eta euren argitaletxeak iraganean kokatutako best-seller mardulei esker aberastu dira eta nobela historikoko idazleak onddoak bezala ugaltu dira non nahi.

Nobela historikoa ez da, noski, genero berria. Hor ditugu, adibide gisa, Sir Walter Scott-en “Ivanhoe” edo “Redgauntlet” eleberriak. Eta azken hamarkadako boom-a baino lehen ere, Mika Waltari finlandiarraren “Sinuhe, egiptiläinen”

(1945) esaterako best-sellerra izan zen bere garaian.

Espainiako estatuan, 80ko hamarkadan hainbat nobela historikok oihartzun handia lortu zuen. 1986ko Planeta saria Terenci Moixek eraman zuen Cleopatra eta Marco Antonioren amodio istorioa kontatzen zuen “No digas que fue un sueño” nobelari esker. Hurrengo urtean sari berbera lortu zuen Juan Eslava Galanek “En busca del unicornio” lanarekin. Erdi Aroko Afrikara egindako bidaia xelebrea kontatu zuen bertan.

NOAH GORDONEN ITZALA. Urte horietan argitaratu zen Noah Gordonen “The Physician”, Massachussetts-eko idazlearen lehen arrakasta. Zabaldu, ordea, beranduxeago zabalduko zen mundu osora. Lehenik Alemaniako argitaletxe batek sartu zuen European. Herrialde horretan nobelaren 6 milioi ale saldu ziren. Espainiako Estatura Bartzelonatik sartu zen liburua, bertako liburutegia batek eskaparate osoa eskaini zionean. Bi puntu hauetatik zabaldu zen ondoren

Cole sendagilearen itzala. Gurera ere iritsi zen, noski, eta bi urtez irabazi du Noah Gordonek egile salduenari dagokion Zilarrezko Euskadi saria.

Salmenta kontuetan Ken Follet britainiarra ez dago Gordonengandik urrun. “Pillars of the Earth”en egileak dagoeneko bere liburuetako 60 milioi ale baino gehiago saldu ditu mundu guztian. Azken urteotan Erdi Aroko katedralak alboratu eta II Mundu Gerra izan du hizpide bereziki Folletek. Lau nobela kokatu ditu garai horretan, baina, irakurleek hala eskatuta (Folletek berak onartu du hau)

□ Alemanian “The Physician”en 6 milioi ale saldu dira. Gurean, bi urtez irabazi du Noah Gordonek egile salduenari dagokion Zilarrezko Euskadi saria

□ Ken Folletek 60 milioi ale baino gehiago saldu ditu mundu guztian. Irakurleek hala eskatuta, “Pillars of the Earth”en bigarren zatia prestatzen ari da orain

□ **“Les enfants de la terre” bilduma bereziaren bosgarren alea aurki kalean izango du Jean M. Auel-ek. Euskal Herriko kokalekuak aukeratu ditu lan berrirako**

“Pillars of the Earth”en bigarren zatia prestatzen ari da.

“Les enfants de la terre” bilduma bereziaren bosgarren alea aurki kalean izango du, halaber, Jean M. Auel-ek. Historiaurreko gorabeherak nobela bihurtu dituen emakumeak Euskal Herriko kokalekuak hautatu ditu, gainera, lan berrirako.

Hiru adibide esanguratsu ekarri ditugu lerrootara, baina generoaren arrakastak aniztasuna ekarri du. Historiaurretik hasi eta atzo arte, Txinatik Argentinara bitarte, denetik deskribatu da azken urteotan merkaturatutako nobelatan. Estilo zuzen, bizi eta arinez idatziak izan

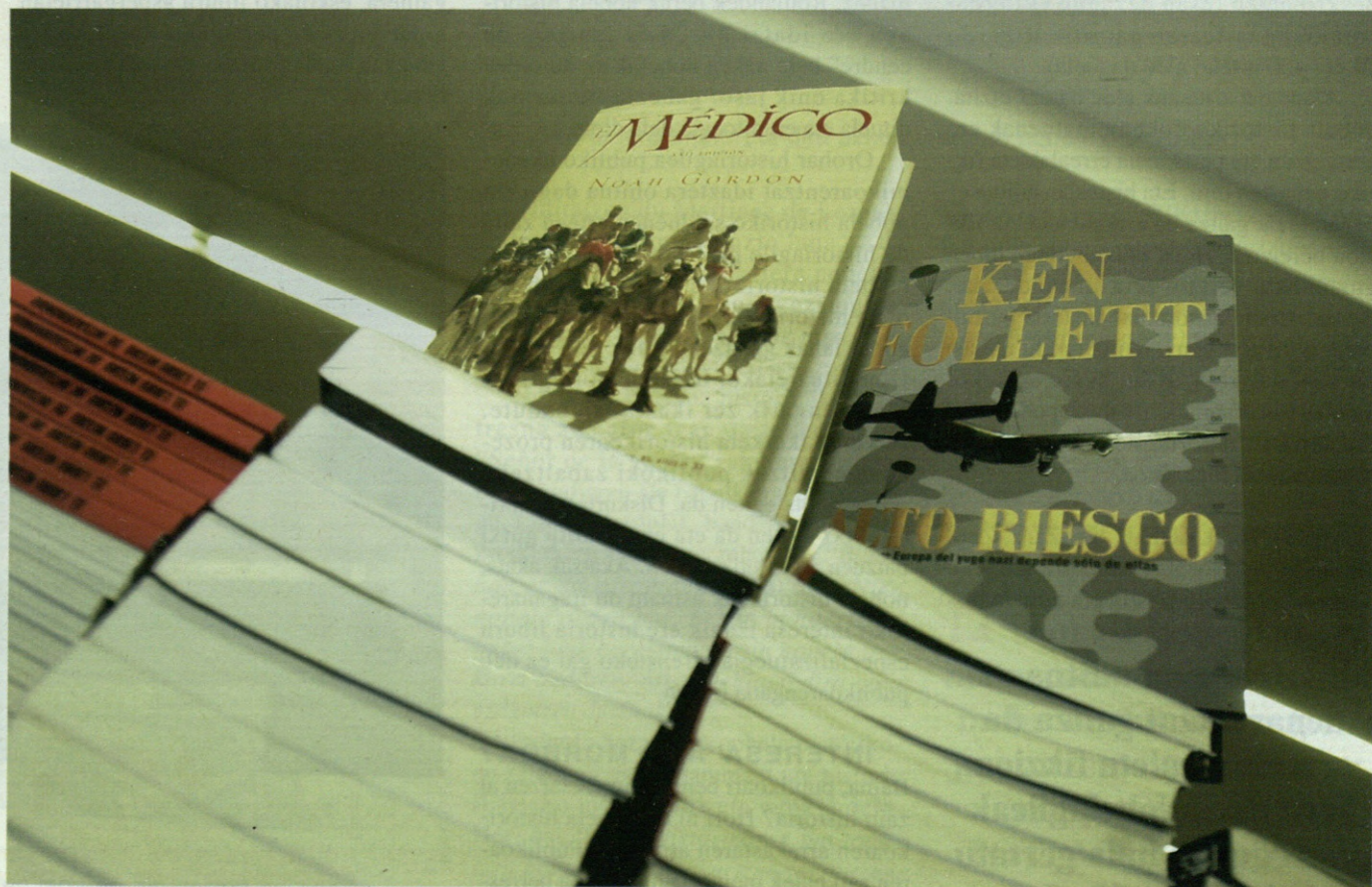
ohi dira, nahiz orrialde askokoak izan. Iraganean biztanleen gehiengoa bizitza osoan kilometro batzuetatik haratago mugitzen ez bazen ere, nobelotako protagonista ugari ibiltariak izan ohi dira oso. Batzuk gai dira euren bidaia harrigarrietan Egiptoko faraoiak, Erromako enperadoreak eta Jesukristo bera topatzeko. Oraintxe polbora asmatzen dute eta geroxeago lurralde urrunetako gatazka odoltsuaren erdian dira. Nobela batzuetan iraganeke elementuak inguru hutsa dira, bestetan pertsonaia historiko errealak dira protagonistak.

Ezaugarri hauek, noski, ez dira nobela historiko guztietara egokitzen. Izan ere, finean, iraganean kokatuta dauden nobela guztiak dira berez nobela historiko. Ezaugarri jakin batzuk betetzen dituzten nobela historikoak soilik idazten dituzten idazleek gain, badira beste hainbat lanen artean iraganean kokatutako lanak ere idatzi dituzten idazleak ere. Azken hauen bi adibide eder dira, esaterako, Marguerite Yourcenar-en “Mémoires d’Hadrien” edo Gabriel García Márquez-en “El general en su laberinto”

□ **Nobela horien xedea eta erantzukizuna ez da historia zehatz azaltzea, baina ukaezina da historiaren gorabeherak publiko zabalari helaraztea ekarri duela**

Simon olivar-en inguruko nobela historikoa.

HISTORIA IKASIZ. Balio literarioari dagokionez, denetik topa daiteke beraz nobela historikoari dagokion apaletan, obra onak eta txarrak, beste hainbat esparrutan gertatzen den bezala. Eta historia? Nolako zehaztasun eta objektibotasunez hurbiltzen digute iragana nobela hauek? Nobela horien xedea eta erantzukizuna ez da historia zehatz azaltzea, baina ukaezina da historiaren gorabeherak publiko zabalari helaraztea ekarri duela nobela mota honen boimak. Historiagile gehienek behintzat ez dute hori

■ Noah Gordon eta Ken Follett, besteak beste, genero honen gailurrera iritsi dira salmentei dagokienez.

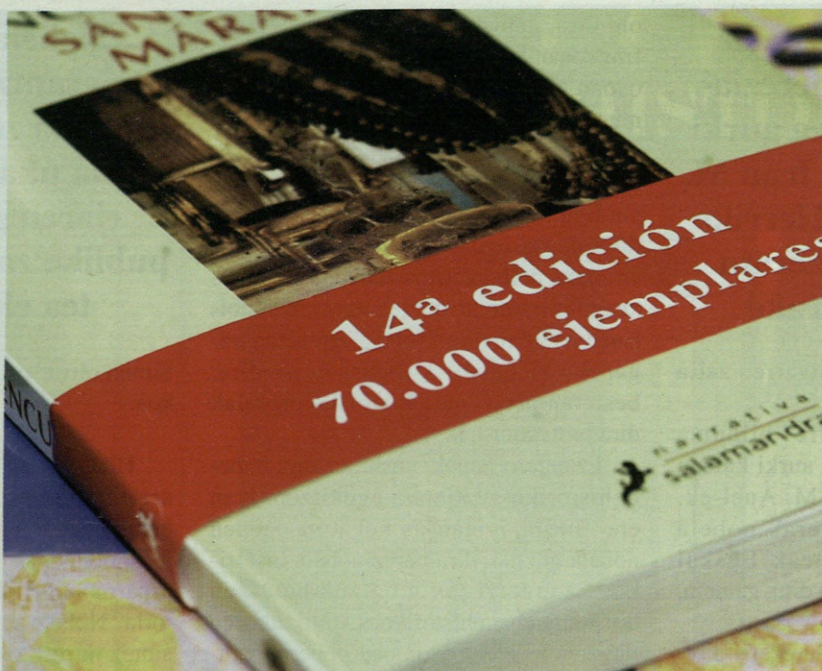
ukatzen eta, hala ere, edo hain zuzen horrexegatik, errezeloz begiratu ohi diote modako genero literario honi. Irakurle ez adituarentzat historia ikasteko modu erakargarria da nobela hauek irakurtzea, eta askotan bakarra. Arriskua idazleak garai historikoa deskribatzeko orduan akatsak egitean datza. Nahita edo nahi gabe, garaiaren bere ikuspuntu "bereziak" eraginda edo behar bezala dokumentatu ez delako. Jean Plaidy-ren lanak horren adibide garbi batzuk eskaintzen ditu. Idazle honek errege normandoen eta

Plantagenetekoen inguruko nobelak idatzi ditu. Bada, Gillermo Konkistatzailearen garaitik Rikardo III.aren aginteraino ez du gizartearen ohituren aldaketarik deskribatzen (esan dezagun Gillermo Konkistatzailearen garaitik Rikardo III.era 400 urteko alde dagoela).

Akats nabarmenak alde batera utzita, nobela historiko dokumentatuenak ere gertakizun eta pertsonaia erreala eta fikzioa nahasten ditu. Eta historian aditua ez denarentzat gaitza da errealtatea eta fikzioa bereiztea. Hots, nobelagileak dioten guztia hala gertatu zela sinets dezake. Beraz, nobela historikoak historia hurbiltzen dio irakurleari, baina modu nahasi batean, sarritan. Hori aurre egiteko, hainbat historiagilek irtenbide posible bat ikusten du: historiagileak berak idatzi dezala nobela historikoa.

HISTORIALARIAK IDAZLE. Zentzu honetan, Norbert Rouland izeneko historialari batek historia eta nobela his-

Historian aditua ez denarentzat gaitza da errealtatea eta fikzioa bereiztea. Nobelagileak dioten guztia hala gertatu zela sinets dezake

■ Horrelako bandatxoak sarritan ikusten dira nobela historikoetan.

torikoaren arteko harremanen inguruko hausnarketa egin du eta kalitatezko fikzio historikoa idazteko irizpideak ere proposatu ditu. Irizpide horiek praktikara eramanez, Roulandek berak nobela historikoa ere idatzi du. "Les lauriers de cendre" bere azken nobelak ez du ordea kritika onik jaso: gabezia literarioak dituela eta eruditoegia dela diote.

Orohar historiagilea publiko akademikoarentzat idaztera ohitua dago eta nobela historiko salduen artean zaila da historiagile profesionalak topatzea. Nobela historikoko idazleek asko zor diete historiagileei eta hauen ikerketei, euren lanak girotzeko iturri gisa erabiltzen dituztelako. Baina historiagileek idazleengatik zer ikasia ere badute. Askotan ikerketa historikoaren prozesuan emaitzak publikoki zabaltzeko orduan huts egiten da. Diskurtso historikoa itxi egiten da eta ez da aditu gutxi batzuen zirkulutik irteten. Akatsak akats, nobela historikoak asmatu du iraganarekiko interesa izanik ere historia liburu espezializatuegiak irensteko gai ez den publikoarengana iristen.

INTERESA ALA MORBOA? Baina, publikoari benetan interesatzen al zaio historia? Hori al da nobela historikoaren arrakastaren arrazoia? Publikoaren zati batek memoria historikoa berreskuratzeko asmotan egingo zuen,

beharbada, nobela historikoaren aldeko hautua, historiagileen ikerketak hain urrun ikusita. Baina izango da liburuotara duela mende batzuetako errege-erreginen amorante kontu morbosoa erakarrira hurbildu denik ere. Eta hori guztia irakurleak bere irakurgaiak marketignaren atzaparretatik aske aukera ditzakeela pentsatuz gero, noski.

Arrazoiak arrazoi, nobela historikoa, idazle eta editore askorentzat negozio biribila izateaz gain, publikoa literaturara eta historia-
ra hurbiltzeko tresna erakargarria da.

Batzuetan kulebroi itxura hartzen dutela eta garrantzia gehiegi ematen zaiola pertsonaien intimitateari? Fikzio lanen aurrean gaudela ezin dugu ahaztu eta, gainera, eskolako liburu aspergarrietan aipatzen ziren pertsonaia aseptiko eta lehorrak humanizatzen ere lagun dezake horrek ●

■ "Señor de la guerra" Martínez de Leizaola

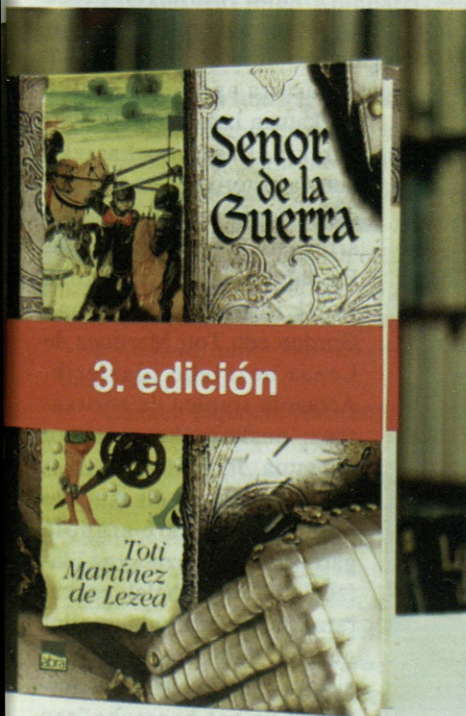
Nobela historikoaren arrakastak izen propio bat du Euskal Herrian: Toti Martínez de Lezea. Erdi Aroko Euskal Herrian kokaturiko bere nobelen edizioak bata bestearen atzetik agortzen dira. Euskaraz ere bada nobela historikorik, baina merkatu murriztaren eraginez, ez da pareko fenomenorik gertatu.

GURE HISTORIAREN ISTORIOAK ERE BEST-SELLER

Gurea ez da salbuespena izan nobela historikoaren gorakadana. Aurreko orrialdeetan aipatu bezala, Noah Gordonek birritan lortu du liburu salduenaren Zilarrezko Euskadi saria. Baina arrakasta komertziala ez da kanpoko idazleetara mugatu eta azken urteotan Toti Martínez de Lezea gasteiztarraren nobelek salmenta bikainak izan dituzte. “Señor de la guerra” bere azken lanaren 3. edizioa dago egun kalean. “La calle de la judería” lehen nobela aldiz 11. ediziora iritsi da (edizio bakoitzeko batez beste 3.000 ale inprimatu dira). Bere bosgarren nobela hasi berri dugun urte honetan kaleratuko da. Lizarra inguruan egongo da kokatua eta ez da zaila berriro ere lan honen arrakasta aurreikustea. Hasieran ordea irakurleen erantzunak harritu egin zuela aitortzen du. Erdi Aroan girotutako nobela hauek idazteko bibliografia ugari

■ Euskaraz ere argitaratu dira azken urteotan nobela historikoak.

azken lanaren hirugarren edizioa.

konsultatzen du Martínez de Lezeak. Baina bere dokumentazio lana ez da liburutegira mugatzen. Bere nobelan agertuko diren tokiak ongi ezagutzen saiatzen da: “Ez dut mendirik jarri nahi ez dagoen tokian” dio idazleak.

Nobela historikoa historia ikasteko tresna atsegina izan daitekeela dio. “Señor de la guerra”rako erabilitako bibliografiaren ale batzuk erakutsi dizkigu. Liburu mardulak, banderizoei buruzko ikerketa sakon eta zehatzak. “Baina hau ez du edozeinek irakurriko. Nire nobela ordea bai. Lehen banderizoei buruz lauk bazekiten, orain nobela irakurri ondoren, askoz gehiago dira gaia ezagutzen dutenak”.

Irakurle bezala ere nobela historikoen zale dela dio, berarentzat ere historia ikasteko modu erraz eta egokia dela. Hori bai, “akats historikoren bat topatzen badut ez dut irakurtzen jarraitzen, dagoeneko ez zait interesatzen”.

2002KO BERRIKUNTZAK. Totiren nobelen arrakastak oihartzuna izan du eta Ttarttalo argitaletxean gero eta nobela historiko gehiago jasotzen dira, Antziñe Mendizabal editoreak esan digunez. 2002an, Martínez de Lezearen nobela berriaz gain, Gaizka Arostegiren “El agote” argitaratuko dute, besteak beste. Arantzazu Amezagaren bigarren lana ere kaleratuko da. “Veinticinco cartas para una guerra”n Gerra Karlistetan girotua zegoen bitartean, lan berrian

□ **“Nobela batean akats historikoren bat topatzen badut ez dut irakurtzen jarraitzen, dagoeneko ez zait interesatzen”**
TOTI MARTINEZ DE LEZEA

■ Toti Martínez de Lezea arrakasta lortu du bere lau nobelekin.

Hego Amerikako euskaldunengana eramango gaitu Amezagak. Iristen zaizkien denak ez dituzte noski argitaratzen eta jasotzen dituzten lanen artean gabezia nabarmenena dokumentazioarena, historikoki ondo girotzearena dela dio Mendizabalek. Abasailean argitaratutako nobelen arrakastaren arrazoiak galdetuta zera dio: “Herri

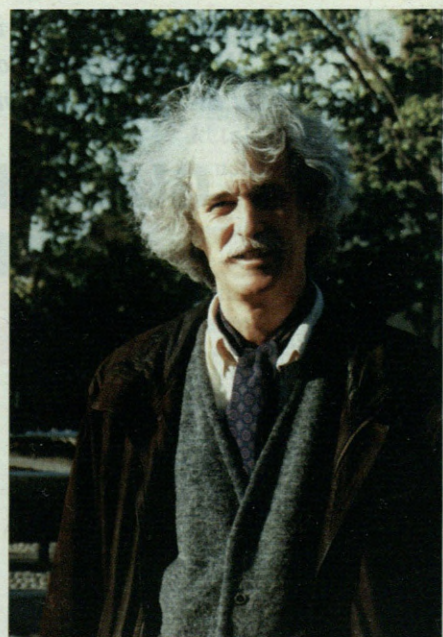
honetan bizi dugun egoeratik euskaldunok interes berezia dugu gure historia ezagutzeko”.

Irakurleek Euskal Herriko historian girotutako nobelak irakurtzeko gogo dute, beraz, eta idazleek horiek idazteko gogo. Baina ez bakarrik erdaraz idazten dutenek.

EUSKARAZKO NOBELA HISTORIKOAK. Euskaraz ere badira iraganean girotutako nobelak. Genero honetan ahalegin berezia egin zuen idazle bat aipatzekotan Jon Etxaide hautatu genezake. Maila bikainean kokatu zuen Etxaidek euskal nobela historikoa “Alostorrea”, “Joanak joan” edo “Gorrotola lege” bezalako lanekin.

Patxi Zabaletaren “Errolanen harria” eta “Ukoreka” besteak beste, Edorta Jimenezen “Baleen barbaroa”, Koldo Izagirreraren “Agirre zaharraren kartzelaldi berriak”... dira azken urteotan kaleratutako adibide batzuk. Baita Joan Mari Irigoienek “Lur bat haratago” ere.

Irigoienek XVII. mendean kokatu zuen nobela hau. Horretarako bibliogra-

■ Juan Mari Irigoienek XVII. mendean girotu zuen “Lur bat haratago”.

historialarien laguntza ere izan zuen, detaile txikiak ere zuzen deskribatzeko asmoz. “Adibidez, emakumeak depilatzen al ziren XVII. mendean?” esan digu idazleak, “Bada, haiei galdetu eta baietz esan zidaten”. Nobela luze hau Axularren prosa eredutzat hartuta ida-

tzi zuen gainera.

Irigoien gustura ageri da nobelak merkatuan izan duen erantzunarekin. Baina, euskarazko nobela historikoa ez du inondik ere erdarazkoak izandako arrakasta komertziala lortu. Ez dago nobela historikoa soilik idazten dituen Noah Gordon edo Toti Martínez de Lezea bezalako idazlerik. Arrazoi sinplea da zoritxarrez: euskarazko merkatu mugatua. Joan Mari Irigoienek hala esan du eta Antziñe Mendizabalek ere argudio garbi berbera gazteleraz idatziak dauden nobelak euskaratzeko aukeraz galdetu diogunean. Alderantziz egiteko aukera badago ordea eta aurtan “Lur bat haratago”ren gaztelerazko itzulpena argitaratu du Ttarttalogk ●

■ Euskarazko nobela historikoa ez du inondik ere erdarazkoak izandako arrakasta komertziala lortu, euskarazko merkatua mugatua delako

fia zabala erabiltzeaz gain, Joxe Azurmendi, Lola Valverde eta Xoxe Estevez

■ Jon Etxaidek ahalegin handia egin zuen euskal nobela historikoaren esparruan.

L I T E R A T U R A

Urtebete egingo du hilabete honetan Literatur Jazza izeneko ekimenak. Iazko urtarrilean eman zitzaion hasiera hilean behin Bilboko Kalderapeko tabernan jazz eta literatura elkartzen dituen ikuskizunari. Ekimenak aurrera jarraituko du aurten, duen osasun onaren seinale.

LITERATUR JAZZA: POESIAREKIN HITZORDUA

Hileko lehen asteazkenak bereziak dira Bilboko Zazpikalen euskal literatura zuzenean entzun gura dutenentzat. Iazko urtariletik, poesia eta jazz zaleek txoko bat egin diote agendatan Kalderapeko tabernan egiten diren errezitaldiei. Urtea amaitu berri dela, literatura irakurri ez eze entzutea maite dutenek ezin hobeto erantzun diote hileroko erronkari.

Alde Zaharreko Euskal Txokoa eta Lizardi euskaltegia daude Literatur Jazza ekimenaren atzetik. Euren eskutik izan dira Perro kaleko Kalderapeko txokoan, besteak beste, Andolin Eguzkitza, Igor Estankona, Harkaitz Cano edo Iñigo Aranbarri, eta jendearen harrera beroa izan da hilerik hile.

Lutxo Egia idazlea da antolatzaileetako bat eta gogoratzen du aurretiaz ere literaturaren inguruko hainbat ekitaldi egin izan dutela. "Poetak tabernaz taberna eraman genituen, musika eta literatura batuz eta oso ondo irten zuen hark, baina orain zerbait finkoa goa nahi genuen, ez zedila egun bakarreko kontua, aurkezpen edo erakusketak hutsa izan".

Gaiaren inguruan berbetan hasi eta gauzak zehazten joateko, 2000ko Durangoko azokaren ostean Bilbo inguruko zenbait idazle eta literatur zalerekin ere batu ziren, ideiak elkarbanatzeko eta horrela irten zuen musika zehaztapenak, "jazza egokia izan zitekeela pentsatu genuen, kontu ugari direla-eta. Musika mota bera hasteko, oso egokia da azpitik jotzeko, poemak entzuten diren bitartean; eta gero musikariak daude, ezaguna baita jazzlariek inprobisaziorako daukaten gaitasuna".

MIKEL MARTINEZ

MIKEL MARTINEZ

■ Minoritario samarrak diren bi mundu elkartzen dira hileko lehen asteazkene-
ro Bilboko Kalderapeko tabernan: literatur eta jazz zaleena, hain zuzen.

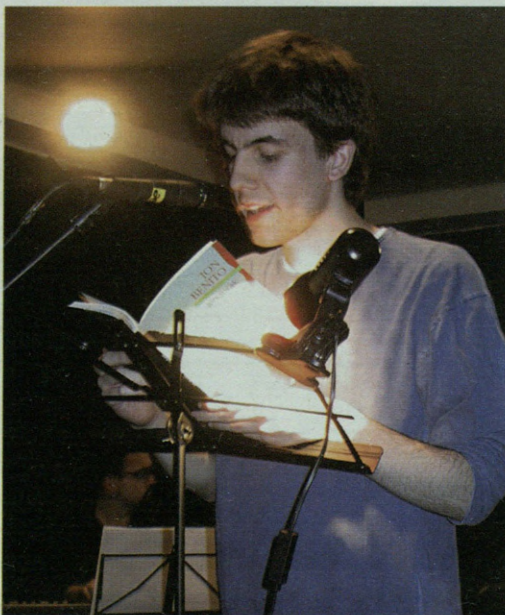

■ Libitum taldeak eskaintzen duen musikak garrantzi handia du ikuskizunean.

LIBITUM TALDEA. Egindako ideia aurrera eroteak jazz taldea aurkitu beharra zekarren ordea. Euskal Txokokoak hurbilen zutenetik hasi ziren bila, "gure inguruan hasi ginen galdetzen, ea musikaririk ote zegoen. Euskaldunak nahi genituen, hori ziur, idazlearekin hitz egiteko, ados jartzeko eta ikuskizuna alde biek presta zezaten".

Inguruan bila hasi eta ez ei zuten luzaroen bilatu Libitum taldearekin topo egiteko, Lutxo Egiaren hitzetan, "auzokide batek esan zidan ezagutzen zituela musikari batzuk, gainera nire auzokoak ere baziren eta hortik aurrera gaur arte ederto joan da kontua". Izan ere, idazlea aldatu arren, musikarien taldea finkoa da, eta hasieratik ezin hobeto girotu dituzte Bilbora joan diren idazleen hitzak. "Guretzat garrantzitsua zen taldea finkoa izatea, ezagutzea, ze badakizu horrela ez dizula hutsik egingo". Aitortzen du ikuskizunari begira, agian, hobe litzateke idazleak bezala aldatzea musika taldeak ere, baina Libitumekin oso esperientzia ona izan dute.

Esanguratsua da gainera, musikak berak ikuskizunean daukan garrantzia. Egia da errezitatzen diren poemen lagungarri ere badirela, eman gura den giroa sortzeko, baina bestalde autonomia ere bada kontua, alde literarioaren menpe egon barik, sarritan ohi denez. Jazzak leku duina dauka inondik ere,

laguntza hutsetik haratago, eta zabalak dira poeta isildu eta Kalderapeko jazz doinuaz jantzen diren tarteak. Perro kaleko tabernaraino doazen artean antzematen da, literatur zaleen artean, batez ere jazz maite dutenak. Minoritario samarrak diren mundu bi elkartzen dira-eta.

HARRERA BIKAINA. Bilbo, poesia, euskaraz eta jazz lagunduta. Zenbaitentzat sobera erakargarria baina hotzean pentsatuz beldurra ere ematen du ilusioz abiatutako ekimena ilusio hutsean ez ote den geldituko, jendearen erantzuna espero bestekoa ez bada. Egiak ere aitortzen du hasierako zalantzak hor zeudela, "beldurra beti dago, baina hori baino lehenago poetak tabernaz taberna eroan genituen ostiral batez eta ekimenak oso erantzun ona izan zuen. Bilbon literaturak beti izan du harrera ona, euskaraz ere bai, hara oraintsu Gabriel Arestiren omenaldia".

Lokalaren garrantzia ere ezin da ahaztu, Kalderapeko txikia da, hirurogei bat lagun badatoz, gainezka dagoela ematen omen du. Eta neguko asteazken hotzetan berotasun berezia pilatzen da, urtebete eskasean bilbotar eta Bilbon bizi diren -ikaskasle jende asko ere ikusten baita emanaldietan- literatur zaleentzat erreferente bihurtu den gunean.

Edozer hastea nekeza eta gogorra bada, zer esanik ez horri eustea. "Hori da gure asmoa eta nahi duguna, hilean behin honekin jarraitzea eta erreferentzia izatea. Asmo handiegirik ere ez dugu, beti nolabaiteko ghettoan, baina

MIKEL MARTINEZ

MONIKA DEL VALLE

horren baitan erreferente". Bide ona hartu dute behintzat.

Iazko urtarrilean Andolin Eguzkitzak hasi zuen literatur jazza, eta antolatzaileek promozio kontuari ere ondo erreparatu zioten. Zazpikaleko bazterretan eta euskal guneetan kartelak jarri eta Bilbo inguruko hainbat pertsonari gutuna ere bidaliz, hastear zen ekimenaren berri emanez. Eta erantzuna egindako lanaren parekoa izan zen, egun hotza eta Athletice Kopako partida lehiakide izanagatik. Hortik aurrera, idazle eta musikariak gonbidatzeko begirunea ez eze, ikuslearekiko alderdi hori ere ondo zainduz, bere bidea hartu duela ematen du, jendeak lekua egin baitio hileko lehen eguazten horri bere egitekoetan.

MUSIKAREN GARRANTZIA. Oro har giroa berotzeko eta idazlea bera gus-tura sentiarazteko taldea finkoa osatu da, ia hutsik egin gabe poesia errezitaldietara joaten dena. Horiekin batera, tarteka hurbiltzen direnak eta idazle baten edo bestearen zaletasunak erakarritakoak, "azpimarratzekoak gazteen saioak dira oro har, Harkaitz Cano lasartearrarena batez ere". Apirilean izan zen Bilbon Cano, eta ekainean Iñigo Aranbarrik ikasturteko azken emanaldia egin ostean, azaroan eman zitzaion hasiera berriz. Susa argitaletxearen eskutik "Aingurak erreketan" lehen poema liburua argitara eman berri duen Jon Benito zarauztarrak ere jende asko bildu zuen, kostako herri-tik bertatik etorriak tartean.

Urtea amaitzeko Kirmen Uriberen txanda izan zen Kalderapekon. Abendua-ren hamabostean izan zen ondarrutarra Bilbon, ohiko lehen asteazkenean beha-rean bigarrean, Durangoko Azoka eta

jai zubia luzea baitzegoen aurretik. Hain zuzen ere, aurtengo liburu azokan arrakasta handia izan du Uriberen lehen poema liburuak, "Bitartean heldu esku-

□ Jazzak leku duina dauka, laguntza hutsetik haratago, eta zabalak dira poeta isildu eta Kalderapeko jazz doinu-janzten diren tartekak

tik" izenekoak, eta Susa argitaletxeko standeko lanik salduena izan da. Ondarrutarra baina ez da hasi berria euskal literaturan, eta literatur zaleentzat aski ezaguna izaki, asko ziren liburuaren zain zituenak. Ez du alferrik hainbat argitalpen eta txoko literariotan parte hartu, Mikel Urdangarin eta Bingen Mendiza-

□ "Ahalik eta gauza biluziena egin nahi dut (...). Berbak badu berez indarra eta musika batzutan ona bada ere, inoiz nahastu ere egin dezake"

KIRMEN URIBE

balek musikaturako "Bar Puerto" egitas-moa ere berak abiarazi zuen, eta Sautrela programako gidolari da.

Jende asko bildu zuen Uribek Kalde-

rapekora -kasualitatea ere bada, berriz ere Athletice Kopako partida izanagatik- eta ondarrutarrak berak aitortzen du lehenengo aldia zuela literatur jazzeko emanaldi batean. Jendearen harreragatik poztuta ere, zenbait zalantza ez ditu ostentzen Uribek: "Musikarekin oso ondo egon nintzen, baina nik nahiago dut musika planoagoa, gitarra edo teklatu hutsa, edo jazza ere bai, baina planoagoa". Tarteka ahotsa musikaren azpitik doan irudipena izan baitzuen, eta "Bar Puerto" arrakastatsuan hitza, musika eta ikusentzunezkoak nahastu bazituen, beste muturrera ere joan nahi luke Kirmen Uribek: "Ahalik eta gauza biluziena egin nahi dut, ahotsaren indarra aldarrikatzeko. Berbak badu berez indarra eta musika batzutan ona bada ere, inoiz nahastu ere egin dezake, edo zentzua aldatu. Biluztasun hori probatu nahi dut, berba biluziaren indarra agertu, besterik gabe. Baina edozelan, Kalderapekon dena oso ondo joan zen, gero! Lekua bete-beteta eta musikariekin ere ederto".

Iazkoak beraz, Kirmen Uriberen poemekin eman du berea. Alde Zaharreko Euskal Txokokoek eta Bilboko literatur zaleek oro har, Eguberri bueltan jarraituko dute literatur jazzarekin. Orduantxe lehen urteurrena betekoa du Kalderapekon abiarazitako esperientziak, eta urtebetetze osasuntsua ematen du, jendearen harrerari erreparatuz gero. Urtarrilerako Jose Luis Otamendi azpeitiarraren poemez eta errezitatzeko dohain eta ahots bereziaz gozatu ahalko dutela entzuleek, antolatzaileek iragarri dutenez. Otamendiren atzetik, uda bitartean beste dozena erdi poetak hartu beharko lukete Kalderapekoko oholta.

◆ URTZI URRUTIKOETXEA

Bizkaiko Foru Aldundia

Euskararen alde hizkuntzen urte europarrean

Bizkaiko Foru
Aldundia
Kultura Saila

Diputación Foral
de Bizkaia
Departamento de Cultura

Euskarak bizi zuen egoera zaila zen eta Iñaki Azkunek "Euskara bat behar" zela adierazten zuen ale hartan; baina nolako batasunerantz jo behar zuen euskarak?

Euskara batua izateko gainditu beharreko trabak

■ 1968. urtean Euskaltzaindiako kideek Arantzazun egindako bilkuran, ortografia eta izenaren jokoari buruz aritu ziren.

Euskararen batasunak euskaldun guztiak bat zitzakeen helburua ematen zuen, guztiek ikusten baitzuten haren beharra. Izan ere, hizkuntza arrotz indartsuz setiatuak, heziketa eta komunikabideetatik ia-ia kanporatuta, euskalkien arteko bereizkuntzetan nahikoa itota... hil ala biziko egoeran zegoen euskaldunen hizkuntza, eta arazo horiei guztiei aurre egiteko

"Euskara bat behar" zen, Iñaki Azkunek 1972ko hasiera hartan ZERUKO ARGIA aldarrikatzen zuen bezala. Hala ere, horretarako, euskaltzaleen nolabaiteko adostasuna ere lortu beharra zegoen, hain zuzen horixe izaki Euskal Herrian zailena!

KATRAMILAREN GAKOA

Urteak joan, urteak etorri, ez zirudien

eztabaida eta haserrea areagotzera baino askoz gehiagora iritsiak zirenik. Iñaki Azkunek horrela azaltzen zuen egoera: "Euskaltzaindia sortu zenetik egon da euskararen batasunaz kezkatua zenbait euskarazale, baina 1964. Abuztuan, Baionan idazle multzo batek egindako bilera ondorenetik darabilgu batez ere gai hau atertu gabe ahotan. Izan ere, gure hizkuntzaren batasuna ez da txantxetako arazoa. 'Hil edo bizikoa', guztiok esaten dugun bezala. Eta zuzen diogula ohartzeko, ez da irudimen distiratsuren jabe izan behar. Bi begi edukitzea nahikoa bai da".

Zein ote katramila eta saltsa guztiaren gakoa? Iñaki Azkuneraren iritziz, hauxe baino ez: "Zein erataratu batu behar dugun edo zer-nolako batasunera jo behar dugun da guretzat korapilorik latzena. Honek nahasten gaitu erabat, sekulako istiluak sortuaz, eta badirudi zenbaiten eginkizuna eta helburua horixe dela soilki".

EUSKARA IKASI BEHARRA

Egoera hark bere horretan jarraituz gero, akabo euskara batu eta bizi baten jabe izateko itxaropena ere. Baina nola konpon zitekeen arazoa? Iñaki Azkunek bazuen proposatzeko biderik: "Elkar joka lan hau bukatzeko ordea, gure jokabidea

■ Ohar bat

Amatiño, 1972-I-09

Joan den astean, "Príncipe de Viana" instituzioak "Linguae Vasconum Primitiae" izeneko aldizkari bat argitaratu ohi duela esan genduen. Astakeria hutsa, noski. Loari denbora lapurtzearen ondorioa. "Lapsus" horietako bat. Gauza asko buruan eta makinaz idazterakoan okerreko erregistroari amain eman. P. de V. delakoak sortutako aldizkaria "Fontes Linguae Vasconum. Studia et documenta" deritza. "Linguae Vasconum Primitiae", berriz, 1545 urtean "kasualidades" agertutako liburu arraro samar bat da ●

Jose Maria Basabe, Biologo-Antropologo

EUSKAL ANTROPOLOGIA IKASI DU BEREZIKI

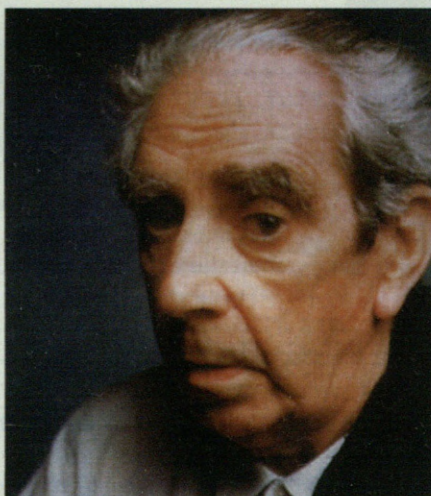
■ Kultura herriarentzat

Iñaki Zubeldia, 1972-I-09

Hilaren 19an Arrasatera azaldu nintzan Euskal Liburu eta Disken Azoka ikustera eta bertako arnasa hartzera. (...) Lur editorialeko mahai aurrean ondo hartuak izan ginan. Ibon Sarasolarekin solasaldi txiki bat eginaz gauza berri batzuk jakin nituen. Mahai hartara begiak luzatu zitzaizkidan, baina atzera egin arazi ere patrikak, aurrera zihoazten begiei. Zerbait erosi nuen, baina Ibonek esan zidanez hobe nuen suskribitu, eta askoz ere merkeago lortuko nituen liburuak. Egia, baina... baina... Beste editorialetako liburu eta idazle batzuk ere irakurri egin nahi: Etor, Irakur Sail, Jakin, Auñamendi, Auspoa... Itz

berdeak! Euskal poeten artean gailendu zaigun Joxe Azurmen-diren liburu miragarria... Munibe, beste euskal aldizkariak... ta hainbeste gauza patrikari min ematen diotenak. (...) Gainera besterik ezin dugunok gai guztiak ere ezin irakurri, eta aukeratu egin behar irakur dezakeguna (...) Idazten diran gai gehienak ez dira, nere ustez, herrikoiak, ulerterrezak, herri soilaren sikolo-gian eta eguneroko bizitzaren burrukan sustraituak. Agian lehengo sermolariei gertatzen zitzaiena gerta dakioke gaurko idazleari: bakoitzak bere barrengo mundua azaltzen duela kan-pora, azaltzen dugun hau norengana dijoan ohartzeke (...) ●

aldatu beharrean garena deritzat. Orain artekoa, neure ingurua aztertu-ta dakidanez, geure aburuak esatea izan da batik bat, euskara ikastea baztertuaz. Dozenaka euskaldun analfabeto sumatu dut euskal ortografiaren mintzatzen, eta alfabetatzeko era egokia izan dutenean, 'ez dut astirik' (honek, ez dut gogorik esan nahi du ia beti) ziotela. Edonork hitzegingo du izena, ortografia edo aditzari buruz, eta mundu honetan oso gutxi dira gai hauek behar den mailan dakitzitenak. Guk, beraz, euskara batuan idatzi nahi badugu, jakintsuek erakutsitako bidetatik jarraitu beharrean gara, eta ez dendari batek bezala, alboko adiskideek eskaintzen dizkigutenetik".

■ Koldo Mitxelena.

tziaz jabetzea eta arabera idaztea, egoki izango zaigu euskara idatziaren batasuna lortzeko".

Koldo Mitxelenaz ari zela sumatze-ko ez du batek Rappel eta gisakoengana dirua xahutzeroa joan beharrik. Koldo Mitxelenari kasu egitea zen, bada, Iñaki Azkunerentzat euskara batua nolakoa behar zuen jakiteko biderik egokiena. Nolanahi ere, bide horrek bazuen oraindik putzu sakonik, artikulua haren egileak ere ezagutzen zuen bezala: "Arantzazuko batzar ondorenean, 'Irakur Sail'ek argitaratu zuen 'Batasuna'n ikus genezake ortografia, hiztegi, morfologia eta joskeraz duen eritzia. Aditzaren arazoa, beste baterako uzten da. Geroztik, bai 'Pro domo' idazlanean eta bai Donostian, 1970. Irailean egin zituen hitzaldietan, zenbait gauza jakingarri jaso ahal izan genion", eta horri esker "idazle asko eta asko da ortografia eta deklinabidea erabakitzen jotzen dutenak, eta lanean eten gabe dihardutenak batasuna iristearren". Hala ere, zioen Iñaki Azkunek, "batasun osoa beharrezkoa dugunez, aditzaren arazoa ere argitzea nahi genduke".

Eta aditzaren arazoa konpontzeko ordura arte emandako urratsak zekartzan kontura. Eta honela amaitzen zuen: "Urte ta erdiko epea bukatu delarik (guztiok bidali ahal izan dizkiote beren eritziak epe honetan), hitzegin dezala eskatzen diogu maisuari eta bere ustez euskara idatziak nola behar lukean agertu dezaigula. Mintza dadila arren, eta erakutsitako bidetik jarrai dezagula guk aspertzeke lanean. Era horretan batasuna lortuko dugulakoan, itxaropenez beterik zai gauzka" ●

◆ PILAR IPARRAGIRRE

■ 1971

Luis Haranburu - Altuna,
1972-I-09

Zeruko Argia" ez ote ari da gipuzkoartzen? Eta "Anaitasuna" bizkaitartzen? Gauza nabarmena da "Anaitasuna" eta "Zeruko Argia" bi gauza desberdin direla. Nik jatorra deritzot ezberdintasun honi, eta gainera uste dut areago bereizten joan behar dutela. Biak, bi funtzio desberdinei erantzun behar die. Nolabait ere espezializatu egin beharko lukete biek. "Anaitasuna"ren alorra literarioa litzake agian. Eta "Zeruko Argia"rena berri ematearena, batikbat politika, ekonomia eta sozial alorrean. Bata astekaria da eta hamabosterokoa bestea, beraz ezin lezakete berdin joka eta are guttiago konpetitu (...) ●

Jakintsu horiek, baina, ez zeuden berritsukeriatan hasteko gogo handiarenkin, antza: "Arazo hauetan erabakiak hartzeko gai denak ordea (Euskaltzaindia noski), ez digu oraindik bide jakinik azaldu. Zertxobait bakarrik mintzatu zaigu ortografia eta izenaren jokoari buruz, 1968. Urrian, Arantzazun egindako agirian dakusgunez. Hala ere, Euskaltzaindia isilik dagoen bitartean (eta mututasunak luzaro iraungo diola dirudi), besoak tolestatu-ta nor geure euskalkian orain arte bezala ezin gindezke ari".

KOLDO MITXELENAREN ATERABIDEA

Irtenbidea, beraz, beste nonbaiten bilatu beharrean ziren. "Zorionez, badugu gaugoz bidea erakusteko lain den maisu bat. Gure Herriak sortua eta gure hizkuntza inork ez bezala ezagutzen duena. Beraz, aparteko euskaltzain honen eri-

A S T E K O L I B U R U A

TXEMA GARCIA-VIANAREN EUSKAL DETEKTIBE NOBELA

SEI LORE
Txema Garcia-Viana
 SUSa
 189 orrialde
 2.000 pzta./ 80 lib.
 12,02 euro

Gazteentzat idatzi dituen misteriozko nobelengatik ezaguna den Txema Garcia-Vianaren bosgarren liburua da "Sei lore", helduei zuzendua dagoen detektibe nobela hauxe, Susa argitaletxearen eskutik plazaratu berri duena. Sei kapitulu ditu denera batik bat Bilbon gertatzen den nobela beltz arin honek, eta kapitulu bakoitzak lore baten izena darama. Duela zenbait urteko Afganistanen hasten da kontua, hango eskualde liskartsu batean suertatzen diren arkeologo batzuek hilobi zahar batean formula oso garrantzitsu bat aurkitzen dutenean. Gero, bertako egoera gatazkatsuaren

ondorioz handik ihes egitera derrigorturik daudenean, formula horren banaketa egitea erabakitzen dute: bakoitzak haren zati bana gordeko du, harik eta Bilbon elkartu eta formula berrosatzeari lortzen duten arte. Eta hain zuzen hori egiteko orduan hasten dira gertatzen nobelan ardatz diren hilketak eta lapurretak. Eta bortxakeria horri guztiari aurre egiteko, detektibe berezi bat ageri da, gutxi jan eta gogotik edan eta erretzen duen gizon konplexua, batzuetan samurra, batzuetan krudela. Beti ere poliziarekin oso gaizki konponduko da, eta jakina, alde guztietako zartakoak jaso behar izango ditu.

▼ Egileari Galdezka

"Elkarrizketa zorrotzak egiten saiatu naiz"

Txema Garcia-Viana

■ Nola sortu zitzaizun horrelako nobela bat idazteko ideia?

Hammet, Chandler eta horrelakoak irakurtzen hasi nintzenean, hau da, nobela beltza klasikoa, neure buruari halako erronka bat bota nion: nik halako ezaugarri beltzak zituen nobela bat idatziko nuen euskaraz, eta Euskal Herrian gertatzen zena.

■ Eta zeintzuk dira "Sei lore"ren ezaugarriak?

Nobela beltz edo poliziako batenak. Bizia da, estilo arinekoa, elkarrizketa askorekin (zorrotzak egiten saiatu naiz; badakit horretan estatubatuarrak direla maisu, guk ez dugula hainbestearinoko ohiturarik horrelako elkarrizketa zorrotzak egiten, baina saiatu egin naiz behintzat). Nolanahi ere, nobela zuzena da, nahiz argumentua pixka bat korapilotsua izan, genero beltzak eskatzen duen bezala, nire ustez. Bilbon gertatzen da, nobelari sinesgarritasuna emateko ezin baitzitekeen Euskal Herriko beste hiririk izan.

■ Baina hasi, Afganistanen hasten da...

Kasualitate hutsez, eh! Azkenengo gatazka hau hasi baino dezentelarenago idatzi nuen! Baina bai, arkeologo batzuek formula oso garrantzitsu bat topatzen dute Afganistanen, eta taliban eta tadjiken arteko gatazka direla-eta handik ihes egin behar izaten dutenez, formula zati bana banatzen dute denen artean, Bilbon formula berrosatzeko asmoarekin. Eta hori egitera doazenean sortzen dira nobelaren ardatz diren hilketak, lapurretak eta abarrak.

■ Pertsonaia asko ditu. Zein duzu gustukoen?

Detektibea! Oso gustura gelditu naiz detektibe horrekin. Behar bada beste nobela batean ere erabili egingo dut, uste dut jarraipena merezi duela. Izaera konplexua du. Samurra da, eta era berean harroa ere bai, krudela eta joko zikina gustatzen zaiona.

LIBURUAK

**INFORMATIKA
ETA INTERNET
HIZTEGIA
UZEI**

ELKARLANEAN
566 orrialde
3.300 pezeta
132 libera
19,83 euro

INFORMATIKA ETA INTERNET HIZTEGIA, EGUNERATUA

Berritua eta eguneratua plazaratu du UZEIk bere "Informatika eta internet hiztegia". Izan ere, 1993an argitaratu zuen "Informatika hiztegia" zaharkitzeaz gain, agortu ere egin zen. Hara zergatik erabaki zuen UZEIk hiztegi berri bat prestatzea, "Informatika hiztegia" hura gaurkotuz eta osatuz. Oraingo honetan, bada, bestean azaltzen ziren zenbait termino berrikusi, eta forma aldetik gaurko arau eta ohituretara egokitu dituzte, eta interneteko hainbat kontzeptu ere gehitu dizkiote (nabigazioa, merkataritza elektronikoa, posta elektronikoa, posta-zerrendak eta berri-taldeak, segurtasuna, telekomunikazioa, txatak eta konferentziak, edota fitxategi-transferentzia, esate baterako). Hiztegiak 2.310 kontzeptu biltzen ditu, eta baliokideak lau hizkuntzatan ematen dira: euskaraz, gaztelaniaz, frantsesez eta ingelesez.

FERIAK

Eduardo Arrillaga
ONGARRI
92 orrialde
1.500 pezeta
60 libera
9,02 euro

GIPUZKOAKO GANADU-FERIA GARRANTZITSUENAK

Zazpi urteotan euskal nekazaritza munduan egiten ari den lan zabalago baten parte da Ongarri argitaletxeak kaleratu duen eta Eduardo Arrillaga argazkilari elgoibartarrak "Feria" liburuan jasotakoa. Izan ere, Gipuzkoako ganadu-feria garrantzitsuenetan Eduardo Arrillagak egindako argazki lana azaltzen du liburuak, Hasier Etxeberriak egindako idazlana lagun dutela. Era guztietako argazki liluragarriak ikus ditzakegu bertan. Desagertzeaz dagoen mundu baten irudiak, eta etorri badatorren beste batenak bildurik. Ganaduaren begi larriak, bizkarrean guardasola zintzilik daraman agurea, aharrausika dagoen neskatala nekatua, makila eta guardasolaren gainean tinkotuta zerbaiti buruz hizketan diharduten baserritarrak... Bakoitzaren jarrera eta keinuek egoera zehatz batez areago doan zer edo zer aditzera ematen dute.

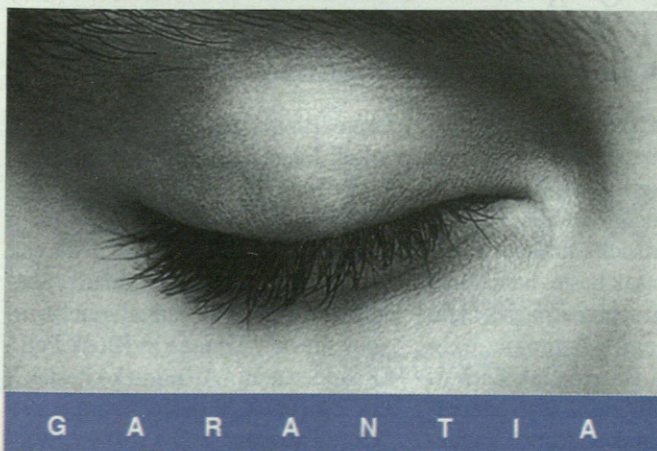
**HORI EZ ZAIT
GUSTATZEN!**

**Pep Tort/
Mercè Canals**
**DESCLÉE DE
BROUWER**
46 orrialde
795 pezeta
31 libera
4,78 euro

ALBERTO ETA PLATER ONEN ERRESUMA

Lurdes Auzmendik euskaratu du zortzi urtetik aurrerako irakurleei zuzendua dagoen "Hori ez zait gustatzen!", Pep Tortek idatzi eta Mercè Canalsek marraztutako ipuina. Alberto da bere protagonista. Mutikoari ez zaio entsalada jatea bereziki gustatzen, eta han dabil, afaltzeko orduan, hura ezin irentsiz. Amari gaizki dagoela esan eta platera aurretik kenduko diolakoan dago, baina gauzak okertze aldera egingo dute: ama haserretuko zaio, hurrengo goizean entsalada huraxe izango duela gosaltzeko ohartarazi, eta ohera bidaliko du, larunbat gaua dela eta telebista lasai ikusteko denbora duen aste-ko egun bakarra batere kontuan hartu gabe. Isil isilik ohean sartu behar, bada, baina logurerik ez du Albertok. Baina loari deika tomateak eta letxugak zenbatzen hasten denean, Plater On Erresumako biztanle ohiak agertuko zaizkio.

**Konfiantza
delako
garrantzitsuena**

Egunez egun
zure konfiantza
geureganatzen dugu,
etengabe produktu
berriak eta
zerbitzu berriak
bilatzearen bidez.

**ZINKUNEGI
MULTIOPTICAS**
ZERBITZU OPTIKOETAN 1a
Heranij, 4 - DONOSTIA

G A R A N T I A

LIBURUAK

LA VUELTA DE SUGAAR

Josu Nabera

BASANDERE

283 orrialde

2.900 pezeta

116 libera

17,43 euro

KAPITALISMOARI AURRE EGIN DIEZAIOKEN EREDUA

Antzinako European, non euskal ezaugarriek erabateko eragina izan zuten, berdintasunezko gizarte ez-patriarkal, ez gerrazale eta ludiko bat omen zegoen indarrean, azkeneko azterketa zientifikoek diotenez. Eta berdintasunezko gizarte horrek iraun bide zuen, mila urtetan zehar Ekialdetik etorritako konkistatzaile indoeuroparrek beste eredu lehiakor, lapur eta gerra zalea ezarri zuten arte. Bada, Antzinako Europa hark ezagutzeko aukera izan zuen berdintasunezko gizarte haren ezaugarriak jaso ditu Josu Naberanek "La vuelta de Sugaar (Un proyecto de futuro para un pueblo con pasado)" liburuan, egungo kapitalismo basatiari aurre egin diezaiokeen eredu gisa, berdintasunezko gizarte hura nahi lukeelako berak, bai Europarentzat, eta baita Euskal Herriak burutzeke duen berreraiketa nazionalari begira ere.

HIRU ISTORIO BORTXAZKO

Aitor Arana

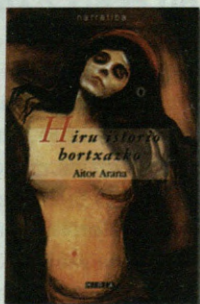
HIRIA

117 orrialde

1.950 pezeta

78 libera

11,72 euro

AITOR ARANA, BORTXAKETA EZBERDINAK AGERTUZ

Gordin-gordin azaltzen ditu Aitor Aranak Hiria argialetxearen bidez kale-ratu duen "Hiru istorio bortxazko" honetan kontatzen dituen hiru bortxaketa motak. Batere aitzakiarik gabe egindako deskribapenak dira bereak. Bakoitzak bortxaketa fisiko jakin bat du gaitzat. Hiruretan gizonezkoak dira bortxatzaileak; bortxatuak, berri, emakumezkoak dira bereziki, nahiz eta gizonezko batzuek ere jasaten dituzten bortxazko egoera horien ondorio jasangaitzak. Zerk bultzatzen du bortxatzailea beste pertsona bat bortxaz eta indarkeriaz fisikoki menperatzera eta, are gehiago, hartzera? Hauxe da Aitor Aranak bere buruari egin dion galdera, eta liburuan zehar, balizko hiru erantzun ematen saiatu da. Eta bortxaketei buruz egileak duen iritzia jakin nahi balu irakurleak, hiru ipuin horietatik atera lezake.

MANUEL DE IRUJO

Eugenio Ibarzabal

EREIN

149 orrialde

1.900 pezeta

76 libera

11,42 euro

HISTORIAREN PROTAGONISTA BATEN HITZAK

Manuel Irujo politikoa jeltzaile nafarrari bizitzea egokitu zitzaizkion gertaera historikoen inguruko gogoetak islatzen ditu Eugenio Ibarzabalek, Erein argialetxearen bidez plazaratu duen "Manuel de Irujo" liburuan. 1976-1977 tartean berrogei urte luzez atzerrian egon behar izan zuen Irujo jaunarekin izandako solasaldi sakonen mamia baita bertan jasotzen duena, elkarriketa moduan agertzen ditu Eugenio Ibarzabalek Sabino Aranaren abokatuaren semeak aitortu zizkionak. Besteak beste, Manuel Irujo jeltzalea, karlista eta alfontsozaleek menderatutako Nafarroako Diputazioan aukeratu abertzale bakarra; II Errepublikan espainiarrean bi aldiz diputatu eta Largo Caballeroren gobernuko ministro, euskal autonomi estatutua Madrili eskatuz. Manuel Irujo jeltzalea, Mola-Franco eta horiek emandako kolpearen aurka irmo agertuz...

DISKOA

NAFARROA, HITZA DANTZAN

Batzuen artean

GOR

17 kanta

2.295 pezeta

91 libera

13,79 euro

ROCKA ETA BERTSOLARITZA HARREMANETAN

Hauxe da CD honen lorpena, rocka eta bertsolaritza harremanetan jartzea, edo bestela esanda, Nafarroako musika taldeek bertako bertsolarien bertsoak musikatu dituztela bertan. Besteak beste -hamazazpi taldek eta hamazazpi bertsolarik hartu baitute parte eginkizunean, ezin denak aipatu-, Barricadak Estitxu Arozenaren "Graziana Barrenetxekoa"; Berri Txarrakek Aritz Saraguetaren "Bizitzaren Iturria"; Hemendik at!-ek Julen Zelaietaren "Gaba zurekin"; Itturrik Bittor Elizagoienaren "Mariano Izeta"; Leihotikan-ek Iñigo Ibarrenaren "Kamile Hartza"; Mareak Oskar Estangaren "Eutsi goiari"; Skarlariak Jose Juan Zubietaren "Arazoak arazo"; Tijuana in Bluek Pello Goikoetxearen "Altzairuzko hesiak"; eta Ziorennek Manolo Arozenaren "Gure Patxarana".

taren "Bizitzaren Iturria"; Hemendik at!-ek Julen Zelaietaren "Gaba zurekin"; Itturrik Bittor Elizagoienaren "Mariano Izeta"; Leihotikan-ek Iñigo Ibarrenaren "Kamile Hartza"; Mareak Oskar Estangaren "Eutsi goiari"; Skarlariak Jose Juan Zubietaren "Arazoak arazo"; Tijuana in Bluek Pello Goikoetxearen "Altzairuzko hesiak"; eta Ziorennek Manolo Arozenaren "Gure Patxarana".

BILBO, urtarriaren 2tik
5era
Antzerkia
Markelñe antzerki taldearen
eskutik 6tik 12 urtera
bitarteko haurrei
zuzendutako antzezlanaz
gozatzeko aukera izango da.
Euskalduna jauregia
16:00

DONOSTIA, otsailaren 2a arte
Erakusketa

"Ironia" deituriko erakusketa honetan nazioarteko 17
artista ezagunen 30 lan ironiko bildu dituzte. Besteak
beste, Ibon Aranbarri, Marcel Broodthaers, Piero
Manzoni, Liliana Porter eta Antonio Ortega artisten
lanak egongo dira ikusgai.
Koldo Mitxelena kulturunea
10:30-14:00 eta 16:00-20:30

ONDARROA, urtarriaren 14a arte
Erakusketa

"Ondarroako Historia" izena darama
Ondarroako Historia Zaleak elkarteak eta
Udalak antolatutako erakusketa honek.
Ondarroako iraganari errepaso egiteko
aukera aparta.
Udal Erakusketa Aretoa

MIARRITZE, urtarriaren 19a arte
Erakusketa

Juan Genoves margolari valentziarrak
margotutako lanak erakutsiko dira.
Erakusketa kronologikoki antolatuta
dago eta frankismotik gaur egun arteko
gaiak jorratzen dituzten margolanak
ikusgai izango dira.
Belleuve aretoa

EIBAR, urtarriaren 25a arte
Lehiaketa

25 urte baino gutxiago duen edozein
gaztek har dezake parte antzerki
gidoien lehiaketa honetan.
Euskarazko nahiz gaztelaniazko lanak
aurkez daitozke. Antzez artikulua eta
gidoiak urtarriaren 25a baino
lehenago aurkeztu beharko dira.
Hezkuntza Esparruko egoitza
zentroa

GASTEIZ, urtarriaren 13a arte
Erakusketa

Juan Carlos Meanaren eskutik
datozen artelanak ikusi ahal izango
ditugu; bertan nortasunaren gaineko
gogoeta egiten du.
América aretoa

ARETXABALETA, urtarriaren 19a arte
Negu Kulturala

Udaleko Kultura Sailak urtero bezala
"Negu Kulturala" antolatu du adin
guztietako jendearentzat. Pailazoak,
Olentzero, Poxpolin Park, kontzertuak,
erakusketak eta hitzaldiak izango dira
besteak beste.

VILLABONA, urtarriak 3
Pailazoak

Takolo Pirritx eta Porriotx
herri herri dabiliza bazter
guztietako haurrak alaitzen
euren azken ikusizunarekin.
Olaendera kiroldegia
18:00

HERNANI, urtarriaren
10a arte
Ikastaroa

Dobera euskara elkarteak
urtarrietik ekainera
bitartean egingo den
idazkuntza ikastaroa
antolatu du. Informazio
gehiago nahi izanez gero,
943 33 27 49 telefono
zenbakira deitu.

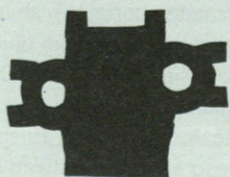
IRUÑA, urtarriaren
20a arte
Erakusketa

150 urte beteko dira
Antoni Gaudi arkitekto
katalana jaio zenetik, hori
dela-eta, 2002 urtea
"Gaudiren Urtea"
izendatu dute. "Gaudi
2002. Unibertsala egin
zen artista" erakusketan
arkitektoaren marrazki eta
maketak bildu dituzte.
Iruñeko Gotorlekuko
Bolborategia

Agendarako deialdiak hogeai egun lehenago bidali 37 34 03 faxera

Argitarapen honen edizioko laguntzaile:

En la edición de esta publicación colabora

kutxa

zuri esker
gracias a ti

gizarte ekintza
obra social

Gorostia, bere arantza hostoekin, lilura eta errespetua sortzen duen lorea da eta Zeraingoa lerdanena omen; untziek hostoekin haginak higatuz lortutako kimaketa bikainaren ondorioa.

KOROSTIA ETA UNTXIA

Gorostia, barka, Zerainen deitzen dioten eran korostia, inguruan ditugun landareen artean azkarrenetakoa dela uste dutenen sektaxkakoa naiz. Gizakiongan, beste edozein oinbiko animalia arruntarengan sortzen duen lilura-puntua txapa-txapa gainditzen duen fede magikoa berpizteko gai: intelijentea da. Laruz teinkaturiko arantza txorrotx, txorrotx-txorrotx batek eragin dezakeen pasmo-erria animalia berdejale amorratuaren ezpain sentigaitzenaren oroitzapenean ez itzaltzeko hostoa tolestatu egiten du. Behin behor garaienak harrapatuko ez duen garaieratik gora hostoak zabal-zabal, lasai asko, eskainiko dizkie, sormenaren iturri, eguzkiei.

Bada, ordea, beheko barrenean pakerik emango ez dionik. Bere txatxuan untxi karraskaria. Arantza larudun hosto tolestatu zakarra gustuko, nonbait, hortzak higatzeko.

Zerainen, mea-zuloetako erreken ondoan, ba omen zen untxiak hazten iaia. Meategiko txaratik egunero jaisten omen zuen, sorbaldan txintxilik, gorosti, barka, korosti-arba sorta. Untxiak gustura!

Inon gutxitan topa omen daitekeen eite ederreko gorosti, barka, korosti bikainenak han omen dira; urtetako axaleko kimaketa haren eraginez, lerdan.

◆ JAKOBA ERREKONDO
mandio@zerain.com

O S A S U N A

Azterketa batek jasotzen duenez, Europa erdialdean jateko ohitura osasuntsuagoak dituzte haurrek Portugalen baino; beraz, dieta mediterranea sustatu behar da.

JATEN, GEROZ ETA OKERRAGO

Duela gutxi zientzialari alemanek eta portugesez aurrera eramandako ikerketa baten arabera, eskola-aurreko umeek jateko ohitura osasuntsuagoak daukate Europa erdialdean, Portugalen baino. Gaur egun ez dago zalantzarik kardiopatiaren (hau da bihotzeko gaitzen) prebentzioak haurtzaroan abiatu behar duela, une horretan has baitaitezke garatzen aurreko lesio baskularrak. Eta horrexegatik espezialista guztiek dieta osasuntsua gomendatzen dute, txiki-txikitatik hasita.

Zehazkiago esateko, betidaniko dieta mediterraneoarekin bat datorren gantzen kalitatea azpimarratzen dute adituek, alegia gantz-azido saturatu gutxi eta, horre-

ALBERTO ELOSEGI

kin batera, gantz-azido monoinsaturatu ugari dituen jan-neurria (oliba-olioa, esaterako). Eta gazteen dietan egiazko gantz-ahoratzearen arteko konparazioa egin ahal izateko, sei hilabetetik 32 hilera bitarteko adinetan zeuden neska-mutillan jan-neurriak aztertu ziren, Munich-en

(Alemanian) eta Oporton (Portugalen) egindako ikerketan.

Eta aurrez pentsa zitekeenaren kontra, dietako gantz-azido saturatuen edukiak antzekoak ziren bitartean bi lurralde horietan, ume alemanek gantz-azido "on" gehiago ahoratzen zituzten ume portugesez baino. Eta emaitza horietatik abiatuz, ondorioa begi-bistakoa da: jateko ohitura mediterraneoak desagertuz doaz Europa hegoaldean, eskualde horietako jaki tradizionalak (lekaleak, berdurak), Europar Batasuneko oso antzekoak diren jaki prefabrikatuak ordeztzen baitituzte. Hortik dator gomendioa: gazteen artean betidaniko ohiturak, dieta mediterranea alegia, sustatu eta berreskuratzeko.

◆ JABIER AGIRRE

Zuberoako Haizpitarteak.

Ur jauziak eragindako hotzikara

Orain dela milioika urteko glaziar higadurak eta hortik aurrerako ur higaduraren emaitzak, Pirinioetan aurki daitezkeen bitxikeri natural interesgarrienetako batzuk utzi

■ Kakueta, Zuberoako altxorretako bat.

■ Hau bezalako paisaiak ikusiko ditugu ibilbidean.

dizkigu. Izotz eta uholdeek mendi eta bailarak zulatu dituzte, arroilak, haizpitarteak, haitzuloak eta leizeak sortuz, eta ondorioz abenturazaleari Pirinioko Zuberoa honetan gera dadin nahiko arrazoi eskainiz. Altueran 400 metroraino iritsi eta zabaleran batzuetan 3 metro besterik ez duten arroil hauek Zuberoako erakarren turistiko garrantzitsuenak izango dira seguraski, eta ez arrazoirik gabe, Haizpitarte horien artean ezagunenetan zentratuko gara, albo batera utziz iristeko edo bertatik ibiltzeko zailagoak direnak. Beraz, lehenbizi turistikoenak (ordaindu beharreko sarrera dute eta barruko ibilbidea erabat prestatu dago) bisitatuko ditugu, hots, Kakuetakoa. Baina ez pentsa horrek edertasunik lapurtu dienik.

ATHARRATZEKO ENPARANTZATIK hegoalderantz abiatuko gara, eta 6. eta 7. kilometroetan Atherei eta Ligi auzoak pasatuko ditugu bata bestearen atzean. Biek batera, Ligi-Atherei udalerria osatzen dute. Herria kokatuta dagoen harana ur azkarrek zeharkatzen dute, eta ezaugarri horrek egokia bihurtzen du kanoan ibili edo amuarinak arrantatzeko.

Hiru kilometro geroago errotonda bat aurkituko dugu. Oraingoan ezkererantz joko dugu, Santa Grazirako bidean, nahiz eta gero itzultzerakoan hemendik bertatik Lamañera hartuko dugun.

PIRINIOETAKO ZINTZURRAK

Hemendik aurrera, Pirinioetara gerturatzen ari garela, paisaia gero eta ederragoan, zenbait lekutan mendi eta errekatxoek "postalak" sortzen dituzte.

Laupabost kilometrora Santa Graziko Ezpondaburu auzoa zeharkatuko dugu, lehenbizikoa, herri hau zenbait gunetan sakabanaturik baitago. Handik gutxira Herriko Etxea eta eskola ikusiko ditugu, dagoeneko Caseme auzunean.

Beste 4 kilometro egin eta dagoeneko Kakuetakoko aparkalekuetara ailegatuko gara. Sarrera eta ibilbide osoa edonork egiteko moduan prestatuak daude (nahi bada segurtasuneko kaskoa ere har daiteke), eta beraz ez dago bertara ez sartzeko aitzakiarik. Gure herria ezagutzeko hau ezinbesteko geldialdia da.

■ Urjauziaren atzetik ere sar daiteke.

Beranduxeago Santa Graziko erdigunea edo behintzat etxemultzorik handiena topatuko dugu, baina gure helmuga elizaldea denez, beste kilometro bat jarraituko dugu. Azkenik, tenplua bera eta bere inguruko etxe batzuek osatzen duten Santa Graziko elizaldetxoan gaude.

Hemendik, nahi izanez gero, aterpetxean bideari buruz informazioa jaso ondoren Ehujarreko arroilera abiatu gaitezke oinez. Haizpitarte harrigarri honetako hormak alde batzuetan 400 metroko altuerara iristen dira.

KAKUETAKO ARROILAK

Naturak Zuberoari eman dizkion altxorren artean bertako mendi-zintzurak ezinbestez azpimarratu behar ditugu, eta hauen artean ezagunenak, Kakuetakokoak.

Uhaitza ibaiak zeharkatzen duen haizpitarte honek parajea sinestezina osatzen du. Pare bat kilometrotan zehar, altueran 350 metrora iristen diren eta leku batzuetan elkarrengandik 3 metrora besterik ez dauden bi horma natural ikusiko ditugu.

Gainera, Pirinioetako lekuri basatietakoa eta zoragarrienetakoa den arroila turismorako prestaturik dago, eta horrela bidezidor, helduleku, zubitxo eta abar luze batez lagundurik, edozeinek du paseo zoragarri hau egiteko aukera.

Halere, eguzkiaren izpiak kostata sartzen diren pareta hauen arteko lehen espedizio zientifikoek mende honen hasiera arte itxaron behar izan zuten.

IBILBIDEA

Santa Grazi herri-ira iritsi aurretik arroilerako sarrera dugu. Bertan sarrerak saltzen dituzten kafetegia dugu (helduek 25 libera eta haurrek 22 libera). Sarreran ber-

■ *Ibilbidea helduleku, zubitxo eta abarrez horniturik dago.*

■ *Uhaitza ibaiak zeharkatzen du Kakueta.*

tan, segurtasun neurriak zorrotzu nahi izanez gero (ez da derri-gorrezkoa) kasko urdina erabili dezakezue. Ibilbidean zehar, larrialdi deiak burutzeko aparailuak ere badaude. Bideak ez du inongo zailtasunik baina horrelako neurriak ondo daude badaezpada.

Haizpitartearen sarrera aurretik eskuin aldean lakutxo bat utziko dugu, eta laster haizpitartean barrena sartuko gara (ibilbide osoa ondo seinalizatuta dago). Errekaren albotik doan bide lauaren bi aldeetan horma miresgarriak ikusiko ditugu, bata bestearen atzean. Leku batzuetan zerua doi-doi ikusten den horma erraldoi hauetan, tarteka urjausitxo ederrak behatzeko aukera izango dugu, zein baino zein zoragarriagoa.

Argazkiak egiteko aukera baduzue, hobe duzue lehenago ibilbide osoa egin eta itzuleran egitea, bestela konturatu aurretik karrete amaituko zaizue. Eta ahaztu karrete egokia erosteaz, argi gutxi baitago toki honetan.

Azkenik, zuzenean hormatik irteten den urjauzi handi eta ikusgarri batera iritsiko zarete. Metro batzuk aurrerago bidea amaitzen da, estalagmita eta estalaktita harrigarriak erakusten

Historikoki Santa Grazi Zuberoa eta Erronkariren arteko pasabiderik zaharrenetakoa izan da, Santiagoko Bidearen zati izateaz gain. Horren froga, (eta baita herrixkaren arima ere), 1085eko eliza erromanikoa da

dituen Antzirako Harpean, hain zuzen. Hortik aurrera bidea zeharo zailtzen da eta adituentzat bakarrik gomendatzen da. Beste guztiontzat hoberena bide beretik itzultzea da.

Arroilen egutegia eta ordutegia honakoa da. Egutegia martxoaren 15a eta azaroaren 15a artean, goizeko 8:00etatik iluntzeraino. Eta ez ahaztu hiru bat orduko joan-etorrirako oinetako erosoak eramateaz.

SANTA GRAZI

Euskal Herriko ekialdeko azken ertzean galdurik, sakabanatutako artzain-herrixka hau zuberotar xarma ondoen gordetzen duten horietakoa da. Mendiar-tean, 630 metrotara kokatua, bere izena III. mendean Iruñean martirioa jasan zuen Santa Grazia hispaniar noblearen-gandik dator.

Bestalde, historikoki Santa Grazi Zuberoa eta Erronkariren arteko pasabiderik zaharrenetakoa izan da, Santiagoko Bidearen zati izateaz gain. Horren froga, eta baita herrixkaren arima, 1085eko eliza erromanikoa da. Leireko monasterioaren aginduz eraikia, erromesentzako ospitale

■ Santa Grazirako bidean topatuko dugun paisaia.

gisa, atzeko mendixken aurrean handitasun itxura hartzen du, hainbeste mendetan zehar inguru bakarti hauetako errege izan denaren handitasuna, alegia.

Itxura bitxia duen eliza honen arkitektura (alde batean bi teilatuko kanpandorre garaia eta alboan teilatu maldatsu eta bakarreko eliza) inguruko etxeetakoekin batzen da, osotasun ederra sortuz. Barrualdea hiru barneluzegotan banatzen da, eta aldarearen inguruko kapitel polikromatuak nabarmentzen dira, Bibliako pasarteak irudikatzen dituztenak.

Elizaren alboan hilerri interesgarria daukagu. Bertan, elizaren ataldearen alboan, hilarri diskoidal zaharren artean landutako gurutze eder bat aurkituko dugu. Azkenik, elizaldearen ondo-ondotik Ehu-jarreko arroilara eramango gaituen bidezidorra hasten da.

Informazio Praktikoa

LIGI-ATHEREI

Jan eta lo egiteko:

** Hôtel des Touristes- Larnaierako bidea. ☎

(0)5 59 28 61 01. Log. bikoitza 210-320 libera.

Le Saison Aterpetxea (Gîte de Groupe)-

Atherein, frontoi atzean.. ☎ (0)5 59 28 61 21.

Camping Aire Bouchet- ☎ (0)5 59 28 61 01.

■ Eguzki izipiak ozta-ozta iristen dira haizpitarte honetara.

Denborapasak

Kike Amonarrizen
Umorea

OHARRAK

Mundua dagoen bezala egonda, oroit gaitezen, Stalinen garaiko Errusian eta intelektualen artean zabaldu ziren ohar haietaz:

- Ez pentsatu.
- Pentsatzen baduzu, ez hitz egin.
- Hitz egiten baduzu, ez idatzi.
- Idatzen baduzu, ez sinatu
- Eta sinatzen baduzu, ez ezertaz harritu.

KURDUEN UMOREA

Ondorengo txistea, Iraken morrontapean bizi diren kurduak kontatzen omen dute.

Saddam Hussein gazte kurdu batekin maitemindu omen zen. Guztiz txoratuta omen zegoen berarekin, baina neskak ez zion jaramonik egiten.

Hori ikusita, egun batean, Saddam Kurdistaneraino hurbildu zen. Mezulari baten bidez, neska egoitza ofizial batera deitu eta:

MANXUT MANXUT
MANXUT MANXUT

2AZPIAK
BATMAN

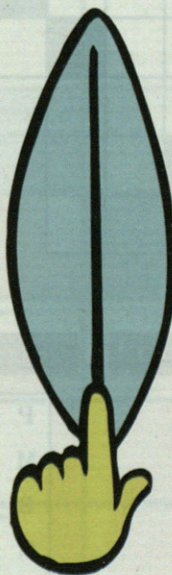
- Baina zuk zer nahi duzu? -galdetu zion Saddamek, desioaren atzaparrak ahotsa lotzen ziola- Zureganako amodioa benetakoa dela frogatuko dizut. Nahi duzuna eskatu eta nik eman egingo dizut.

Eta orduan neskak:

- Zabaldu mugak eta utzi nire herria bakean!

Asteko Lokuzioa

ERHIZAINDU /
ERIZAINARENA EGIN

Emakumezkoen masturbazioa

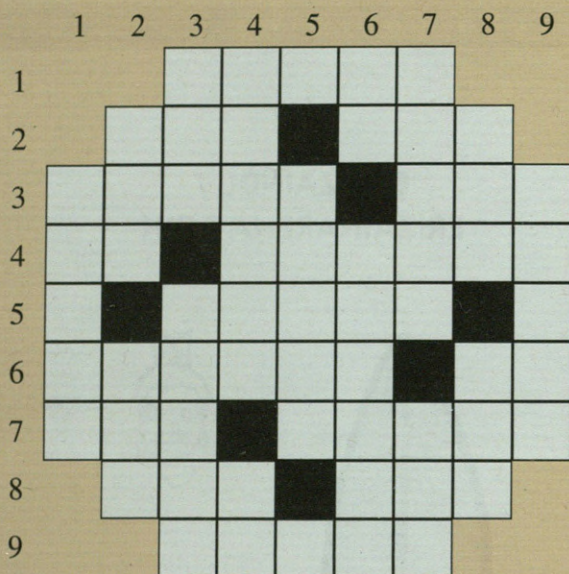
ERIA ZAINDU BAINO ERIAREKIN JOLASEAN
NAHIAGO IZATEN DU, ERIZAINARENA EGIN, ALEGIA

HACERSE UN DEDO / SE TATER / TO RUB ONESELF

Hori entzutean, Saddamek honela erantzun zion, begiarekin keinu egiten zion bitartean:

- Orain ulertzen dut dena... Zuk nahi duzuna da, gu biok bakarrik geratzea!

Hitz gurutzatuak

EZKER ESKUIN

- 1.- Hortaz. 2.- Umorezko kolpe. Barazki mota.
3.- Ehun mota. Edari alkoholodun. 4.- Oinarritzko edari.
Zabala, handia. 5.- Röntgen. Lurrari buelta emateko lanabesal.
Uranioa. 6.- Optimista. Ukatzeko.
7.- Lehenengo Nazioartekoa. Keinu. 8.- Garai, aldi.
Argi, hitz elkarketan. 9.- Egonkortasuna.

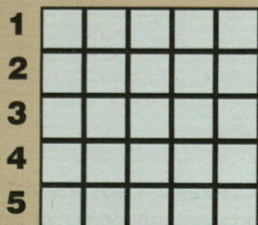
GOITIK BEHERA

- 1.- Bihurgunea. 2.- Entzumenik ez duena.
Gipuzkoako herria. 3.- Zenbaki bakoiti. Edukiera neurria.
4.- Izanak. Txakur. 5.- Kontsonantea. Trebea, abila. Bokala.
6.- Nor atzizkia. Soldatak. 7.- Egur landuak. Modua.
8.- Atomo kargadun. Erdi, hitz elkarketan.
9.- Naukazu.

Ekar bosteko hori!

Ezker eskuin eta goitik behera,
zenbaki bakoitzean hitz bera
aterako zaizu

1 2 3 4 5

1. Kolpea. 2. Bihiak, garauak.
3. Borroka. 4. Marinelen koaderno.
5. Intsektu mota.

Letra Zopa

P	A	B	Z	M	A	A	L	N	D	A	D	U	E	A	S
M	I	E	I	I	L	I	U	T	K	A	S	K	O	A	N
B	Z	I	S	X	A	N	M	S	K	P	O	N	M	I	L
N	A	O	L	T	M	O	A	R	R	P	Z	A	R	R	I
T	K	O	L	K	R	A	N	P	O	I	A	I	J	A	K
A	A	F	X	O	T	I	T	O	G	O	E	R	O	Z	K
O	R	I	T	E	S	T	B	E	O	L	N	S	H	A	U
M	O	X	A	L	I	X	T	O	M	E	E	D	T	E	O
I	N	O	K	H	P	U	B	N	A	T	M	O	R	S	T
K	A	S	T	E	D	E	K	O	H	A	B	A	T	N	I

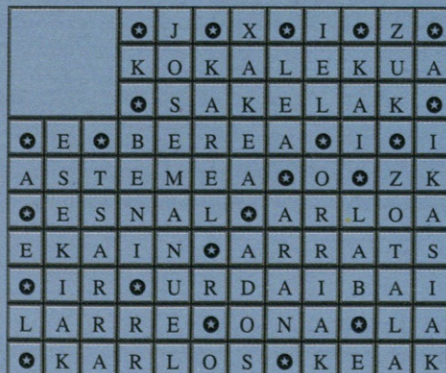
Aurki itzazu
letra zopa
honetan
alpinismoari
lotutako 8
gauzaren
izenak.
Hitzak
ezker
eskuin,
goitik
behera
edo
diagonalean
azalduko
zaizkizu

Aurreko asteko soluzioak

DISUHIEIHIALOTUI
OGONDOLAITDMAOHS
ARTEGINBESIBLTEM
UHZEANTBRUKIXSAI
JMAKKARABELABAKO
UTROSOSADKLNRNOAR
NITLKBPARUIEZOYA
GATNEIFAPDFRUBAG
UAISAUGARIPULUKI
AOKGALOEJZKTGZED

8ko txikian

1. Erokeria. 2. Benetako. 3. Ekoizpen. 4. Zapatari.
5. Salaketa. 6. Aterkiak. 7. Sailburu. 8. Isurketa.
9. Iratzeak. 10. Kenketak. 11. Otarreak. 12. Zirikatu.

Hitz gurutzatuak

Ezker eskuin: 1. Izaba. 2. ELA. Izu. 3. Izeba. Are. 4.
Aa. Atalak. 5. Z. Ilara. A. 6. Kikara. Li. 7. Oka. Itaun. 8.
Ase. Zer. 9. Ihiak.

Goitik behera: 1. Iazko. 2. Eza. IKA. 3. Ile. Ikasi. 4.
Zabala. EH. 5. A. Atari. I. 6. Bi. Aratza. 7. Azala. AEK.
8. Ura. Lur. 9. Ekain.

H	A	G	I	N
A	M	O	N	A
G	O	G	O	R
I	N	O	Z	O
N	A	R	O	A

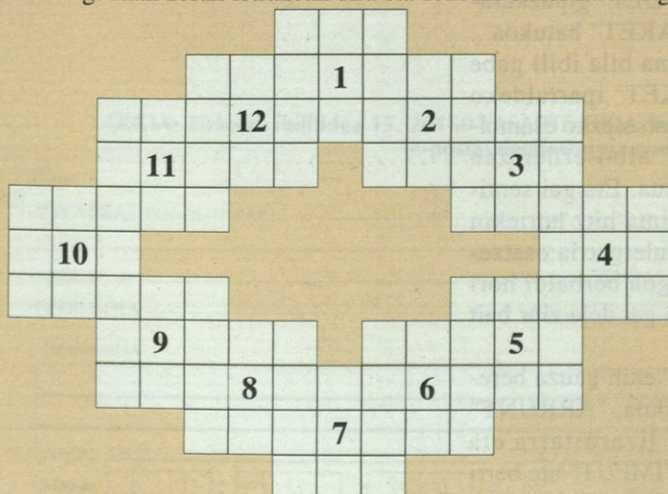
Hitz Gezidunak

	Izena	▼	Egile atzizkia	▼	Herri indo-europar	▼	Eromen	▼	Interjekzioa
	Atzekoa		Espainiako eskualdea		Gauerokoa		Arrazoia		
		▶		▼		▼		▼	
	Garen hauek	▶			Olagizon	▶			
	Funts				Portu				
Idorra	▼	Azoka	▶	▼					Pl., hegazti mota
Landare mota		Pl., etxeko aberea							
▶		▼				Proiektu	▶		▼
						Auzi			
Dozena	▶					▼	Euskaraz eta kitto!	▶	
Deitura							Donostiako auzoa		
▶						Musika nota	▶	Naizen hau	▶
						50		Ez eme	
Rutenioa	▶		Kontsonantea	▶	Utzi	▶	▼		Kontsonantea
Sumendiaren aho			Har ezak!		Oriaren erdian				Kasik
▶			▼		▼	Eztena	▶		▼
						Tona			
Apaizaren laguntzailea	▶					▼		Nor atzizkia	▶

Pertsonaia: Osasuna futbol taldeko entrenatzailea

8 ko Txikian

Erantzun guztiak zortzi letrakoak dira eta zenbaki bakoitzaren inguruan kokatu behar dira. Hitzak ordu orratzen arabera bideratu behar dira, beti ere zenbakiaren gaineko lauki txikitik abiatuta.

- 1.- Zaborrak
- 2.- Jarduerak
- 3.- Txekorraren haragi
- 4.- Ahari zikiratuak
- 5.- Patrika, sakela
- 6.- Ogia saltzeko denda
- 7.- Agerraldia
- 8.- Ziriak, eztenak
- 9.- Arrain mota
- 10.- Otsoaren ume
- 11.- Banku
- 12.- Argia pasatzen uzten dutenak

ANDONI EGAÑA

ALBERTO ELOSEGI

ZERTAN GAREN

Momentu interesgarria da sortzaileek hizkuntzarekiko bizi dugun hau. Literatura burutzeak orduan begibista-koa da gure hizkuntzaren egoerak eskaintzen digun baliapideen oparoa. Espainolez ari den idazleak baino hizkuntza-sormenerako aukera handiagoak ditu euskaraz ari denak. Espainolez ia dena asmatua dagoelarik, mendeetako usadio literario zama-tsuaaren eraginpean, zirrikitu gutxi izango ditu sortzaileak hizkuntzarekin jolas egin eta printza berriak asmatzeko.

Besterik da, zorionez, euskaraz. Gabeziek ireki digute leihoa. Usadiotik daukaguna hartu, eta hura ere berri zaio jaso-tzaileari, usadioaren ezagutza ere galerazi egin bait digu urteetako egoera politiko eta sozialak. Eta usadioari, aldi berean eta parez pare berrikuntza erantsi geniezaio-ke, albo-erderaren batetik edo bestetik hartutako eta geurera ekarritako hitz eta esamoldeen bidez, edo geuk propio sortu-rikoak gaineratuz.

AHOZKO jarduerari gagozkiola, txapelketarako almazena txukundu dugun hontan, nire buruan iltzatutako errima-zerrenden gaineko gogoeta egin dut egu-notan. "ET" amaituriko hitzak gutxi dira euskaraz. Horregatik erabili izan da hain gutxitan bertsoarako. "DET" gipuzkera-ko aditz-forma, "DEZAKET" batukoa... eta gutxi gehiago. Baina bila ibili gabe datozkit burura, "LAKET" iparraldeko hitza, "TET A TET" frantsesezko esamol-dea edo-ta "PIOLET" albo-erderatan darabilten hitz gurekotua. Eta gai senti-tzen dut nire burua errima-hitz horiekin berbaldi koherente eta ulergarria osatze-ko, euskaldun entzulegoa berbaldi hori ulertzeko eta gozatzeko gai dela ziur bait nago.

"DUT" eta "DIZUT"ekin gauza bere-tsua. "XURRUT" klasikoa, "ARRUNT" adiera bikoa, "XUT" lizarditarra eta "MAMUT" berria edo "IMPUT" are berri eta teknikoagoa nahastearen aldekoa naiz.

Igortzaileok badakigu hainbeste, eta jaso-tzaileek ere bai orohar. Berbaldi berean denak egoki katigaturik hitz bakoitzak har dezake bere zentzua. "AMAPOLA" kan-potar lore lurringabea, "ZIRIMOLA" gure literatura puntakoenetik ikasia, "BIDEO-KONTSOLA" etxean ikusi eta jasan duguna eta "ESOLA" baserritarra, maila bereko hitz modura hartzen ditut, denak baleko eta denak geure.

EZ naiz azalaz ari, mamiaz baino. Aurrera egiteko era da, idatzian zein ahozkoan, hizkuntza formalean zein ez formalean, ikasi, pilatu, nahasi eta egoki-tasunez ematea. Aurreiritzi, araugoskor-keria eta horrelakoen gainetik, sortzaile eta lotsarik gabe jokatzeko dut aldarri. Irekitasunik gabe ez goaz inora. "Coitus inter-ruptus" edo "leon-castillo" entzunda sudurra muzintzen duenak, gabon gauean nekez onartuko du bere mahaira suhia camerundarra, edo koinatu portugaldarra. Indi-oilarrak ez dio onik egingo eta intxaur-saldak ere ez ●

"Irekitasunik gabe ez goaz inora. 'Coitus interruptus' edo 'leon-castillo' entzunda sudurra muzintzen duenak, gabon gauean nekez onartuko du bere mahaira suhia camerundarra, edo koinatu portugaldarra. Indi-oilarrak ez dio onik egingo eta intxaur-saldak ere ez"

Euskadi Irratia. Irrati-lilura.

euskadi irratia

Gertu